

Génesis

(Nthi'i kuexinxin kain)

*Ndo Dio binchechjian
ngajni ko nunthe*

LigaBíblica[®]
INTERNACIONAL

Primera edición
Génesis
Ngigua de San Marcos Tlacoyalco
pls 17-015 .5C

©Liga Bíblica Internacional, 2017
México, CDMX

Versión electrónica ©Wycliffe Bible Translators, Inc. 2023
www.scriptureearth.org

Licencia Creative Commons (Reconocimiento-
NoComercial-SinObraDerivada 4.0 Unported)

- Compartir — Usted es libre de copiar, distribuir y comunicar, públicamente la obra.
- Reconocimiento — Debe reconocer los créditos de la obra.
- No comercial — No puede utilizar esta obra para fines comerciales.
- Sin obras derivadas — No se puede alterar, transformar o generar una obra derivada.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.es>

Ndo Dio binchechjian

ngajni ko nunthe

Are kunchjian kain

1 ¹ Are nakuexinxion be'e kain, Ndo Dio binchechjian ngajni ko nunthe. ² Ko nunthe be'a nunthe inchin jii nunthe ko xru'in bechunda, ko thi naxin xe'e be'e bakejanthe nguii thi xraa ndachaon anto ni'nga, ko Espiritue Ndo Dio bakingi ngatau'en jinda.

³ Ko ndachro Ndo Dio: «Rina'o singasaan.»

Ko thi dingasaan kununxinbe'o. ⁴ Ko Ndo Dio bikon ixin thi dingasaan jaan, jian. Kuthimejan bantsjende'e choo thi dingasaan ko thi naxin xe'e. ⁵ Ndo Dio binchege'i'in thi dingasaan, «ncha'on», ko thi naxin xe'e binchege'i'in, «thje». Ko batho thje ko bingasaan, ko jañaa xethja thi ncha'on sa'o.

⁶ Kuthimejan ndachro Ndo Dio: «Ncho, de'e naa thi tsunchjeeya ko ruke'e jinda.»

Ko jañaa nchao ruchjeeya jinda. ⁷ Ko kunchjianbe'o thi kunchjeeya ko ke'e jinda. Ko jañaa chjeeya nda, nda bithu'e ngata'a thi ke'e nda, ko nda bithu'e chringinde'e thi ke'e nda, ko jañaa ku'en. ⁸ Thi kunchjeeya ko ke'e jinda, Ndo Dio binchege'i'in «ngajni». Ko batho thje ko bingasaan, ko jañaa xethja thi ncha'on yuxin.

⁹ Kai ndachro Ndo Dio: «Kain jinda jii chringi ngajni nakua ncho xratse nda. Ko ncho tununxin nche xema.»

Ko jañaa ku'en. ¹⁰ Ko thi xema Ndo Dio binchege'i'in «nunthe», ko jinda xratse binchege'i'in Ndo «ndachaon».

Ko Ndo Dio bikon Ndo ixin jaan, jian. ¹¹ Kuthimejan ndachro Ndo: «Ncho duan ka yua ngata'a nunthe, kain ka dajon tsee, ko kain nthaa dajon thuchjuin kunixin tsee.»

Ko jañaa ku'en. ¹² Nunthe bajon kain ka yua, kain ka dajon tsee, ko kain nthaa dajon thuchjuin kunixin tsee. Ko Ndo Dio

bikon ixin jaan, jian. ¹³ Ko batho th̄ie ko bingasaan, ko jañaa xethja thi ncha'on ninxin.

¹⁴ Ko ndachro Ndo Dio: «Ncho tununxin tsjé xru'i nthi'a ngajni ixin santsjenda th̄ie ko thi dingasaan; ko kai yaa tsjaago are ruxethja ncha'on, are thii thi xema, thi yua, chrin ko kin ngaa nano. ¹⁵ Ko xru'i te nthi'a ngajni sinchengasaan ngata'a nunthe.»

Ko jañaa ku'en. ¹⁶ Ndo Dio binchechjian yoo xru'i jié nchengasaan, ko xru'i icha jié sinchengasaan ngain ncha'on, ko inaa xru'i sinchengasaan ngain th̄ie. Ko kai binchechjian Ndo kunutse. ¹⁷ Ko Ndo Dio bake'e Ndo xru'i te'i nthi'a ngajni ixin sinchengasaan ngata'a nunthe ¹⁸ ngain ncha'on ko ngain th̄ie, ko bantsjende'e choo thi dingasaan ko thi naxin xe'e. Ko Ndo Dio bikon ixin jaan, jian. ¹⁹ Ko batho th̄ie ko bingasaan, ko jañaa xethja thi ncha'on nunxin.

²⁰ Ko ndachro Ndo Dio: «Ngain ndachaon, ncho tununxin kain thi jichon ngain nda, kai ngain nunthe, ncho tununxin ku tjaganga nguii ngajni.»

²¹ Kai binchechjian Ndo kuxiigo anto yeye te chringi ndachaon, ko binchechjian Ndo kain kuxiigo techon ko thingi ngangi nda ko kain kuxiigo tjaganga, ko bikon Ndo Dio ixin jaan, jian.

²² Ko Ndo Dio binchenaon ba ko ndachro Ndo: «Nchian choo ra ko nchetsjé choo ra ko nchekaon ra ndachaon, ko sinchetsjé choo kain kuxiigo tjaganga ngain nunthe.»

²³ Ko batho th̄ie ko bingasaan, ko jañaa xethja thi ncha'on naunxin.

²⁴ Ko ndachro Ndo Dio: «Nunthe ncho dajon kain thi jichon: Kuxiigo chrjikua ko te ngaga'a jna, kuxiigo nchekjanii ni ngain nchia, kunchee ko kain kuxiigo thingajintaon tse'e nunthe.»

Ko jañaa ku'en. ²⁵ Ko Ndo Dio binchechjian kain kuxiigo: Kuxiigo chrjikua ko te ngaga'a jna, kuxiigo nchekjanii ni ngain nchia, kain kuxiigo thingajintaon tse'e nunthe ko icha kuxiigo. Ko Ndo Dio bikon ixin ji'i jaan, jian.

²⁶ Ko ndachro Ndo Dio: «Nthuchjian ná xii inchin ja'an ná, ko tsetu'en kuchee te ngain ndachaon, kain kuxiigo tjaganga, ko

tsetu'en kuxiigo chrjikua ko te ngaga'a jna ko kuxiigo nchekjanii na ngain nchia, ko kain kuxiigo thingajintaon tse'e nunthe.»

²⁷ Ko Ndo Dio binchechjian xii
 inchin je'e Ndo, jaña inchin je'e Ndo kunchjian xa;
 xii ko nchrii binchechjian Ndo.

²⁸ Ko Ndo Dio binchenaon ko ndachro Ndo:
 «Dinthechunda ra tsjé chjan ko nchetsjé choo ra
 ko nchekaon ra nunthe ko thetu'an ra ngain nunthe,
 ko thetu'en ra kain kuchee jii ngain ndachaon, kain
 kuxiigo tjaganga ngajni
 ko kain kuxiigo thingi ngata'a nunthe.»

²⁹ Kai ndachro Ndo Dio: «Tsje'e ra, ja'an chja'a ra kain ka dajon tsee jii ngata'a nunthe, ko kain ntha dajon thuchjuin ko tsee ixin sinthe ra. ³⁰ Ko kain kuxiigo te ngata'a nunthe, kain kuxiigo tjaganga ko kain kuxiigo thingajintaon tse'e nunthe sine ba ka yua.»

Ko jaña ku'en. ³¹ Ko bikon Ndo Dio kain thi binchechjian Ndo, janto chrjuin jii! Ko batho thie ko bingasaan, ko jaña xethja thi ncha'on inkjaunxin.

2 ¹ Ko jaña jue'e Ndo Dio binchechjian Ndo ngajni ko nunthe, ko kain thi jii. ² Ko ngain ncha'on yatuxin, Ndo Dio ujuexin binchechjian Ndo kain, ko binchejuga'a Ndo ixin kain xra binche'e Ndo. ³ Ko Ndo Dio binchenaon ncha'on yatuxin ko ndachro Ndo ixin ncha'on ji'i naa ncha'on anto renthe, ixin ngain ncha'on yaa binchejuga'a Ndo ixin kain xra je'e Ndo binche'e Ndo. ⁴ Ko ja'in ku'en are Nchaa ná Dio binchechjian ngajni ko nunthe.

Adán ko Eva

Ko are Nchaa ná Dio binchechjian nunthe ko ngajni, ⁵ xra xru'in ka yua ko ka chunda tsee be'e, ixin Nchaa ná Dio xra ruan'a chrin nguii ngata'a nunthe, ko xrabe'a xii runchenche'e xra nunthe. ⁶ Ko ngain nunthe bagachrjeduxin tjao, ko jaña bakuntjao nguii ngata'a nunthe. ⁷ Kuthimejan Nchaa ná Dio

binchechjian xii kunixin nche ko banuthe Ndo ngain chinthjon ko jaña bechon xa, ko xii kjan naa thi jichon.

⁸ Kuthimejan Nchaa ná Dio kjuenga ntha thuchjuin ngain nunthe dithu'e nu thi chrinxin ncha'on, ko nunthe mee di'in Edén, ko bake'e Ndo nthi'a thi xii binchechjian Ndo. ⁹ Ko Nchaa ná Dio binche'e ixin bangi kain ntha thuchjuin chrjuin te ko nchao rune ni thuchjuin ntha. Kai bake'e Ndo ngusine nunthe mee naa ntha thuchjuin dajon thuchjuin nchegechon ni kainxin ncha'on, kai naa ntha thuchjuin nchekinxin ni thi jian ko thi jian'a.

¹⁰ Ko ngain Edén chrinxin jinda ko bakinga nda, ko banchetjao nguii nunthe Edén, ko nda ji'i noo chjeeya nda. ¹¹ Ko naa nda chjeeya, mee bi'in Pisón, ko nda ji'i bakingarianda nda nguii nunthe bi'in Havila, ko ngain nunthe ji'i be'e chia oro. ¹² Ko juxon oro jian be'e ngain nunthe ji'i, kai be'e ntha bagajon chingo xraa tsjuka ko chrjuin xrajni ko kai be'e xro ónice. ¹³ Ko nda yuxin chjeeya bi'in Gihón; nda yaa bakingarianda nda nguii nunthe di'in Cus. ¹⁴ Ko nda ninxin dichjeeya bi'in Tigris o Hidekel, ko nda ji'i bakinga nda nu nunthe Asiria, nu thi chrinxin ncha'on. Ko nda nunxin dichjeeya bi'in Éufrates.

¹⁵ Ko Nchaa ná Ndo Dio bake'e xii ngain nunthe Edén ixin runche'e xra ko rugenda nunthe. ¹⁶ Ko Nchaa ná Dio kuetu'an ngain thi xii ko ndachro: «Ja'a nchao sinthe thuchjuin kain ntha jii ngain nunthe Edén, ¹⁷ aro sinthe'a thuchjuin ntha nchekinxin ni thi jian ko thi jian'a, ko ndua thi rindathjo ixin ja sinthe tho yaa, ndase'en.»

¹⁸ Kuthimejan, Nchaa ná Dio ndachro: «Je'a jian ixin xii ji'i je'o se'e. Icha nchao sinthachjiaan naa thi sakao ko tsjengijna.» ¹⁹ Ko Nchaa ná Dio jinche binchechjianxin Ndo kain kuxiigo ko kain kunthua tjanga ngajni, ko binchechie'en Ndo ba ngain Adán ixin rukjee kexreen rugi'in kain ba, ko inchin bi'in ba, jaña chunxinxin ni ba jai. ²⁰ Ko jaña Adán ndachro kexreen bi'in kain kuxiigo ko kain kunthua, aro binchue'a kensen rugakao ko rukjengijna je'e. ²¹ Mexinxin Nchaa ná Dio kuenjua Adán ngain naa kuthachrin anto suji, ko are tajijua bantsje'e Ndo naa nthanthakuin, ko kjan kuejee Ndo thi xiree nthau'e. ²² Ko

thi nthanthakuin xa bachrje'e xa, Nchaa ná Dio binchechjian naa nchrii, ko binchechie'en Ndo nchra ngain xa. ²³ Ko Adán ndachro:

«Nchrii ji'i luruna kunchjianxin nchra ko nthau'e nchra inchin nthau'na, mexinxin si'in nchra “nchrii” ixin nthanthakuin na kunchjianxin nchra.»

²⁴ Mexinxin xii sachrjende'e ndudee ko janee, ixin thi xii ko thi nchrii ndarrukjan nã xraa nakua chujni.

²⁵ Ko thi xii ko thi nchrii thulucho nthao binthe, ko bechunxin'a nã juasuaxin.

Adán ko Eva bithikaon'a Ndo Dio

3 ¹ Aro kunchee icha bakinxin ba ke kain kuxiigo binchechjian Nchaa ná Dio, ko naa ncha'on kunchee ndachro ba ngain thi nchrii:

—¿A ko ndua ndachro Ndo Dio ixin chro'a sinthe ra thuchjuuin kain nthaa jii ngain Edén ji'i?

² Ko thi nchrii bathe'e ngain kunchee ko ndachro:

—Jaan, nchao sine ná thuchjuuin kain nthaa jii ngain nunthe ji'i; ³ aro ntha thuchjuuin jii ngusine nunthe ji'i, Ndo Dio ndachro: «Nthe'a ra ko kathe'a ra tho dajon ntha thuchjuuin yaa, ko ixin jã sinthe ra thuchjuuin ntha, ndase'en ra.

⁴ Kuthimejan kunchee ndachro ngain thi nchrii:

—¿Ndua'a; sen'a ra! ⁵ Ndo Dio ndachro jaña ixin je'e Ndo nu'e Ndo jian ixin are ja'a ra sinthe ra thuchjuuin ntha yaa, rukjan ra inchin je'e Ndo ko ruchunxin ra thi jian ko thi jian'a.

⁶ Ko thi nchrii bikon ixin thuchjuuin ntha anto chrjuin te tho ko nchao rune tho, ko juinao rugayee juaxraxauen Ndo Dio. Ko jaña kunchrijin naa tho ko juine tho. Ko kai bajon tho ngain xixi'i ko je'e xa juine xa tho kai. ⁷ Ko xirebe'o juaxraxauen kayui ko jaña binthegikon ixin xru'in luntho tengaa. Ko mexinxin kunchrijin nchin kee ntha higo ko binthekjaon ka ixin binthekjamataunxin nthau'e.

⁸ Ko are jidanuthe chrintho tsukjin, thi xii ko thi nchrii bintheki'in ixin Nchaa ná Dio tarrede'e ngain nunthe Edén ko

tabinthegeme'e Ndo ngaga'a nthayua jii ngain nunthe mee.

⁹Aro Nchaa ná Dio nichjee thi xii ko ndachro:

—Adán, ¿thinoo ri'i ja'a?

¹⁰Ko thi xii bathe'e:

—Kuian beji'i Suixin ko anto xraon na ixin xru'in luntho ringa'a ko tabarima.

¹¹Kuthejan Ndo Dio banchiangi Ndo:

—¿Kensen ndathjo ixin xru'in luntho ringa'a? ¿Ajuinthe thuchjuin ntha ndathjo ixin runthe'a?

¹²Ko thi xii ndachro:

—Thi nchrii Suixin binchechjian ko chjana, nchrii yaa thi tse thuchjuin, ko chjana juine.

¹³Kuthimejan Nchaa ná Dio ndachro ngain thi nchrii:

—¿Ke'e binche'e?

Ko thi nchrii bathe'e ko ndachro:

—Kunchee bincheyana ko juine tho.

¹⁴Ko Nchaa ná Dio ndachro ngain kunchee:

—Ixin thi binche'e ja'a, tangi tsu'an ngayee kain kuxiigo ixin ja'a tsingajintaon tsee ngata'a nunthe ko jinche sinthe kain ncha'on sarichon. ¹⁵Ko ja'an sintha'a ixin thi nchrii ko ja'a runingaku'en choo ra ko sintha'a ixin runingaku'en choo xa'an ra kain ncha'on. Ko naa thi sachrjeninxin nchra sincheni'i jaa ko ja'a sincheni'i chreen ruthee.

¹⁶Ko ndachro Ndo ngain thi nchrii:

—Ko ja'a tangi sathu'e ko tsiin are sinchekunkji'i xa'an, ko maski jamee, ja'a icha sinao sari'i ngain xixi'a, ko ja'a sinche'e kain thi tsethu'an xa.

¹⁷Ko ngain thi xii ndachro:

—Ixin bithikaon thi ndachro chri'a ko juinthe thuchjuin ja'an ndathjo runthe'a, nunthe ji'i isinthanchaon'a nunthe ixin thi ja'a binche'e, ko anto tsunchrjen ko tangi sinchii thi sinthe kain ncha'on sarichon. ¹⁸Ko ncha'a ko kancha'a suan ngain nunthe, ko sinthe ka duan ngataon jngi. ¹⁹Ko anto suji xra sinche'e ko ndachjian sachaxin thi sinthe ruxethjaja ncha'on rukjan ngain jinche. Xraxaon ixin jinche kunchjianxin ko ngain jinche rukjan.

²⁰ Ko Adán binche'gi'in chri'i Eva, yaa ruchro ixin je'e tsji jana'a ngain kain chujni sechon ngata'a nunthe. ²¹ Kuthimejan Nchaa ná Dio binchechjian thi bengaa Adán ko chri'i kunixin ruee kuxiigo. ²² Ko ndachro Nchaa ná Dio: «Jai thi xii ko thi nchrii ndakjan inchin ja'an ná, ixin unu'e nã thi jian ko thi jian'a. Ditjanxion sinao nã sine nã thuchjuin ntha nchegechon ni kainxin ncha'on, ixin ja sine nã tho ixru'in ncha'on se'en nã.»

²³ Ko Nchaa ná Dio bantsjexin ngayee nunthe Edén thi xii ko thi nchrii, ixin runche'e ná xra ngain jinche, thi jinche kunchjianxin nã. ²⁴ Ko jaña Nchaa ná Dio bantsjexin ngain Edén thi xii ko thi nchrii. Ko bake'e Ndo ngain Edén nu thi chrinxin ncha'on kainxion ángel kerubín ko kai bake'e naa chia taade jitjama xru'i ko bakji chia ko bakjan chia ixin rukunchien'a nã ngain ntha thuchjuin nchegechon ni kain ncha'on.

Caín ko Abel

4 ¹ Adán bejuaka'o Eva, nchri chri'i ko tabeyaa nchra chjan ko binchekunkji'i naa chjan bi'in Caín, ko ndachro nchra: «Ndo Dio binchennaon na ko chjana naa xan xii.» ² Kuthimejan binchekunkji'i nchra inaa xan xii ko xan yaa bi'in xan Abel. Ko xan Caín banche'e xra ngataon jngi ko xan Abel bagaku'en xan kuleko.

³ Ko batho nano, ko naa ncha'on Caín bikao ngain Ndo Dio nchin thi je'e batse ngain jngi ko binchendusen ngain Ndo.

⁴ Ko kai Abel bikao nchin kuleko guan sa'o ngakjan kue, ko kuinchie'e ku icha chrjuin te ixin binchendusen ngain Ndo Dio. Ko je'e Ndo bayee Ndo Abel ko thi bajon Abel. ⁵ Aro baye'a Ndo Caín ko thi bajon Caín, ko ji'i binchexruxin'a Caín ko ngakon kjuaago ixin anto guñao ko tabechiin. ⁶ Kuthejan Ndo Dio banchiangi ngain Caín ko ndachro: «¿Unda anto rituñao ko tarrichi'in? ⁷ Jã sinche'e thi jian, ¿asinchexruxina'a ja'an thi rinche'e? Aro jã rinche'e thi jian'a, thi jian'a mee jii xraa naa kuxiigo chrintho rukatja, aro dithuaxin'a tsetu'an ngajin.»

⁸ Ko naa ncha'on Caín ndachro ngain xan choo:

—Jina ngataon jngi.

Ko are tate nthi'a ngain jngi, Caín kjuaaya ngain xan choo ko naguexon xan. ⁹ Kuthimejan Ndo Dio banchiangi'i Caín ko ndachro:

—¿Thinoo jii Abel xan choo?

Ko Caín bathe'e ko ndachro:

—Nuna'a thinoo jii xan, ¿ajikininxin na ja'an sarinda xan?

¹⁰ Ko Ndo Dio ndachro Ndo ngain Caín:

—¿Ke'e binche'e ja'a? ¿Unda bu'en xan choo? Ixin jnii xan choo thi digingo ngata'a nunthe, jni mee jidanchia ixin sintha'a jië ngain thi buen xan. ¹¹ Ko jai ja'a, ixin gu'en xan choo ko kuingo jnii xan ngata'a nunthe, ja'a tangi sathu'e ko tangi tsu'an. ¹² Ko maski anto sinchenche'e xra nunthe, nunthe mee isuan'a, ko ja'a sakjika ngain inaa nunthe ko sinchi'a thinoo sinchejuga'a.

¹³ Ko Caín ndachro ngain Ndo Dio:

—Ja'an tsixina'a sathua thi tangi ji'i. ¹⁴ Jai Suixin bantsjexin na nunthe ji'i ko irukjan'a na tsian thaa, ko sakjika, ko sarichunda'a thi sinthajugaxin ko kexe'o thi setan sinao suen na.

¹⁵ Aro Ndo Dio bathe'e ko ndachro:

—Tsuen'a yaa ixin thi suen ja'a yaato nthi'a icha tangi tsu'en.

Mexinxin Ndo Dio bake'e Ndo naa ne'e ngain Caín ixin thi sikon mee isuen'a. ¹⁶ Ko jaña Caín sakjuixin ngain thi nunthe be'e ko kai ngathexin kon Ndo Dio, ko Caín sakjui bige'e ngain nunthe di'in Nod, nu thi chrinxin ncha'on.

Chujni bachrjeninxin Caín

¹⁷ Caín bejuaka'o chri'i ko tabeyaa nchra chjan ko binchekunkji'i naa chjan ko binche'gi'in xan Enoc. Kuthimejan Caín kuexinxin binchechjian naa rajna ko rajna mee binche'gi'in Enoc, inchin xe'en. ¹⁸ Enoc bechunda naa xe'en bi'in Irad, ko Irad kjui ndudee Mehujael, ko Mehujael kjui ndudee Metusael ko Metusael kjui ndudee Lamec. ¹⁹ Ko Lamec beka'o yoo nchrii; naa nchra bi'in Ada ko inaa nchra bi'in nchra Zila. ²⁰ Ko Ada binchekunkji'i naa chjan bi'in Jabal, ko Jabal kjui ndudee ni sa'o binthexi'in nchia ndaasin, ko bagayaku'en na kuxiigo. ²¹ Jabal bechunda naa xan choo bi'in Jubal, ko Jubal kjui ndudee ni

sa'o binchechjian soon kunixin nthaxro ko arpa. ²² Ko Zila nchri yuxin beka'o Lamec binchekunkji'i naa chjan bi'in Tubal-caín, ko xan ji'i banchechjian xan tsjé thi bagunde'e n̄ kunixin chia bronce ko hierro. Ko Tubal-caín bechunda naa xan choo xan nchrii bi'in Naama.

²³ Naa ncha'on Lamec ndache kayui chri'i, Ada ko Zila:

«Thi'in ra jian thi rundachrjan:

J̄ chrujan thi sinchenina,

ni yeye o ni nchinchin, ja'an su'en n̄.

²⁴ J̄ yaato nthi'a tangi tsu'en thi suen Caín,

thi suen Lamec nii kan ko theyaato nthi'a

icha tangi tsu'en.»

Xan ninxin binchekunkji'i Eva

²⁵ Ko Adán kjan bejuaka'o chri'i, ko chri'i binchekunkji'i inaa chjan ko xan mee bi'in Set, ko ndachro nchra: «Ndo Dio chjana inaa chjan ixin xan Abel, thi xan guen Caín.»

²⁶ Ko Set kjui ndudee naa chjan bi'in Enós. Ko ncha'on te'a chujni kuexinxin binchesaye'e n̄ Ndo Dio, ko ncha'on mee kuexi'in ndache n̄ Ndo Dio, Jehová.

Kain ni bachrjeninxin Adán

(1 Cr. 1:1-4)

5 ¹ Ko ngain xroon ji'i jitaxin ni bachrjeninxin Adán. Are Ndo Dio binchechjian thi xii, binchechjian Ndo inchin je'e Ndo. ² Ko binchechjian xii ko nchrii ko binchenchaon Ndo. Ko ngain ncha'on je'e n̄ kunchjian n̄, je'e Ndo binchegi'in Ndo n̄ «chujni.»

³ Ko are Adán bechunda naa renkia ko kan ko the nano, guan naa xe'en ko anto dixexin xan je'e ko binchegi'in xan Set.

⁴ Kuthimejan are guan Set, Adán xra bechon jni renkia nano, kai bechunda icha xe'en xan xii ko xan nchrii. ⁵ Ko Adán bechon n̄ renkia ko kan ko the nano ko be'en.

⁶ Ko are Set bechunda naa renkia ko na'o nano, guan xe'en bi'in Enós. ⁷ Kuthimejan are guan Enós, Set xra bechon jni

renkia ko yaato nano, kai bechunda icha xe'en xan xii ko xan nchrii. ⁸ Ko Set bechon naa renkia ko theyoo nano ko be'en.

⁹ Ko are Enós bechunda noo kan ko the nano, guan xe'en bi'in Cainán. ¹⁰ Kuthimejan are guan Cainán, Enós xra bechon jni renkia ko thena'o nano, kai bechunda icha xe'en xan xii ko xan nchrii. ¹¹ Ko Enós bechon naa renkia ko na'o nano ko be'en.

¹² Ko are Cainán bechunda nii kan ko the nano, guan xe'en bi'in Mahalaleel. ¹³ Kuthimejan are guan Mahalaleel, Cainán xra bechon jni renkia ko yoo kan nano, kai bechunda icha xe'en xan xii ko xan nchrii. ¹⁴ Ko Cainán bechon naa renkia ko the nano ko be'en.

¹⁵ Ko are Mahalaleel bechunda nii kan ko na'o nano, guan xe'en bi'in Jared. ¹⁶ Kuthimejan are guan Jared, Mahalaleel xra bechon jni renkia ko kan ko the nano, kai bechunda icha xe'en xan xii ko xan nchrii. ¹⁷ Ko Mahalaleel bechon jni renkia ko noo kan ko thena'o nano ko be'en.

¹⁸ Ko are Jared bechunda naa renkia ko nii kan ko yoo nano, guan xe'en bi'in Enoc. ¹⁹ Kuthimejan are guan Enoc, Jared xra bechon jni renkia nano, kai bechunda icha xe'en xan xii ko xan nchrii. ²⁰ Ko Jared bechon naa renkia ko nii kan ko yoo nano ko be'en.

²¹ Ko are Enoc bechunda nii kan ko na'o nano, guan xe'en bi'in Matusalén. ²² Kuthimejan are guan Matusalén, Enoc xra bechon inchin nii renkia nano ko anto bagithikaon Ndo Dio, kai bechunda icha xe'en xan xii ko xan nchrii. ²³ Ko Enoc bechon nii renkia ko nii kan ko na'o nano. ²⁴ Ko ixin anto bagithikaon Enoc ngain Ndo Dio, ikjan'a na bikon na ixin sabikao Ndo Dio.

²⁵ Ko are Matusalén bechunda naa renkia ko noo kan ko yaato nano, guan xe'en bi'in Lamec. ²⁶ Kuthimejan are guan Lamec, Matusalén xra bechon yaato renkia ko noo kan ko yoo nano, kai bechunda icha xe'en xan xii ko xan nchrii. ²⁷ Ko Matusalén bechon naa renkia ko nii kan ko naa nano ko be'en.

²⁸ Ko are Lamec bechunda naa renkia ko noo kan ko yoo nano, guan naa xe'en. ²⁹ Ko binchegi'in xan Noé, ko ndachro: «Xan ji'i sinche'e xan ixin sinthujuga'a ná ixin kain xra ntho'o ná ngain nunthe ji'i, thi nunthe Ndo Dio binchetsingata'a thi

jian'a.»³⁰ Kuthimejan are guan Noé, Lamec xra bechon na'o renkia ko noo kan ko thena'o nano, kai bechunda icha xe'en xan xii ko xan nchrii.³¹ Ko Lamec bechon yaato renkia ko nii kan ko theyaato nano ko be'en.

³² Ko are Noé bechunda na'o renkia nano, je'e ubechunda nii chjan ko mee xan Sem, xan Cam ko xan Jafet.

Thi jian'a nche'e chujni

6¹ Are kuexi'in kutsjé chujni ngata'a nunthe, ko bintheguan xe'en nã xan nchrii,² kuthimejan kainxion xe'en Ndo Dio^a bikon xan ngata'a nunthe ixin xan nchrii anto chrjuin te xan, ko kjuee xan xan nchrii icha chrjuin te ko bintheka'o xan.³ Ko Ndo Dio ndachro Ndo: «Tsajanda'a ixin chujni sinthechon nã kainxin ncha'on, ixin je'e nã je'o nthao nã, mexinxin sechon nã je'o naa renkia ko kan nano.»

⁴ Ko ni xe'en Ndo Dio beka'o xan nchrii, xe'en chujni, ko binthekunkji'i chjan anto yeye bangi. Ko anto binu'e xan bakjaaya xan ko anto suji xan ko chujni anto bechunxin nã xan.

⁵ Ko Ndo Dio bikon Ndo ixin anto tsjé thi jian'a banche'e chujni ngata'a nunthe ko juxon thi jian'a baxraxaon nã ngathe anseen nã.⁶ Ko anto kuiin anseen Ndo ko ndachro Ndo: «¡Nchenina ixin binthachjian chujni!»⁷ Ko ndachro Ndo Dio: «Sinthatjaan kain chujni binthachjian nguixin ngata'a nunthe, sinthatjaan kain chujni ko kain kuxiigo yeye, kuxiigo thingajintaon tse'e nunthe ko kain kuxiigo tjaganga; ¡nchenina ixin bindachjian chujni!»

⁸ Aro Ndo Dio banchexruxi'in thi banche'e Noé.

Noé binchechjian nthã barco

⁹ Ji'i thi ku'en Noé, naa xii jian ko xru'in thi jian'a banche'e ngayee chujni bechon are mee, ko banche'e thi baketu'an Ndo Dio.¹⁰ Ko Noé bechundaka'o chri'i nii chjan, xan Sem, xan Cam ko xan Jafet.

^a 6:2 Muchos creen “los hijos de Dios” aquí eran ángeles, y unos creen que refieren a gente relacionada a los reyes. Pero casi todas las traducciones están de acuerdo que refieren a un tipo de seres espirituales.

¹¹ Ko Ndo Dio bikon Ndo ixin kainxin chujni anto banche'e na thi jian'a ko anto chrintho banche'e na. ¹² Ko Ndo Dio bikon Ndo ixin ngata'a nunthe, juxon thi jian'a banche'e na, ¹³ mexinxin ndachro Ndo ngain Noé: «Ja'an sinthatjaan kain thi jichon, ixin nguixin nunthe ndakunchrintho na ixin thi jian'a nche'e na, ko sinthatjaan kain thi jichon ko sinthaxanthe kain thi jita'a nunthe. ¹⁴ Nchechjian naa barco kunixin nthaa gofer ko theyexin kunixin chingo saruthe ngaxinxin ko ndujaxin ko nchechjian nchiachjan ngaxi'in. ¹⁵ Ko ja'in sinchechjian: Naa renkia ko kan ko thena'o metro jininxin, ko kan ko yoo ko rio'o metro tunxin ko thenii metro nuinxin. ¹⁶ Ko sinchechjian naa ventana jiexin yoo kan ko na'o centímetro chringixin thi sejanthe barco. Ko nchechjian thi sixinxin ra, ko thentaunthe nii piso, thi sakjixi'in ra. ¹⁷ Ko ja'an rurrua'an naa chrin suji ko sinthatjangi nguixin nunthe chringi jinda, ko ndase'en kainxin thi jichon ko kain thi jii ngata'a nunthe. ¹⁸ Aro ja'an tsjauthexin ngajin ja'a, Noé, ko ja'a sixi'in ngain barco, ko kain xa'an, chri'a ko chri'i kain xa'an. ¹⁹ Kai xranxi'in ngain barco kain kuxiigo, naa kuda'a ko naa kuna'a ixin sinthegechon ba. ²⁰ Xranxi'in kain ku chunda nene yoo ko yoo ku xraje'o te ba naa kuda'a ko naa kuna'a, jañaai kai kain kuxiigo chrji ko te ngaga'a jna, kai jañaai nche'e ngain kuxiigo nchekjanii ni ngain nchia, kai xraje'o ngain kain kuxiigo thingajintaon tse'e nunthe, ko dixinko'o ba ngain barco ixin sen'a ba. ²¹ Ko thenchji'an kain thi sine kuxiigo ko thi sinthe ra ja'a ra ngaxi'in barco.»

²² Ko jañaai binche'e Noé ko bithikaon kain thi kuetu'en Ndo Dio.

Chrin suji

7 ¹ Kuthimejan ndachro Ndo Dio ngain Noé: «Dixi'in ja'a ko kain ni nchiandui ngain barco, ixin ngayee kain chujni te ngain nunthe ji'i, je'o ja'a thi jian ngathexin kon na. ² Ko ngakjan kain kuxiigo ndachrjan nchao sinthe ra, tse yaato kuda'a ko yaato kuna'a yoo ko yoo ku xraje'o. Ko kain ku icha tse ra naa kuda'a ko naa kuna'a kai yoo ko yoo ku xraje'o. ³ Ko ngayee kain kunthua tjanganga ngajni tse yaato kuda'a ko yaato

kuna'a yoo ko yoo ku xraje'o ixin sitjan'a ba ngain nunthe. ⁴Ko satho yaato ncha'on, kuthejan ja'an sinthagania chrin ngata'a nunthe yoo kan ncha'on ko yoo kan thië ko sinthatjaan kain thi jichon binthachjian ngata'a nunthe.» ⁵Ko Noé binche'e jaña inchin Ndo Dio kuetu'en.

⁶Noé bechunda inkjaon renkia nano are jui chrin suji ngata'a nunthe. ⁷Ko Noé bixi'in ngain barco je'e ko kain xe'en ko chri'i ko kain nchri deinde'e. ⁸Ko kai bixi'in kain kuxiigo ndachro Ndo Dio ixin nchao sine nã ko kuxiigo chro'a sine nã, ko kain kuxiigo chunda nene ko kain ku thingajintaon tse'e ngata'a nunthe. ⁹Ko kain kuxiigo jii, yoo ko yoo ba bixinka'o Noé ngain barco, kuda'a ko kuna'a yoo ko yoo ku xraje'o, jaña inchin Ndo Dio kuetu'an Ndo.

¹⁰Ko batho yaato ncha'on, kuthimejan kuexi'in bitjangi nunthe chringi jinda ixin chrin suji. ¹¹Ko are bechunda Noé inkjaon renkia nano, ngain kunithjao yuxin ko theyaato ncha'on, chrindo'o jinda chringi ndachaon ko chrintaon thi jike'e nda, ko xiree ngajni. ¹²Ko bania chrin ngata'a nunthe yoo kan ncha'on ko yoo kan thië. ¹³Ko ngain ncha'on yatuxin Noé bixi'in ngain barco kunixin Sem, Cam ko Jafet kunixin chri'i Noé, ko kanio chri'i xe'en, ¹⁴je'e nã ko kain kuxiigo chrjikua ko te nga'a jna ko kain kuxiigo nchekjanii ni ngain nchia, ko kain kuxiigo thingajintaon tse'e ngata'a nunthe ko kain kuxiigo chunda nene. ¹⁵Kain kuxiigo mee bixinka'o Noé ngain barco yoo ko yoo ba. ¹⁶Ko kuxiigo binchechjian Ndo Dio bixi'in yoo ko yoo ba, naa kuda'a ko naa kuna'a, jaña inchin Ndo Dio kuetu'en Noé. Kuthimejan kujeje Ndo thi bixinxin nã barco.

¹⁷Ko chrin suji kunchrje'en yoo kan ncha'on ko jinda kuyee nda ngata'a nunthe, ko barco takjuintau'en nda. ¹⁸Ko jinda thinga kuyee nda ngata'a nunthe ko barco tajitau'en nda. ¹⁹Ko jinda anto kuyee nda ko tabitjangi kain jna icha yeye jii ngata'a nunthe. ²⁰Ko yaato metro kuajinxin jinda ngatau'en kon jna icha yeye. ²¹Ko ndabe'en kain chujni ko kain kuxiigo: Kuxiigo techunda nene, kuxiigo nchekjanii ni ngain nchia, kuxiigo chrjikua ko te ngaga'a jna ko kuxiigo thingajintaon tse'e ngata'a nunthe. ²²Ko kain thi be'e ngata'a nunthe ko bechon ndabe'en.

²³ Jaña'a be'en kain thi bechon ngata'a nunthe: Chujni, kuxiigo yeye, kuxiigo thingajintaon tse'e ngata'a nunthe, kuxiigo techunda nene, kainxin ndabe'en. Bithu'e je'o Noé ko kain thi bixinka'o ngain barco. ²⁴ Ko nunthe ndabengangi chringi jinda naa renkia ko yoo kan ko the ncha'on.

Kununxin nche xema

8 ¹ Kuthimejan xraxaon Ndo Dio ixin Noé ko kain kuxiigo bixinka'o Noé ngain barco, ko binchegatho Ndo naa chrintho suji ngata'a nunthe ko jinda kuexi'in xinkajin nda. ² Ko tabijee kain thi chrinduxin jinda chringi ndachaon ko tabijee thi dachrxjin jinda nthi'a ngajni. ³ Ko jinda yauchjan ko yauchjan xinkajin nda ngata'a nunthe. Bathuja thi naa renkia ko yoo kan ko the ncha'on, ⁴ kuthimejan barco tabeta'a ngain jna Ararat, ngaa kunithjao yatuxin ngain ncha'on theyaato. ⁵ Ko jinda thinga baxinkajin nda, ko ngain kunithjao thexin ko ncha'on thexinxin kunithjao, kuexi'in bikon ni kon jna icha yeye.

⁶ Ko batho yoo kan ncha'on, kuthimejan Noé banthjee thi ventana jii ngain barco. ⁷ Ko kuajanda naa kuntha'a ko bakjangatau'en ba jinda ixin bagira'a ba thi xema, thi rugengathjen ba. ⁸ Kuthimejan rua'an naa kuxentha ixin rugikunxin a uxema nunthe, ⁹ aro kuxentha bira'a ba thinoo rukenta'a ruthee ba ixin nunthe xra jichrethe'e jinda, ko kjan ba ngain Noé ko kuinxe raa ko tse ba ko xranxi'in ba ngain barco.

¹⁰ Ko chu'en iyaato ncha'on, kuthimejan kjan kuajanda kuxentha inaa. ¹¹ Ko kuxentha kjan ba ngain Noé are utsukjin, ko jixrao ba naa kachje'en ka olivo ko jaña'a kuinxin Noé ixin ixru'in jinda jii ngata'a nunthe. ¹² Ko Noé xra chu'en iyaato ncha'on kuthimejan kjan kuajanda kuxentha, aro kuxentha ikjan'a ba ngain.

¹³ Ko are Noé bechunda inkjaon renkia ko naa nano, ko ngain kunithjao sa'o, ngain ncha'on thexinxin kunithjao ndajixema nunthe, ko Noé kuexi'in bantsje'e thi jitsaa barco ko bikon ixin nguixin ngataon nunthe ndajixema. ¹⁴ Ko ngain kunithjao yuxin ko ngain ncha'on kan ko yaato juexin xema nunthe.

¹⁵ Kuthimejan Ndo Dio ndachro Ndo ngain Noé: ¹⁶ «Dachrxjin ngain barco, ja'a, chri'a, xa'an ko nchri deinda'a. ¹⁷ Kai

dantsje kain kuxiigo te ngajin: kuxiigo techunda nene, kuxiigo nchekjanii ni ngain nchia, kuxiigo chrjikua ko te nga'a jna, kuxiigo thingajintaon tse'e nunthe, ko tajanda ba satsji ba nguii ngata'a nunthe ko sinchetsjé choo ba.»

¹⁸ Kuthimejan Noé bachrjeka'o chri'i, xe'en ko nchri deinde'e. ¹⁹ Kai bachrje kainxin kuxiigo, ku thingajintaon tse'e nunthe, ku techunda nene ko kain kuxiigo yeye ko nchinchin. ²⁰ Ko Noé binchechjian gi'i jitangi ko nthi'a kjuaaga kuxiigo ngata'a, ixin binchendusen ngain Ndo Dio, kuxiigo bajon Ndo juachaxin ixin nchao sine ni ko sinchendusen ni ngain Ndo. ²¹ Ko are kuxrajni'i Ndo Dio thi anto chrjuin xrajni ndachro Ndo ngathe anseen Ndo: «Irukjan'a na rundachrjan ixin jian'a tsji'i nunthe ixin thi jian'a nche'e chujni, ixin chujni are xra nchinchin n̄ xraxaon n̄ ngathe anseen n̄ sinche'e n̄ juxon thi jian'a. Ko irukjan'a na su'en kain thi jichon inchin uku'en.

²²»Ko are xra se'e nunthe,
xra tsenga ni ko xra suan thi tsenga ni,
xra se'e kin ko sua,
xra se'e kunithjaue kin, kunithjaue sua
ko xra se'e ncha'on ko thi.e.»

Ndo Dio ndache Noé thi runche'e Ndo

9¹ Binchenchaon Ndo Dio Noé ko kain xe'en ko ndachro Ndo: «Dinthechunda ra tsjé chjan ko nchekauntja ra nunthe. ² Ko kain kuxiigo te ngata'a nunthe ruxragu'an ra ba, ko ja'a ra tsetu'an ra ngain ba: Thi kuxiigo tjaganga ko kain kuxiigo chrji ngata'a nunthe ko kain kuchee te chringi ndachaon. ³ Ko ja'a ra nchao sinthe ra kexe'o kuxiigo ko kain ka ixin ja'an chja'a ra ixin sinthe ra. ⁴ Aro jinthe'a ra nthao xra chunda jni ixin jni jichunxin kuxiigo. ⁵ Kexe'o thi suen naa chujni, ja'an sintha'a jje, ja naa kuxiigo chrintho suen naa chujni, kuxiigo mee se'en ba, ko kexe'o chujni suen naa chujni kai rugunda se'en.

⁶»Thi suen inaa chujni
kai inaa chujni suen je'e

ixin Ndo Dio binchechjian chujni
 inchin je'e Ndo.

⁷ Ko ja'a ra, dinthechunda ra tsjé chjan
 ko tutsjé ra ngata'a nunthe.»

⁸ Kai ndachro Ndo Dio ngain Noé ko ngain xe'en: ⁹ «Nduaxin tendathjo ra thi sintha'a ngajin ra ko ngain ni sachrjeninxin ra, ¹⁰ ko ixin kain kuxiigo binthe ngajin ra ngaxi'in barco: Kuxiigo techunda nene, kuxiigo nchekjanii ni ngain nchia, kuxiigo chrjikua ko te nga'a jna ko kainxin kuxiigo te ngain nunthe. ¹¹ Ko jaan, ndua thi ndachrjan: «Irukjan'a na su'en chujni ko kuxiigo ixin chrin suji, ko ixru'in chrin suji tsii ixin sinchexanthe kain thi jii ngain nunthe. ¹² Ko ji'i sikunxin ra thi ndachrjan, ko sikon kain ni sachrjeninxin ra ko kain kuxiigo, ¹³ ixin sakee kunchechana ngain thjui ko ji'i ruxraxaunxin ra thi ja'an ndachrjan ngain chujni te nguui nunthe. ¹⁴ Are ja'an sikian thjui ngata'a nunthe, kunchechana tsununxin. ¹⁵ Ko ja'an ruxraxa'on ixin thi ndachrjan ngajin ra ko ngain kuxiigo, ko irukjan'a tsii chrin suji ixin suen ra. ¹⁶ Mexinxin are se'e kunchecha ngain thjui, ja'an sikon ba ko ruxraxa'on thi ndachrjan ko xru'in ncha'on rutjañana thi ndachrjan ngain chujni ko ngain kuxiigo te ngata'a nunthe.» ¹⁷ Kai Ndo Dio ndache Noé: «Kunchecha ji'i ruxraxaunxin ra thi ja'an ndachrjan ngajin ra ko ngain kuxiigo te ngata'a nunthe.»

Noé kuan

¹⁸ Xe'en Noé binthegachrjexin ngain barco, mee kjui xan Sem, Cam ko Jafet. Ko Cam kjui ndudee Canaán. ¹⁹ Kanio xe'en Noé bachrjeninxin kainxin chujni te ngata'a nunthe.

²⁰ Kuthimejan Noé kuexi'in binche'e xra ngataon jngi, ko kjuenga naa jngi nthu uva. ²¹ Ko naa ncha'on bi'i vino, ko ndakuan ko ndakuthulucho ngaxi'in nchia ndasi'in. ²² Ko Cam, ndudee Canaán, are bikon thulucho ndudee, kuinga bachrje ko bikekiin kayui xan choo. ²³ Kuthejan Sem ko Jafet kuaa naa luntho, ko binthekenta'a luntho nthacheen, ko thinga

tethingaxinto ixin binthegixi'in nchia ndaasin ixin rugikon'a thulucho ndudee. Ko jaña kjuamataon xan ndudee xan.

²⁴Ko are Noé bachrje'e thi dikuan ko kunu'e ke'e binche'e Cam, xan icha nchiin, ²⁵ko ndachro ixin Cam ko ni sachrjeninxin Cam:

«¡Jian'a tsji'a ja'a, Canaán!
Ja'a thi icha tsurenthe'a ngain kayui xan choo.»

²⁶Kai ndachro ixin Sem ko Jafet ko kain ni sinthegachrjeninxin:

«Ndo Diuna sinchenaon Sem,
ko Canaán tsji xi nchexree.

²⁷Ko Ndo Dio sinchejié nunthe'e Jafet
ko se'e chiaon nchia ndasi'in Sem
ko Canaán tsji xi nchexree.»

²⁸Are ndabanga jinda bikiathe'e nunthe ixin chrin suji, Noé xra bechon nii renkia ko yoo kan ko the nano. ²⁹Ko naꞤ renkia ko yoo kan ko the nano bechon Noé, ko be'en.

Ni bachjreninxin Noé

10 ¹Ji'i kjui chujni bachrjeninxin Sem, Cam ko Jafet, xe'en Noé, ko xan te'i binthechundaka'o chri'i xan chjan are bathuja kain thi ku'en ixin chrin suji.

²Chujni bachrjeninxin Jafet kjui xan Gomer, Magog, Madai, Javán, Tubal, Mesec ko xan Tiras. ³Xe'en Gomer kjui xan Askenaz, Rifat ko xan Togarma. ⁴Ko xe'en Javán kjui xan Elisa, Tarsis, Quitim ko xan Dodanim. ⁵Ko chujnii Jafet kuexi'in na binchechjian na tsjé rajnee na ngade'e ndachaon. Ko binchechjian na rajnee na ko nunthe'e na kunixin juxon ni bachrjeninxin je'e na ko banichja na ngigue'e na.^a

⁶Ko xe'en Cam kjui xan Cus, Mizraim, Fut ko xan Canaán. ⁷Xe'en Cus kjui xan Seba, Havila, Sabta, Raama ko xan Sabteca. Ko xe'en Raama kjui xan Seba ko xan Dedán. ⁸Ko Cus kjui

^a 10:5 Noé y muchos de sus descendientes vivían antes y después del tiempo cuando Dios multiplicó las lenguas en la torre de Babel.

ndudee Nimrod kai, ko Nimrod kjui thi xii sa'o kuetu'an ngata'a nunthe. ⁹ Kai kjui naa xii anto tsanga ko anto benu'e baguen kuxiigo bagakji ngaga'a jna ixin Ndo Dio chjee juachaxin. Ko yaa dachrxexin thi ndachro n̄: «Xii ji'i inchin Nimrod, thi anto nu'e duen kuxiigo ixin Ndo Dio kjuengijna.» ¹⁰ Ko kuexi'in kuetu'an ngain rajna Babel, Erec, Acad ko Calne, ngain nunthe Sinar.

¹¹ Ngain nunthe ji'i bachrxexin Nimrod ko sakjui ngain nunthe Asiria ko binchechjian rajna Nínive, rajna Rehobot, ko rajna Cala. ¹² Ko kai binchechjian inaa rajna bi'in Resén ko Resén be'le ngayee rajna Nínive ko rajna Cala, ko ji'i kjui naa rajna anto jié.

¹³ Ko Mizraim kjui ndudee ni Ludim, ni Anamim, ni Lehabim, ni Naftuhim, ¹⁴ ni Patrusim, ni Casluhim, thi bachrjeninxin ni filisteo ko ni Caftorim.

¹⁵ Ko Canaán kjui ndudee Sidón ko Het, ko xan sa'o kjui Sidón. ¹⁶ Ko Canaán bachrjeninxin ni jebuseo, ni amorreo, ni gergeseo, ¹⁷ ni heveo, ni araceo ni sineo, ¹⁸ ni arvadeo, ni zemareo ko ni hamateo. Kuthimejan chjeeke chujnii Canaán.

¹⁹ Ko nunthe'e chujnii Canaán thexinxin Sidón ko thexin nu Gerar ko jikaxin ngain rajna Gaza, ko thexin nu rajna Sodoma, Gomorra, Adma ko Zeboim, ko jikaxin ngain nunthe Lasa. ²⁰ Ni te'i ni bachrjeninxin Cam, ko binthe n̄ ngain nunthe'e n̄ kunixin chujnii n̄ ko banichja n̄ ngigue'e n̄.

²¹ Ko Sem, thi kjui xan saue Jafet, kjui xranchrje'en kain ni bachrjeninxin Heber. ²² Xe'en Sem kjui xan Elam, Asur, Arfaxad, Lud ko xan Aram. ²³ Xe'en Aram kjui xan Uz, Hul, Geter ko xan Mas. ²⁴ Ko Arfaxad kjui ndudee xan Sala ko Sala kjui ndudee Heber. ²⁵ Ko Heber bechundaka'o chri'i yoo chjan, ko xan sa'o bi'in xan Peleg (ko ji'i ruchro “chjeeya”) ixin are je'e bechon, chjeeya chujni; ko xan choo bi'in xan Joctán. ²⁶ Ko Joctán kjui ndudee xan Almodad, Selef, Hazar-mavet, Jera, ²⁷ xan Adoram, Uzal, xan Dicla, ²⁸ Obal, Abimael, Seba, ²⁹ xan Ofir, Havila ko xan Jobab. Kain chjan te'i kjui xe'en Joctán. ³⁰ Ko nunthe binthe n̄ thexinxin nu Mesa ko thexin nu nunthe Sefar, ko jikaxin ngain jna te nu thi chrxinxin ncha'on. ³¹ Ni te'i ni bachrjeninxin Sem, ko binthe n̄ ngain nunthe'e n̄ kunixin chujnii n̄ ko banichja n̄ ngigue'e n̄.

³²Ni te'i ni bachrjeninxin kain xe'en Noé, ko ni te'i chjekee nguixin nunthe ko binchehjian nã tsjé rajna, are ubathuja kain thi ku'en ixin chrin suji.

Naa nchia anto nui ixin rugijixin nã ngajni

11 ¹Ko are mee nguixin nunthe banichja nã nakua ngiigua, ²ko are bachrjexin nã nunthe jii nu thi chrixin ncha'on, bithja nã naa chjaaga ngain nunthe Sinar ko nthi'a tabinthe nã. ³Ko ndache choo nã: «Nthuchjian ná xro nche ko nthuchján ná xro.» Ko bunde'e nã xro nunthechján ko ibunde'a nã xro, ko bunde'e nã chingo saruthe ixin binchetsexinxin nã xro nunthechján. ⁴Kuthejan ndachro nã: «Nthuchjian ná naa rajna, ko naa nchia anto nui siji ngajni. Ko ja'in ruchunxinxin ná nã ko jañaá ruchjeka'a ná nguixin ngata'a nunthe.»

⁵Ko Ndo Dio xinkajin Ndo ixin tsje'e Ndo rajna ko nchia anto nui tenchehjian nã. ⁶Ko ndachro Ndo: «Chujni te'i xraje'o xraxaon nã ko xraje'o nichja nã. Mexinxin kuexi'in nã xra ji'i, ko jai ixru'in kensen rukayakuen nã ixin thi texraxaon nã sinche'e nã. ⁷Mexinxin ruxinkajin ná ko nthutjajin ná nã kunixin tsjé ngiigua ixin jañaá itsinxin'a choo nã.»

⁸Jañaá Ndo Dio kunchjekee nã nguixin ngata'a nunthe, ko ibinchehjian'a nã rajna. ⁹Mexinxin rajna mee bi'in Babel ixin nthi'a Nchaá ná binchetjajin nã kunixin tsjé ngiigua, ko jañaá chjekee nã nguixin ngata'a nunthe.

Ni bachrjeninxin Sem

(1 Cr. 1.24-27)

¹⁰Nthi'i jitaxin ni bachrjeninxin Sem. Ko ubatho yoo nano are juui chrin suji binchetjaan chujni, Sem bechunda naa renkia nano are guan xe'en, xan Arfaxad. ¹¹Sem xra bechon na'o renkia nano, kai bechunda icha xe'en xan xii ko xan nchrii.

¹²Arfaxad bechunda kan ko thena'o nano are guan xe'en, xan Sala. ¹³Kuthimejan are guan Sala, Arfaxad xra bechon noo renkia ko nii nano, kai bechunda icha xe'en xan xii ko xan nchrii.

¹⁴ Ko are Sala bechunda kan ko the nano, guan xe'en bi'in Heber. ¹⁵ Kuthimejan are guan Heber, Sala xra bechon noo renkia ko nii nano, kai bechunda icha xe'en xan xii ko xan nchrii.

¹⁶ Ko are Heber bechunda kan thenoo nano, guan xe'en bi'in Peleg. ¹⁷ Kuthimejan are guan Peleg, Heber xra bechon noo renkia ko kan ko the nano, kai bechunda icha xe'en xan xii ko xan nchrii.

¹⁸ Ko are Peleg bechunda kan ko the nano, guan xe'en bi'in Reu. ¹⁹ Kuthimejan are guan Reu, Peleg xra bechon yoo renkia ko naa nano, kai bechunda icha xe'en xan xii ko xan nchrii.

²⁰ Ko are Reu bechunda kan ko theyoo nano, guan xe'en bi'in Serug. ²¹ Kuthimejan are guan Serug, Reu xra bechon yoo renkia ko yaato nano, kai bechunda icha xe'en xan xii ko xan nchrii.

²² Ko are Serug bechunda kan ko the nano, guan xe'en bi'in Nacor. ²³ Kuthimejan are guan Nacor, Serug xra bechon yoo renkia nano, kai bechunda icha xe'en xan xii ko xan nchrii.

²⁴ Ko are Nacor bechunda kan ko naa nano, guan xe'en bi'in Taré. ²⁵ Kuthimejan are guan Taré, Nacor xra bechon naa renkia ko thenaa nano, kai bechunda icha xe'en xan xii ko xan nchrii.

²⁶ Ko are Taré bechunda nii kan ko the nano, bechunda xe'en bi'in Abram, xan Nacor ko xan bi'in Harán.

Ni bachrjeninxin Taré

²⁷ Nthi'i jitaxin ni bachrjeninxin Taré: Taré kjui ndudee Abram, Nacor ko Harán. Ko Harán kjui ndudee Lot. ²⁸ Ko Harán be'en ngain nunthe'e chujni caldeo, thi nunthe guanxin, ko are je'e be'en, ndudee xra bechon ndo.

²⁹ Ko Abram ko Nacor bintheka'o nchrii; chri'i Abram bi'in Sarai, ko chri'i Nacor bi'in nchra Milca. Ko Milca ko Isca kjui nchrichje'e Harán. ³⁰ Ko Sarai chro'a banchekunkji'i chjan.

³¹ Ko Taré sabikao Abram, Sarai, ko xanthii, xan di'in Lot, thi kjui xe'en Harán ko binthegachrxixin na rajna Ur ngain nunthe'e chujni caldeo ko sarrukji na ngain nunthe Canaán. Aro je'o biji na nunthe Harán ko nthi'a tabinthe na. ³² Ko ngain nunthe Harán benxin Taré are bechunda yoo renkia ko na'o nano.

Ndo Dio bayee Abram

12¹ Naa ncha'on Ndo Dio ndache Abram: «Sathjixin ngain nunthe'a, ngain ni chujnia, ko ngain nchiandu'a ndudaa, ko sathji ngain nunthe ja'an tsjagu'a. ²Ko ja'an sinthatsjé chujnia ko rukjan n̄ naa rajna anto jíé. Ja'an sinthanchaon, mexinxin tsjé chujni ruchunxin n̄ ja'a, ko ixin ja'a tsunchaunxin tsjé chujni. ³Ko ja'an sinthanchaon chujni sinthanchaon ja'a, ko jian'a tsji'i chujni sinthakininxin thi jian'a. Ko ixin ja'a sinthanchaunxin kainxin chujni jii nguixin nunthe.»

⁴Ko Abram sakjui inchin kuetu'en Ndo Dio, ko Lot kjui ngain Abram. Ko Abram bechunda nii kan ko the na'o nano are bachrjexin Harán. ⁵Ko sabikao chri'i, Sarai, ko Lot, xe'en xan choo, ko kain thi bechunda, ko kain chujni je'e kue'na ngain nunthe Harán, ko bachrje n̄ ixin sakjui n̄ ngain nunthe Canaán. Kuthimejan biji n̄ ngain nunthe Canaán. ⁶Ko Abram bathuka'o n̄ nguii ngata'a nunthe Canaán ko biji n̄ ngain nunthe Siquem thi jii nthajie, nthathjao di'in More. Ko ni cananeo binthe n̄ ngain nunthe yaa. ⁷Ko Ndo Dio kununxin Ndo ngain Abram ko ndachro Ndo: «Chujni sachrjeninxin ja'a ruchja'a n̄ nunthe ji'i.»

Ko ixin nthi'a kununxi'in Ndo Dio, Abram binchechjian naa gi'i jitangi ixin binchesayexin Ndo Dio. ⁸Kuthimejan sakjui n̄ ngain naa jna jii nu thi chrinxin ncha'on ngain nunthe Bet-el, ko kjan binchechjian nchia ndaasin. Ko rajna Bet-el bithu'e nu thi chrinxin ncha'on, ko rajna Hai nu thi diataunxin ncha'on. Ko kai nthi'a binchechjian naa gi'i jitangi binchesayexin Ndo Dio. ⁹Kuthimejan Abram sakjuixin nthi'a, ko yao ko yao sakjui n̄ ngain nunthe Neguev.

Abram biji ngain nunthe Egipto

¹⁰Ngain ncha'on te'a be'e jintha anto suji ngain nunthe Canaán, mexinxin sabiginthe n̄ ngain nunthe Egipto. ¹¹Ko are uchiao tediji n̄ Egipto, Abram ndache Sarai: «Tsjexin, ja'an nuna ixin ja'a naa nchrii anto chrjuin jii, ¹²ko are chujni Egipto sikon n̄ ja'a, rundachro n̄: “Nchrii ji'i chri'i Abram.” Kuthimejan ndasuen na n̄, ko ja'a tsajanda n̄ sarichon.

¹³Nthatsa'an ñao, ndachro ixin ja'a nchri chian, ko jañaan jian sinche'e na ngajin na ko suen'a na na ixin ja'a.»

¹⁴Ko jañaan ku'en, are Abram biji Egipto, ni egipcio bikon na ixin chri'i anto chrjuin jii nchra. ¹⁵Ko ni thjengijna faraón are bikon na nchra kjui na bindache na faraón ixin anto chrjuin jii nchra, ko bikao na Sarai ngain faraón.

¹⁶Ko ixin bithu'e jian faraón ngain Abram, chjee kuleko, kuxintha, kulucho ko kucamello kuna'a ko kuda'a, ni xii ko ni nchrii ixin tsjengijna na. ¹⁷Ko Ndo Dio binchexruxin'a Ndo ji'i ixin Sarai, ko ru'an Ndo tsjé chin ngain faraón ko ngain ni chujnii. ¹⁸Mexinxin faraón jaikua bayee Abram ko ndache: «¿Ke'e binche'e ngajin ná? ¿Unda ndachjegin'a na ixin nchrii ji'i chri'a? ¹⁹¿Unda ndachro: “Nchri ji'i nchri chian”?», mexinxin ja'an nchao rugariki'an nchra! Aro jai nthi'i jii chri'a; ko jsathjixin ra nthi'i!» ²⁰Kuthimejan faraón kuetu'en chujnii ixin rugantsje na Abram ko kain thi bechunda.

Abram ko Lot dachrjende'e choo

13 ¹Abram bachrjexin Egipto ko sakjui nunthe'e Neguev, je'e ko chri'i ko kain thi bechunda, ko kai Lot sakjui ngain chrinii. ²Ko Abram anto tsjé bechunda; bechunda tsjé kuxiigo, chia plata ko chia oro. ³Ko ngain nunthe Neguev bachrjexin na ko yao ko yao sakjui na bijija na ngain nunthe'e rajna Bet-el, thi be'e nchia ndasi'in na are sa'o, ngayee rajna Bet-el ko Hai. ⁴Ko nthi'a Abram udinchechjian naa gi'i jitangi, ko nthi'a binchesayexin Ndo Dio.

⁵Lot, thi kai bagakji ngain Abram, kai bechunda tsjé kuleko, tsjé kuxintha ko nchia ndaasin. ⁶Ko thi nunthe binthe na ibagira'a thi bane na je'e na ko kuxigue na, ko ichro'a ruginthe na xraje'o nunthe. ⁷Mexinxin bintheketo ni bakingaria kuxigue Abram ko ni bakingaria kuxigue Lot. Ko ni cananeo ko ni ferezeo binthe na ngain nunthe yaa kai. ⁸Kuthimejan Abram ndache Lot: «Ja'a ko ja'an rugunda'a tseto ná ixin xra choo ná, ko kai chro'a tseto ni thingaria kuxigua na. ⁹Yaa jii nguii nunthe, ja'a thinchie'e thinoo satsji. Ja satsji nu rajngon, ja'an

satsji nu rajianxin; ko ja satsji ja'a nu rajianxin, ja'an satsji nu rajngunxin. ¡Aro rugunda ruchjeeya ná!»

¹⁰Ko Lot tsje'e ko bikon chjagee jinda thinga di'in Jordán ko kai bikon nu rajnanchjan di'in Zoar, ko ngaa chjaaga yaa anto yee jinda jii. Ko chrjuin be'e xraa jngi'i ntha thuchjuin binchechjian Nchaa ná o xraa jngi'i ni egipcio ixin are mee Nchaa na xra kunxanthe'a Sodoma ko Gomorra. ¹¹Mexinxin Lot kuinchie'e nguii chjagee nda Jordán ko sakjui nu thi chrxin ncha'on. Ko ja'naa chjeeya na. ¹²Ko Abram tabithu'e ngain nunthe'e Canaán, ko Lot sabige'e ngain rajna binthe ngaa chjaaga, chrikee rajna Sodoma. ¹³Aro chujni Sodoma anto jian'a binthe na ko anto tsjé thi jian'a banche'e na ngathexin kon Ndo Dio.

¹⁴Kuthimejan, are Lot bachrjende'e Abram, Ndo Dio ndachro ngain Abram: «Tsje'e nu ku'e, nu nunthe, nu thi chrxin ncha'on ko nu thi diataunxin ncha'on. ¹⁵Nguixin nunthe dikon, ja'a ruchja'a nunthe ko kain ni sachrjeninxin ja'a, je'e na ruchunda na nunthe ji'i kainxin nchaon. ¹⁶Ko ja'an sintha'a ixin chujnia tsutsjé na xraa jinche ngata'a nunthe. Ja chrujan chujni nchao tsekin jinche jii ngata'a nunthe, kai nchao tsekin chujni sachrjeninxin ja'a. ¹⁷Dingathjen, ko dingande'e nguixin nunthe ruchja'a, thi jininxin ko thi tunxin nunthe.»

¹⁸Kuthimejan Abram batsiin nchia ndasi'in ko sakjui sabige'e ngain nthajie nthathjao di'in Mamre, thi jii nunthe Hebrón. Ko nthi'a binchechjian naa gi'i jitangi ixin runchesaye'e Ndo Dio.

Abram thjengijna Lot

14 ¹Ngain ncha'on te'a, Amrafel kjui rey rajna Sinar, Arioc kjui rey rajna Elasar, ko Quedorlaomer kjui rey rajna Elam, ko Tidal kjui rey rajna Goim. ²Ko kain rey te'i kuetuka'o na Bera, rey rajna Sodoma, Birsa rey rajna Gomorra, ko Sinab rey rajna Adma, ko Semeber rey rajna Zeboim ko rey rajna Bela, thi rajna kai di'in Zoar. ³Kain ni te'i xrathe na ngain chjagee nunthe di'in Sidim, thi jii ndachaon di'in Dige'en.^a ⁴Ko

^a 14:3 Mar Muerto

theyoo nano Quedorlaomer kuetu'an ngain nā, aro ngain nano theninxin, thi na'o rey ibinao'a nā ixin Quedorlaomer ruketu'en nā. ⁵ Mexinxin ngain nano thenoo Quedorlaomer ko kain rey bakjengijna kuato choo nā ko bikjaaya nā ngain ni refaíta, ngain nunthe Astarot Karnaim, kuthimejan kjuaya nā ngain ni zuzita ngain nunthe Ham, ko ni emita ngain nunthe Save-quiriataim, ⁶ ko kai kjuaya nā ngain ni horeo ngain jna Seir ko binchekinga nā nā ngain nunthe di'in Parán, thi jii chrika nunthe xema ko xru'in jii. ⁷ Kuthimejan kjan nā ko biji nā ngain nunthe En-mispat, ko nunthe ji'i kai di'in Cades, kai are tedatho nā kjuaya nā ngain ni amalecita ko tabithu'e nā nunthe ko kjuaya nā ngain ni amorreo, ni binthe ngain nunthe Hazezontamar.

⁸ Kuthimejan binthegachrje rey rajna Sodoma, rey rajna Gomorra, rey rajna Adma, rey rajna Zeboim ko rey rajna Bela, thi rajna kai di'in Zoar, ko kjui nā ngain chjagee nunthe Sidim. Ko thi na'o rey te'i bintheketuka'o ⁹ rey di'in Quedorlaomer, thi baketu'an nunthe Elam, rey di'in Tidal, thi baketu'an rajna Goim, rey di'in Amrafel, thi baketu'an nunthe Sinar ko rey di'in Arioc, thi baketu'an rajna Elasar. Ko thi noo rey te'i kuetuka'o thi ina'o rey. ¹⁰ Aro ngain chjagee nunthe Sidim, be'e anto tsjé thue beria chingo saruthe, mexinxin are sakuinga chujnii rey Sodoma ko Gomorra, kanxion nā binthetsingaaya nā ngaa thue, ko ni icha sakuinga nā ngaga'a jna.

¹¹ Ko ni bacha sabikao nā thi bane ko thi bechunda ni Sodoma ko ni Gomorra, ko sabinthekji nā. ¹² Ko kai sabikao nā Lot, xan kueen Abram, thi xan be'e Sodoma, ko kai sabikao nā kain thi bechunda xan. ¹³ Ko naa chujnii Lot sakuinga bindache Abram, thi hebreo, thi be'e ngain nthajiee Mamre. Ko Mamre kjui naa xii amorreo ko xan choo di'in Escol ko Aner, thi jian bagakao nā Abram.

¹⁴ Ko are Abram kui'in ixin xan kueen sabikao nā xan, Abram batse kain chujni guanxin ngain nchiandu'a ko bachunthiixin ko benu'e nā bakjaaya nā, ko kjui nii renkia ko thejni chujni, ko bachrjeka'o nā ko ruee nā chujnii Quedorlaomer ko bitsexin nā nā ngain nunthe'e Dan. ¹⁵ Ko Abram kunchjeeya chujnii ko kjui nā thie ko bikatjabe'o nā rey te'i ko ni sakuinga ruee nā nā

ngain nunthe Hoba, thi jii nu kuexin rajna Damasco. ¹⁶Jañaá Abram kjuengijna Lot ixin kuanchrjanda ná, kunixin kain thi bechunda ko kai ni nchrii ko icha chujnii.

Melquisedec nchenciaon Abram

¹⁷Kuthimejan kjanxin Abram ngain thi kjuayaxin ngain Quedorlaomer ko ngain kain rey jian bagakao. Ko are mee rey rajna Sodoma bichuenxin ngain chjagee nunthe Save, ko mee di'in Chjagee Rey. ¹⁸Ko Melquisedec baketu'an Salem ko kjui danee Ndo Dio, Ndo jii ngajni. Ko je'e bajon niuthja ko vino ngain Abram. ¹⁹Ko Melquisedec binchenciaon Abram ko ndachro:

«Ndo Dio jii ngajni sinthanchaon ja'a, Abram,
Ndo binchechjian ngajni ko nunthe,
²⁰Ko tsusaye'e Ndo Dio jii ngajni,
ixin binthagacha ngain chujni ningaku'an.»

Ko Abram chjee Melquisedec thi thexin^a kain thi juiauxin ngain thi kjui bikjaaya. ²¹Kuthimejan rey rajna Sodoma, ndachro ngain Abram:

—Tunkjana chujni rajnana, ko tadithu'a kain thi bikoo ná.

²²Aro Abram bathe'e ngain rey Sodoma:

—Ja'an dajin ngathe kon Nchana Dio, Ndo jii ngajni, Ndo binchechjian ngajni ko nunthe, ²³ixin ja'an xru'in tsaá thi ja'a chunda, xru'in xuchji'an ko rua jichriaxin kathea, ixin rundachro'a ixin ja'a chjana mee tsjexin richunda. ²⁴Je'o sithuena ná thi juine ni chujnina, ko kai rutse thi jikininxin sayee Aner, Escol ko Mamre, ni kjuengijna ná.

Ndo Dio ndachro ixin ruchjee Abram naa chjan

15 ¹Are juexin batho kain ji'i, Ndo Dio nichjee Ndo Abram xraa ngathe naa kuthachrin. Ko ndachro Ndo:

—Xraon'a, Abram. Ja'an thi thjengijna ja'a, ko ja'an anto tsjé ruchja'a.

^a 14:20 “thi thexin” habla del 10% de lo que trajo.

² Abram bathe'e ko ndachro:

—Nchana ko Ndo Diuna, ¿ke'e nchao ruchjana?, ixin ja'an xru'in chjan chunda, ko Eliezer, thi juixin Damasco ko nche'e xra ngajin na, yaa thi tasithue'e kain thi richunda.

³ Kai ndachro Abram:

—Suixin, xru'in chjan chjana, mexinxin naa ni nchexrana guan nthi'i nchiania, sithue'e kain thi richunda ja'an.

⁴ Ko Ndo Dio bathe'e Ndo:

—Xa'an thi sithue'e kain thi richunda ja'a, ko je'a xii ji'i.

⁵ Ko bikao Ndo nduja ko ndachro Ndo:

—Tsje'e ngajni ko thekin kuntutse, ja nchao tsekin ba. ¡Jaña tsjexin chujni sachrjeninxin ja'a!

⁶ Abram chunthia ngain Ndo Dio, mexinxin bikon Ndo ixin je'e jian ixin chunthia ngain Ndo. ⁷ Ko Ndo Dio kai ndache Ndo:

—Ja'an thi Ndo Diua. Ja'an bantsjexin Ur, rajnee ni caldeo, ixin ruchja'a nunthe ndathjo.

⁸ Ko Abram bathe'e:

—Nchana ko Diuna, ¿kexreen nunanxin ixin ja'an sithuena nunthe yaa?

⁹ Kuthimejan Ndo Dio ndache:

—Siku'na naa kuxintha kuna'a, naa kuthentsa, naa kuleko kuda'a ko kanio ba ruchunda ba nii nano, kai siku'na naa kuthoon ko naa kuxentha.

¹⁰ Ko Abram guen kain kuxiigo te'i ko bikao ba ngain Ndo Dio, ko kunchjenga ba ko binthechunthe choo thi ngusininxin kunchjenga ba, aro kunthua kunchjenga'a ba. ¹¹ Ko kuexi'in xrathe kunthachrjen ixin rujine ba kuxiigo dige'en te'i, aro Abram binchexraon ba. ¹² Ko are ukuexi'in kunthie, Abram ndatse kuthachrin ko tabejua, are bisiandajin naa thi anto naxin xe'e ko anto xraon. ¹³ Kuthimejan ndachro Ndo Dio:

—Rugunda tsunu'a ixin chujni sachrjeninxin ja'a sinthe na ngain naa nunthe je'a nunthe'e na. Ko nthi'a sinchenche'e na na xra, xraa chujni dikuchji, ko tangi sinchegatho na na noo renkia nano. ¹⁴ Aro ja'an sintha'a jie ngain nunthe yaa, ko chujni sachrjeninxin ja'a tsje' ruchunda na are sachrjexin na nthi'a.

¹⁵ Ko ja'a, are ujunchjan chrjuin tsunu'a ngathe ansean, ko are

se'en ruxrabaa ngain chujnia. ¹⁶ Ko are satho thi noo renkia nano, chujni sachrjeninxin ja'a rukjan nã ngain nunthe ji'i, ko ni amorreo are mee icha jian'a sinche'e nã ko itsixina'a ko sintha'a jîe ngain nã.

¹⁷ Ko are undakunaxin xe'e, Abram bikon naa thja jitja nchin, ko naa nthaa jiyaa xru'i ko dathugee xru'i ngayee kuxiigo kunchjenga. ¹⁸ Ko ngain ncha'on ma'o Ndo Dio kjuauthexin Ndo Abram ixin ndachro Ndo:

—Chujni sachrjeninxin ja'a sithu'e nã nunthe ji'i, ko tsexinxin nunthe ngain nda jithinga di'in Nilo jii ngain Egipto ko sekaxin nunthe ngain nda jithinga di'in Éufrates, ¹⁹ thi nunthe jai te ni ceneo, ni cenezeo, ni cadmoneo, ²⁰ ni heteo, ni ferezeo, ni refaíta, ²¹ ni amorreo, ni cananeo, ni gergeseo ko ni jebuseo.

Xe'en Abram ko Agar

16 ¹ Ko Sarai, chri'i Abram, chro'a banchekunkji'i chjan, ko je'e bechunda naa nchri nchexra egipcia, thi kue'na ko bi'in nchra Agar. ² Kuthimejan Sarai ndache Abram:

—Ndo Dio chjana'a juachaxin sinthakunkjia chjan. Nthatsa'an ñao darichriko'o nchri nchexrana ko jaña chjan sinchekunkji'i nchra, rukjan xraa xan'na.

Ko Abram bithikaon thi ndachro Sarai. ³ Ko Sarai bajon nchri nchexree ixin kai rukji chri'i Abram. Ko ubathuja the nano binthe nã ngain nunthe Canaán are ku'en ji'i. ⁴ Ko Abram bejuaka'o nchra ko tabeyaa nchra chjan. Ko are kunu'e nchra ixin ubeyaa nchra chjan ichrjuin'a banche'e nchra ngain Sarai. ⁵ Kuthimejan ndachro Sarai ngain Abram:

—Kain ji'i ja'a rika. Ja'an bajon nchri nchexrana barichriko'o nchra ko jai ixin ujiyaa nchra chjan, icha renthe tunu'e nchra ko ningakuna nchra. Ko Ndo Dio rundachro kensen jian'a binche'e, ja'a o ja'an.

⁶ Kuthimejan bathe'e Abram:

—Tsjexin, ja'a kue'na Agar, nchri nchexraa, mexinxin nche'e ngain nchra thi ja'a rinao.

Ko kuexi'in Sarai binchegatho tangi Agar, mexinxin Agar sakuinge'e nchri nchee. ⁷ Kuthimejan Agar biji ngain naa thi

chrinduxin jinda ngain nunthe xema thi xru'in jii, nu ngande'e nthi'á bakjixin nã Shur, ko chrika nda mee, angeel Ndo Dio betan Agar. ⁸Ko ángel ndachro:

—Agar, nchri nchexree Sarai, ¿thinoo juixin ja'a, ko thinoo thji?
Ko Agar bathe'e:

—Sarrithingaa nchana, Sarai.

⁹Ko ndachro angeel Ndo Dio:

—Sakjan ngain nchri nchaa, ko dithikaon kain thi situ'an.

¹⁰Kai ndachro ángel ngain Agar:

«Anto sinthatsjé chujni sachrjeninxin ja'a,
ko chro'a sikin nã ixin anto tsjé nã.

¹¹Jai urriya'a chjan ko sinchekunkji'i naa xan xii.

Ko sinchegi'in xan Ismael

ixin Ndo Dio bikon ko kui'in Ndo kain thi tangi ku'an.

¹²Ko tsji xan naa xii xru'in kensen sacha ngain xan,

ko tsetuka'o xan kain chujni, ko kain chujni
tsetuka'o je'e xan,

ko ngain nunthe'e xan se'e xan

maski tsetuka'o xan xan choo xan.»

¹³Are Ndo Dio juexin nichjee Agar, je'e binchegi'in Ndo: «Suixin, thi Dio dikon na ja'an.» Ixin ndachro: «Anto ndua ixin ja'an bikon, thi bikon na ja'an.» ¹⁴Mexinxin are ma'o thi thue bagantsjexin nã jinda bi'in: «Thue thetu'an Ndo Dio, Ndo jichon ko kain dikon Ndo.» Ko thue ji'i xra jii ngayee rajna Cades ko rajna Bered.

¹⁵Ko Agar binchekunkji'i xe'en Abram, ko Abram binchegi'in xan Ismael. ¹⁶Abram bechunda noo kan ko inkjaon nano are Agar binchekunkji'i Ismael.

Thi kjuauthexin Ndo Dio ngain Abram

17 ¹Are Abram bechunda noo kan ko thenãã nano kununxi'in Ndo Dio ko ndachro Ndo:

—Ja'an thi Dio chunda kainxin juachaxin. Dithikaon na ko xru'in thi jian'a nche'e ngathexin kon. ²Ja'an sintha'a ngajin thi ndachrjan, ko sajón juachaxin ixin ja'a sachrjeninxin tsjé chujni.

³ Are Abram kui'in ji'i, bethuxin ko biseta'a nunthe ixin bajon juasaaya, ko Ndo Dio xra ndachro Ndo:

⁴ —Ji'i thi ndachrjan sintha'a ngajin: Ja'an sinthakjan ndudee anto tsjé chujni. ⁵ Ko ja'a isin'a Abram; jai tsexinxin si'in Abraham, ixin ja'an sinthakjan ndudee anto tsjé chujni. ⁶ Ja'an sintha'a ixin ja'a sachrjeninxin tsjé chujni, ko kai sachrjeninxin tsjé rey ko sinchechjian nā tsjé rajna ngain tsjé nunthe. ⁷ Ko ja'an sintha'a thi ndachrjan ngajin, ko kai ngain chujni sachrjeninxin ja'a, ko thi ndachrjan sintha'a xru'in ncha'on sitjaan, ko mee ruchro ixin ja'an Ndo Diua ko Ndo Diue nā kai. ⁸ Ja'a ko ni sachrjeninxin ruchja'a ra nguui nunthe'e Canaán, thi jai ri'i, aro je'a nunthe'a, ko ji'i tsji nunthe'e nā kainxin ncha'on ko ja'an tsji Diue nā.

⁹ Ko Ndo Dio kjan ndache Abraham:

—Ja'a dithikaon thi kjuathexin ná, ja'a ko kain chujni sachrejninxin. ¹⁰ Ko thi ndachrjan sintha'a ngajin, ruchro ixin ja'a ko kain chujni sachrjeninxin tsa nā xru'e. ¹¹ Tunchrijinde'e ra xuli jindajin jaa xrua ra, ko ji'i tsjaguxin ra thi kjuathexin ná. ¹² Jai tsexinxin, kain xan xii suan rugunda tsa xan xru'e are sithja xan jni ncha'on, kai xe'en xi nchexraa kue'na, maski je'a chujni bachrjeninxin. ¹³ Rugunda tsa xru'e kain xii te nchiandui ko xi nchexraa. Ko jaña tsjaguxin ra ngain nthau'a ra kain ncha'on thi kjuathexin ná. ¹⁴ Ko thi xii tsa'a xru'e, chro'a se'e ngaya'a ra ixin bithikaon'a thi kjuathexin ná.

¹⁵ Ko Ndo Dio kai ndachro:

—Chri'a isin'a nchra Sarai, jai tsexinxin si'in nchra Sara ¹⁶ ixin ja'an sinthanchaon nchra, ko sinchekunkji'i nchra naa xa'an, ko kai rukjan janee ni sinthe ngain tsjé nunthe, ko kanxion nā rukjan nā rey tsetu'an tsjé nunthe.

¹⁷ Ko Abraham bethuxin ko biseta'a nunthe ko kjuano ko ndachro ngathe anseen: «¿Anchao naa xii chunda naa renkia nano ruchundaka'o chri'i naa chjan? ¿Ko Sara uchunda noo kan ko the nano axra nchao ruchunda chjan?» ¹⁸ Ko Abraham ndachro ngain Ndo Dio:

—Nthatsa'an ñao kai Ismael chje'e juachaxin sechon inchin Suixin rinao.

¹⁹ Aro bathe'e Ndo Dio:

—Nduaxin, Sara sinchekunkji'i naa xa'an, ko ja'a sinchegi'in xan Isaac. Ko ja'an sinthagikon xan thi kjuathexin ná, kai ni sachrjeninxin je'e xan, ko xru'in ncha'on sitjaan thi kjuathexin ná. ²⁰ Ko kuian thi ndachjejin na ixin Ismael ko ja'an sinthanchaon ko ruchunda tsjé chjan ko tsjé chujni sachrjeninxin je'e. Ko je'e tsji ndudee theyoo ni tsetu'an ko tsetu'an nā naa nunthe anto jíé. ²¹ Aro thi kjuathexin ná sakee ngain Isaac, xan sinchekunkji'i Sara, chri'a, ko mee tsu'en ngain nano tsii, inchin ngain ncha'on te'i.

²² Are Ndo Dio juexin nichja ngain Abraham, sakjuixin Ndo nthi'a. ²³ Kuthimejan Abraham tse xe'en, xan Ismael, ko kain xi nchexree guanxin ngain nchiandu'a ko kain xi kuenanxin tumii ko kain xi binthe ngain nchiandu'a, ko chjee xa xru'e ngain ncha'on mee, jañaa inchin kuetu'an Ndo Dio. ²⁴ Ko Abraham bechunda noo kan ko thenaā nano are kuaa xru'e. ²⁵ Ko xe'en Abraham, xan Ismael bechunda xan thenii nano are kuaa xan xru'e ngain nthau'e xan. ²⁶ Ko xra je'o ncha'on mee, Abraham ko Ismael bayee nā xru'e, ²⁷ ko kai bayee xru'e kain ni xii binthe ngain nchiandu'a, xi nchexree, xi guan ngain nchiandu'a ko xi kuenanxin tumii ngain jee nunthe.

Ndo Dio bitsje'e Abraham

18 ¹ Ko Ndo Dio kununxin ngain Abraham are be'e nthi'a ngain nthajie nthathjao, ngain nunthe'e Mamre, ko naa ncha'on tajii ngandangii nchia ndasi'in ko jichantha sua. ² Ko xendua ko bikon nii xii^a tate xa chiaon thi be'e je'e, ko jaikua bichuenxin nā ngatja nthi'a, ko bethuxin ko biseta'a nunthe ³ ko ndachro:

—Suixin ntha, ja jikininxin na bitsjena ni ntha, nthatsa'an ñao ntha sadikji'a ntha tuin. ⁴ Ko tsetu'an tsia'o nā nchin jinda dikjenxin ntha ruthea ntha,^b ko nchejuga'a ntha ngain naa sa'on. ⁵ Kai sikian nchin niuthja sinthe ntha tsusujixin ntha,

^a 18:2 Esos tres hombres en verdad eran dos ángeles (véase 19:1) y Dios (véase 18:17). ^b 18:4 En esos días fue el costumbre dar agua para lavar los pies porque las sendas estaban muy polvorosas.

kuthejan nchao rurrue'e ntha nthiaa ntha. Ji'i nchiandui ntha ko ja chrujan rugunda'a ntha, ndachjejin ni ntha.

Ko kanio xii te'i ndachro xa:

—Nchao jii ko nche'e thi ndachro.

⁶Ko Abraham kuinga bixi'in nchia ndasi'in thi tajii Sara, ko ndachro:

—¡Dingaxin ñao! Tse kan kilo ncho'o, thi ncho icha jian ko jaikua nchechjian niuthja.

⁷Kuthimejan kuinga ngain thi teaxi'in kuxinthaa ko tse naa ku icha nthao ko xra dich'a ba, ko bajon ba ngain xi nchexree, ko xi nchexree bingaxin ñao kjuenga ba. ⁸Ko are juexin kunchjian kain, Abraham bajon tsjin ko xe'e dachrjetau'en tsjin, ko are tatene na Abraham tabe'e ngain na chringi naa sa'on ixin runchenthuxi'in na icha.

⁹Kuthimejan ni juui bitsje'e banchiangi'i na:

—¿Thinoo jii chri'a Sara?

Ko je'e bathe'e:

—Ngaxi'in nchia ndaasin.

¹⁰Ko naa ni te'i ndachro:

—Nthi'i nano, rukjan na sitsja'a ko are mee, chri'a, urruchunda naa chjan.

Ko Sara tajii thi dixinxin ni nchia ndaasin, tuenxin Abraham, ko tajithi'in thi tendachro na. ¹¹Abraham ko Sara ujunchjan na ko tsjé nano binthechunda na ko Sara ibaxindange'a jnii.

¹²Ko kjuano ko ndachro ngathe anseen: «¿Akunachrijan na ko xixi'na ujunchjan axra chrjuin tsununa?» ¹³Kuthimejan Ndo Dio ndachro ngain Abraham:

—Unda kjuano Sara ko ndachro: «¿A xra nchao sinthakunkjia naa chjan maski ujunchjan na?» ¹⁴¿Ajii chrujan thi atho tangi ixin Ndo Dio? Nano tsii inchin ncha'on te'i, rukjan na si'i sitsja'a ra, ko are mee Sara usechunda chjan.

¹⁵Are Sara kui'in ji'i, bido'o juaxraon, ko mexinxin juinao runcheeya ko ndachro:

—Ja'an kjuanu'a.

Aro Ndo Dio ndachro Ndo:

—Ja'an nuna ixin jaan, kjuano.

Abraham nichjaxin rajna Sodoma

¹⁶ Ko are juexin juine n̄a bingathjen n̄a ixin rurruee n̄a nthiee n̄a ko sakjui n̄a ngain rajna Sodoma, ko Abraham sakjui ngain n̄a ixin bikanxin n̄a ngatja nthi'á. ¹⁷ Ko Ndo Dio xraxaon Ndo: «Chro'a tsemaa Abraham thi sintha'a ¹⁸ ixin je'e rukjan ndudee anto tsjé chujni ko jié juachaxin ruchunda n̄a. Ko ixin je'e tsunchaunxin kain rajna te ngata'a nunthe. ¹⁹ Ja'an kuinchiaa je'e ixin tsetu'en xe'en ko ni sachrjeninxin xe'en ixin sithikaon n̄a thi ja'an kjuaaago ko sinche'e n̄a thi jian ko thi jikininxin. Ko ja jaña sinche'e n̄a, ja'an sintha'a kain thi ndachrjan ngain Abraham.» ²⁰ Kuthimejan Ndo Dio ndachro ngain Abraham:

—Tajitutsjé thi jian'a nichja chujni ixin rajna Sodoma ko Gomorra, ixin athukua jian'a nche'e n̄a. ²¹ Ko jai tsji sitsjaa, ajaan ndua atho jian'a thi tenche'e n̄a inchin ndachjejin na n̄a.

²² Kuthimejan yoo thi ni bitsje'e Abraham sakjui n̄a rajna Sodoma, aro Ndo Dio xra bithu'e ngain Abraham. ²³ Ko Abraham kunchie'en nchin ngain Ndo Dio ko banchiangi:

—¿A su'en chujni xru'in teka kunixin ni nche'e thi jian'a?

²⁴ J̄a jii ngain rajna yoo thi kan ko the chujni xru'in teka, ¿asinchetjañe'a rajna ixin thi yoo kan ko the chujni xru'in teka?

²⁵ Suixin chro'a su'en thi jika ko thi xru'in jika, ¿asinsche'e jie ngain thi jika ko ngain thi jika'a? Suixin thi nche'e jie ngain nguixin nunthe, ¿aje'a Suixin nche'e jian jie?

²⁶ Ndo Dio bathe'e:

—J̄a sithja yoo kan ko the chujni xru'in teka ngain rajna Sodoma, ja'an sinthatjaña nguii rajna, ixin thjuaa ni xru'in teka.

²⁷ Ko kjan nichja Abraham:

—Nchetjañana ixin rinichjakua ngajin ja'in, ixin Suixin Ndo Dio ko ja'an je'o jinche na ko ntheeso gi'i na. ²⁸ Ko j̄a ruge'e je'o yoo kan ko na'o chujni xru'in teka, ¿asuixin ndarruge'en nguii rajna?

Ko Ndo Dio ndachro:

—Ja'an suen'a rajna yaa ixin ni xru'in teka.

²⁹ Ko kjan nichja Abraham:

—Ja ruge'e je'o yoo kan chujni xru'in teka, ¿arrugu'en na?
Ko bathe'e Ndo Dio:

—Ja'an suen'a rajna ixin thi yoo kan chujni xru'in teka.

³⁰ Abraham kjan nichja:

—Deguñao'a Suixin ngajin ixin anto ridanchiangi ji'i; ja ruge'e je'o kan ko the chujni xru'in teka, ¿arrugu'en na?

Ndo Dio bathe'e Ndo ko ndachro Ndo:

—Ixin thi kan ko the chujni te'i, sinthatjan'a rajna.

³¹ Abraham xra banchiangi:

—Nchana, athukua rintha'a ixin rinichja ngajin Suixin, aro ¿ke'e tsu'en ja sinchii je'o kan chujni xru'in jika?

Ndo Dio bathe'e:

—Ixin thi kan chujni xru'in teka sinthatjan'a rajna.

³² Ko xra ndachro Abraham:

—Nthatsa'an ñao Nchana, deguñao'a ngajin, ko je'o nakua nthi'á runichja ngajin ko irukjan'a na sinthañao: ¿Ke'e sinche'e ja je'o sinchii the chujni xru'in teka?

Ndo Dio ndachro Ndo:

—Je'o ixin thi the na, sinthatjan'a rajna. ³³ Ko are Ndo Dio juexin nichja ngain Abraham, sakjui Ndo ko Abraham sakjan nchia ndasi'in.

Ndo Dio binchexanthe rajna Sodoma ko rajna Gomorra

19 ¹ Are kuexi'in kunaxin xe'e thi yoo ángel biji ngain rajna Sodoma, ko Lot tajii ngain thi dixinxin ni rajna. Ko are Lot bikon na, bingathjen ko bisee ixin chjee na juajna kunixin jié juasaaya. ² Ko ndache na:

—Suixin ntha, nthatsa'an ñao ntha dithu'a ntha ngain nchiania ko nthi'a nchao tsjeen ntha ruthea ntha ko nchejuga'a ntha ko ndue dakao rue'e ntha nthiaa ntha.

Ko je'e na bathe'e na:

—Na'i, Dio rutsjenga 'na, aro nthi'i sathuaxin ná thie ngaa nthi'á.

³ Aro Lot xra binchetse'en ñao na, ko jaan, sabikao na nchiandu'e; ko kuetu'an kunchjian thi juine na, ko binchechjie'en na niuthja dikao'a thi deinxin ncho'o ko juine na.

⁴ Ko are xra tatetsje'e nā, biji kain ni xii, ni rajna Sodoma, xan xii ko ni nthaxii ko binthendajin nā nchia. ⁵ Ko bayee nā Lot ko ndachro nā:

—Thinoo te xii juii ngajin thiē ji'i? Dantsje xa ixin sinthechriki'an ná xa.

⁶ Kuthimejan Lot bachrxexin nchia ko kuejee nchia ko bikjao nā, ⁷ ko ndache nā:

—Nthatsa'an ñao ra, ja'a ra chujni jian dakji'an, nche'a ra thi anto jian'a ji'i. ⁸ Ja'an chunda yoo xan'na xan nchrii, ko xra xru'in xii dejuaka'o xan; ja'an santsje xan ko nche'e ra thi ja'a ra sinoa ra ngain xan, aro xru'in jian'a nche'e ra ngain xii te'i, ixin ja'an rinda xa.

⁹ Ko je'e nā bathe'e nā:

—¿Sathji nda'a! ¿Unda naa thi je'a thi nthi'i, rinao tsetuna ná? ¿Jai icha jian'a sintha'a ná ngajin ke ngain xii te ngain nchiandui!

Ko kunxinka nā Lot ko kunchie'en nā ngain nthā dijexin nchia ixin ruganka nā nthā. ¹⁰ Aro ángel tatexi'in nchia kuinxe raa ko tse Lot ko xranxi'in ngaxi'in nchia ko kuejee nchia.

¹¹ Kuthimejan ángel te'i binchekajin kain ni binthe nduja, xan xii ko ni nthaxii, ko jaña ibithja'a nā thi rugixinxin nā nchia.

¹² Ko ángel te'i banchiangi'i Lot:

—¿Achunda icha chujnia nthi'i? Thetu'en xa'an xan xii, xan nchrii, xi kinda'a ko kain ni chunda ngain rajna ji'i. Ko dantsje nā ko sathji'o nā kjin, ¹³ ixin tsunxanthe ná rajna ji'i, ixin anto jian'a nche'e chujnii rajna. Ko Ndo Dio anto tsjé kui'in Ndo ixin je'e nā, mexinxin kuetuna ná Ndo ixin tsunxanthe ná rajna.

¹⁴ Ko Lot bachrje ko bitsje'e xan xii rugintheaka'o xe'en xan nchrii ko ndache xan:

—¿Jaikua dingathjen ra ko sathjixin ra nthi'i, ixin Ndo Dio tsunxanthe rajna ji'i!

Ko je'e xan xraxaon xan ixin Lot jincheyexon xan. ¹⁵ Ko ixin ujidingasaan, kayui ángel ndache Lot:

—¿Dingaxin ñao! Dingathjen ko sathjiuxin nthi'i, chri'a ko kayui xa'an, ja rinao'a se'en ra are sinthaxanthe ná rajna ji'i.

¹⁶ Ko Lot xra jidingaxin'a ñao, ko ni ángel tse'e raa Lot ko chri'i ko kayui xe'en, ko bantsjegaxin nã rajna ixin xru'in rugintheku'en nã ixin Ndo Dio kuiakunue'e ná. ¹⁷ Ko are ubachrjegaxin nã rajna, naa ángel ndachro:

—¡Thinga ra ixin sen'a ra! Ko chutaunxin'a ton ra ko dinthengathjen'a ra ngain chjaaga ji'i! Ko sathinga ra ngaga'a jna, ja rinao'a ra se'en ra.

¹⁸ Aro Lot ndache ángel te'i:

—¡Na'i, nthat'saan ñao ntha! ¹⁹ Suixin ntha anto tsjé thi jian binche'e ntha ngajin, ko kuiakunuana ni ntha ixin ben'a ná, aro chro'a satsinga ná ngaga'a jna, ixin ja thi jian'a ji'i sitse ná, ndase'en ná. ²⁰ Tsjexin ntha, nthi'i chiaon jii naa rajna nchiin, tajanda ni ntha satsinga ná nthi'a ko isen'a ná, ko jaan, nduaxin anto nchiin rajna.

²¹ Kuthimejan ángel bathe'e:

—Kuian thi ndachjejin na ko sintha'a thi rindachro ko tsunxanthe'a rajnanchjan rindachjejin na, ²² aro ðdingaxin ñao ra!, sathinga ra nthi'a, ixin ja'an xru'in sintha'a sasuja ra nthi'a. Mexinxin rajna yaa bi'in Zoar, ko mee ruchro «nchiin».

²³ Ko are jichrinta'a ncha'on nunthe, Lot biji Zoar.

²⁴ Kuthimejan Ndo Dio kuexi'in Ndo bincheganianxin Ndo ngajni, azufre ko xru'i xraa chrin ngata'a rajna Sodoma ko rajna Gomorra. ²⁵ Ko binchetjaan Ndo rajna te'i ko kain rajnanchjan binthe ngain chjaaga mee. Ko kain chujni, ko kain nthaa ko kain ka be'e ngata'a nunthe te'i ndache. ²⁶ Ko are satethji nã Zoar, chri'i Lot chutaunxin ton ko ndakjamanga nchra naa xro xijntha.

²⁷ Ko nduexin nduuyo, Abraham sakjui ngain thi kjuauxin Ndo Dio. ²⁸ Ko tsje'e thi jii rajna Sodoma ko Gomorra ko nguui chjaaga mee, ko bikon jithji'in nchin, xraa nchiin thja. ²⁹ Jaña binchetjanxin Ndo Dio rajna binthe ngain chjaaga mee, thi be'e nchiandu'e Lot. Aro xraxaon Ndo ixin Abraham ko bantsjexin Lot ngain nunthe ndaxanthe.

Lot ko xe'en xan nchrii

³⁰ Kuthimejan Lot sakjuixin rajna Zoar ixin baxraguen chujni be'e nthi'a, ko sabige'e ngain naa thjao jichrjado'o ngaga'a jna,

je'e ko kayui xe'en. ³¹ Ko naa ncha'on xan nchrii xan sa'o, ndache xan choo xan:

—Ndudaa ná unthaxichjan ndo, ko nthi'i xru'in xii suntheko'o ná inchin nche'e kain chujni. ³² Mexinxin nthukuan ná ndudaa ná ko dunthechriko'o ná ndo ixin ruchunda ná chjan, ko jaña xra se'e chujni sachrjeninxin je'e ndo.

³³ Ko th̄ie ma'o bajon xan vino ngain ndudee xan ko binchekuan xan ndo. Ko xan sa'o bixi'in bejuaka'o ndudee xan, aro kunue'a ndo are binginde'e xan ko are bingathjen xan. ³⁴ Ko nduexin xan sa'o ndache xan choo xan:

—Th̄ie batho ná ji'i, ja'an barichriki'an ndudaa ná; kai th̄ie ji'i nthukuan ná ndo ixin sarichriko'o ndo ja'a, ko jaña kayui ná ruchunda ná xe'en ndo ko ruchunda ná chujni sachrjeninxin je'e ndo.

³⁵ Ko th̄ie mee kjan bajon xan vino ngain ndudee xan, ko xan nchiin bejuaka'o ndudee xan aro je'e ndo kunue'a are binginde'e xan ko are bingathjen xan. ³⁶ Ko kayui xe'en Lot bintheyaa xan xe'en ndudee xan. ³⁷ Ko xan sa'o binchekunkji'i xan xe'en xan ko binchegi'in xan Moab,^a ko Moab ji'i, thi bachrjeninxin kain ni moabita, ko xra te n̄ ngain ncha'on te'i. ³⁸ Ko kai xan yuxin binchekunkji'i xan xe'en xan, ko binchegi'in xan Ben-ammi,^b ko Ben-ammi ji'i, thi bachrjeninxin ni amonita, ko xra te n̄ ngain ncha'on te'i.

Abraham ko Abimelec

20 ¹ Ko Abraham ko kain chujnii sakjui n̄ nu nunthe ngain nunthe'e Neguev, ko sabige'e n̄ ngayee rajna Cades ko nunthe'e Shur. Kuthimejan sabige'e n̄ ngain rajna Gerar, xraa chujni je'a nunthe'e. ² Nthi'a Abraham ndachro ixin Sara je'a chri'i, ko ndachro ixin xan choo. Mexinxin Abimelec, xi rey baketu'an nthi'a, rua'an juajna bixrakua Sara ixin rugeka'o. ³ Aro th̄ie mee Abimelec kununxi'in Ndo Dio ngathe kuthachrin,

^a 19:37 El nombre Moab y la expresión hebrea que significa por parte del padre tienen un sonido semejante. ^b 19:38 Ben-ammi significa en hebreo hijo de mi pueblo; y esta expresión tiene un sonido parecido a bené-Amón, que en hebreo significa hijos de Amón, es decir, amonitas.

ko ndachro Ndo: «Jai ndase'en, ixin nchrii birrae'e ko rinao sariko'o ujika'o nchra xii.»

⁴Aro Abimelec xra bejuakao'a nchra, ko ndachro: «Nchana, ¿akaxon ndasu'en chujni xru'in teka? ⁵Ixin Abraham ndachjejin na ixin nchrii yaa xan choo, ko kai je'e nchra ndachro nchra ixin Abraham xi choo nchra, mexinxin tununa ixin ja'an jian bintha'a ko xru'in jian'a rika.»

⁶Ko ngathe kuthachrin Ndo Dio ndache Abimelec: «Ja'an nuna ixin ja'a xru'in rika, mexinxin ja'an kuajanda'a barichriko'o nchra ko runche'e thi jian'a ngathexin kon na. ⁷Aro jai nchekjan chri'i xii yaa, ixin je'e naa thi dayée juajnana, ko je'e xa sake'e xa juatutse'en ñao ixin ja'a sarichon. Jā sinchekjan'a nchra, tunu'a jian ixin ja'a ko kain chujnia ndase'en ra.»

⁸Kuthimejan Abimelec bingathjen nduuyo ko bayee kain ni nchexree ko ndache nā thi kuxinxin ko je'e nā anto xraon nā.

⁹Kuthimejan Abimelec bayee Abraham ko ndache:

—¿Ke'e binchena ni ra? ¿Ke'e jian'a bintha'a ngajin ixin biku'na naa thi jian'a anto jíé ngata'a na, ko ngata'a chujnina? Ja'a runche'a thi binchena.

¹⁰Ko kai ndachro Abimelec ngain Abraham:

—¿Ke'e rixraxaon?, ko ¿unda binche'e ji'i?

¹¹Ko Abraham bathe'e:

—Ja'an xraxa'on ixin ngain rajna ji'i xru'in kensen nchesaye'e Ndo Diuna, ko ruguen na nā ko rugantsje na nā chri'na. ¹²Nduaxin jaan, xan chian, ixin kai xe'en ndudana aro je'a xe'en janana, mexinxin kuajanda na nā kuthena ngain xan. ¹³Ko are Ndo Dio kuetuna bachrxexin nchiandu'a ndudana ko benuna'a thinoo rukji, ja'an ndathjan ixin nguii thi rukji ná, rundachro ixin ja'an xi choo.

¹⁴Ko Abimelec binchethuen tsjé kuleko, kuxinthaa, chujni dike'na, ni xii ko ni nchrii, ko kunkje'en chri'i. ¹⁵Ko ndachro Abimelec:

—Chuntaon nunthe'na ko dinchie'e thinoo rinao sari'i.

¹⁶Ko ndache Sara:

—Thi chja'a xan choo renthe naa nō tumi chia plata, ko ji'i thi tsjaago ixin anto renthe ja'a ko xru'in kensen nchao runichja jian'a ixin ja'a.

¹⁷ Kuthimejan Abraham nichjayee Ndo Dio ko Ndo Dio binchexrue'en Abimelec, ko kai chri'i ko nchri nchexree Abimelec, ko unchao binthechunda nchra chjan ¹⁸ ixin Ndo Dio undachro ixin kain nchrii te nchiandu'e Abimelec chro'a runchekunkji'i nchra chjan ixin thi binche'e Sara.

Kunkji'i Isaac

21 ¹ Ko Ndo Dio bitsje'e ko binchenchaon Sara, ko ku'en thi ndachro Ndo. ² Sara tabeyaa chjan ko binchian xe'en Abraham are ujunchjan. Ko ji'i ku'en ngain ncha'on undachro Ndo Dio ixin ruku'en. ³ Abraham binchegi'in xan, Isaac. ⁴ Ko ncha'on jninxin Abraham chjee xru'e Isaac, inchin kuetu'an Ndo Dio. ⁵ Ko Abraham bechunda naa renkia nano are guan Isaac. ⁶ Kuthimejan Sara ndachro: «Ndo Dio binchekjano na, ko kain ni tsunu'e ixin binthakunkjia chjan tsjano na ngajin. ⁷ ¿Kensen rundache Abraham ixin ja'an runthakai chjan? ¡Aro xra chja'a naa chjan maski je'e ujunchjan!»

Abraham kuetu'an bengi na Agar ko Ismael

⁸ Ko are bithja ncha'on ixin Sara irrunchekai'a Isaac, Abraham binchechjian naa kiai jié. ⁹ Ko Sara bikon ixin Ismael, xe'en Agar, anto bakjanua Isaac. ¹⁰ Mexinxin Sara ndachro ngain Abraham: «Dengi nchri nche'e xra yaa kunixin xe'en nchra, ixin xan yaa chro'a ruchjeyaka'o xan thi jikininxin je'o Isaac.»

¹¹ Ko ji'i binchexruxin'a Abraham ixin Ismael kai xe'en je'e. ¹² Aro Ndo Dio ndachro ngain Abraham: «Ta'a juachjaon ixin xichjan ko nchri nchexraa. Ko nche'e kain thi ndathjo Sara ixin Isaac sachrjeninxin kain ni chujnia. ¹³ Ko ja'an sintha'a ixin xe'en Agar sachrjeninxin naa rajna jié ixin yaa xa'an kai.»

¹⁴ Ko nduexin anto nduuyo bingathjen Abraham, ko binchekama ngain nthacheen Agar niuthja ko naa ruanxran jinda, ko bajon xan Ismael ngain, ko ndache ixin sarrukji. Ko Agar ko xe'en sakjuika ngain nunthe xema thi xru'in jii, di'in Beerseba. ¹⁵ Ko are tabange'e jinda, Agar bake'e xichjan chringi naa nthachjan chunda nchin saunchjan. ¹⁶ Ko Agar kjínxin

sabige'e ko tsjanga ko ndachro: «Rinao'a sikon kexreen se'en xan'na».

¹⁷ Ko Ndo Dio kui'in Ndo tsjanga xichjan, ko ngajni nichjaxin angeel Ndo Dio ngain Agar ko ndachro: «¿Agar, ke'e tu'an? Xraon'a, ixin Ndo Dio kui'in tsjanga xa'an. ¹⁸ Thji nchebange'e ñao xan ko nchengathjen xan ixin isen'a xan, ixin je'e xan sachrjeninxin xan chujni sinthe ngain naa nunthe anto jié.»

¹⁹ Ko Ndo Dio binchegikon Agar naa thue chrinduxin jinda. Kuthimejan kjui ko binchechre ruanxran bikauxin jinda, ko bajon nda ngain xichjan. ²⁰ Ko Ndo Dio kjuengijna xichjan ji'i, ko bangi xan ko be'e xan ngain thi nunthe xema thi xru'in jii, ko anto benu'e xan banchegunda xan ntha chijno. ²¹ Ko tabinthe na ngain nunthe xema di'in Parán, ko janee binchethe'e jan ngain naa nchri egipcia.

Thi kjuauthexin Abraham ko Abimelec

²² Ngain ncha'on ta'a Abimelec kjui bikjao Abraham, ko bikao Ficol, thi thetu'en kain xi bakjaaya, ko ndachro:

—Bikon ná ixin Ndo Dio thjengijna ja'a ngain kain thi nche'e. ²³ Mexinxin dajin ngathexin kon Ndo Dio ko ndachjejin na ixin xru'in ncha'on sincheyana, ko kai sincheye'a xan'na, ko chujni sachrjeninxin ná ja'an ná. Ko dajin kai ixin jian sinche'e ngajin na, inchin ja'an bintha'a ngajin, ko xraje'o sinche'e ngain kain chujni te ngain nunthe ja'a ri'i jai.

²⁴ Ko Abraham ndachro:

—Jaan, sintha'a thi bajin.

²⁵ Aro Abraham ndache Abimelec ixin ni nchexree Abimelec bantsje'e na naa thue dachrjedo'o jinda.

²⁶ Ko Abimelec ndachro:

—Nuna'a kensen binche'e ji'i, ko ja'a xru'in ncha'on ndachjejin na, ko kununa jaija rindachjejin na.

²⁷ Abraham bajon kanxion kuthuchjon ko kuxintha'a kuna'a ngain Abimelec, ko kayui binthekjauthexin. ²⁸ Kuthimejan Abraham bantsjenda yaato kuthuchjuen, ²⁹ ko Abimelec banchiangi'i Abraham:

—¿Ke'e ruchro thi yaato kuthuchjon bantsjenda ji'i?

³⁰ Ko Abraham bathe'e:

—Nthatsa'an ñao daye'e thi yaato kuthuchjunchjan te'i, ko ku te'i ruxraxaunxin ja'a ixin ja'an nge thue dachrjedo'o jinda ji'i.

³¹ Mexinxin binchegi'in nunthe binthekjauxin nã, Beerseba, ko ji'i ruchro, thue dachrjedo'o jinda thi binthekjauthexin, ixin nthi'a Abraham ko Abimelec binthekjauthexin.

³² Ko are ujuexin kjuathexin nã, Abimelec ko Ficol ko kain ni bikao, sabinthekjan nã ngain nunthe'e ni filisteo. ³³ Ko nthi'a Beerseba, Abraham kjuenga naa nthaa di'in tamarisco, ko nthi'a binchesayexin Ndo Dio, Ndo xru'in ncha'on tsjexin. ³⁴ Ko Abraham anto see be'e nthi'a ngain nunthe'e ni filisteo.

Abraham bithikaon Ndo Dio

22 ¹ Batho kainxion nano, kuthimejan Ndo Dio tsje'e Ndo arrugithikaon Abraham thi ruketu'en Ndo. Ko bayee Ndo, ko je'e ndachro:

—Nthi'i ri'i.

² Ko Ndo Dio ndachro Ndo:

—Thji'o xa'an, xan nakuaxinxon chunda, xan anto thjue'e, ko sathji ngain nunthe Moriah, ko nthi'a du'en xan ko tjaaga xan ixin nchendusena xan nthi'a ngain naa jna thi ja'an rundathjo.

³ Ko nduexin, anto dakao, Abraham bingathjen ko bincheka kuluchu'e, ko bikao Isaac ko yoo xi nchexree. Ko bikao tsjé ntha ni'o ixin rukjaaga thi runchendusén, ko sakjui thi ndachro Ndo Dio. ⁴ Ko ncha'on ninxin teyaa nã nthi'á, Abraham kjín bikunxin thi jna rukji. ⁵ Kuthimejan ndache xi nchexree:

—Dithu'a ra nthi'i ngain kulucho, ixin ja'an ko xan'na xra satsji ná inchin ko nthi'a sinthasayaa ná Ndo Dio, kuthimejan rukjan ná.

⁶ Ko Abraham kuenta'a ntha ni'o ngata'a nthachaan Isaac, ko je'e bikao xru'i ko chia taade ko yui nã sabinthekji nã. ⁷ Ko Isaac kuingaria ko ndachro ngain Abraham:

—jPa!

Ko Abraham bathe'e:

—¿Ke'e rinao?

Ko Isaac ndachro:

—Techunda ná ntha ni'o, techunda ná xru'i, aro, ¿thinoo jii kuleko se'en ko ruche ixin sinthundusen ná ngain Ndo Dio?

⁸ Ko Abraham bathe'e:

—Ndo Dio ruchjaa ná kuleko se'en ko ruche.

Ko jaña sabinthekji kayui. ⁹ Ko are bintheji thi ndachro Ndo Dio, Abraham binchechjian gi'i jitangi ko basinta'a ntha ni'o. Kuthejan kuia xan Isaac ko kuenta'a xan ngata'a ntha ni'o basintja. ¹⁰ Ko Abraham bechunda ngaa raa chia taade ko ubatsiin ra ixin ruguen xe'en. ¹¹ Aro naa angeel Ndo Dio ngajni nichjexin:

—¡Abraham! ¡Abraham!

—Nthi'i ri'i —bathe'e je'e.

¹² Ko ángel ndachro:

—Xru'in nchekoo xa'an. Jai ununa ixin xraguna. Ixin ja'a ndachro'a ixin ruchjana'a xa'an, thi nakuaxinxon xa'an.

¹³ Ko Abraham bikon naa ku digechruaga'a nth'e ngaga'a ntha, ko tse ba ko buen ba ixin binchendusen ba ngain Ndo Dio ko iguen'a xe'en. ¹⁴ Ko Abraham binchege'in nunthe mee: «Nchaa ná Dio dajon Ndo thi rugunda.» Mexinxin xra ndachro na jai: «Ngain jnee Ndo dajon Ndo thi rugunda.»

¹⁵ Ko kjan nichja angeel Ndo Dio ngain Abraham, ¹⁶ ko ndachro:

—Nchaa ná ndachro: “Ixin thi binche'e ji'i ko ixin ndachro'a na'i are banchia'a thi nakuaxinxon xa'an, mexinxin ja'an ndachrjan ngathe ansenna ¹⁷ ixin ja'an sinthanchaon ko sinthatsjé ni sachrjeninxin inchin tsjéxin kunutse jii ngajni ko inchin tsjéxin nchise jii ngande'e ndachaon. Ko ni sachrjeninxin ja'a, sacha na ko tsetu'an na nunthe'e ni runingaku'en na.

¹⁸ Ko ixin ni sachrjeninxin ja'a, kain rajna te ngata'a nunthe tsunchaon na ixin ja'a binche'e thi ja'an kuetu'an.”

¹⁹ Abraham kjan thi bithu'e ni nchexree, ko kain na sakjan na ngain nunthe Beerseba, thi binthe na.

Xe'en Nacor

²⁰ Kuthimejan are batho kanxion ncha'on, Abraham kui'in ixin chri'i Nacor binchekunkji'i jni chjan. Ko Nacor ko Abraham choo. ²¹ Ko xan guan sa'o kjui Uz, kuthimejan guan Buz, ko Kemuel, thi kjui ndudee Aram. ²² Kuthimejan guan Quesed, kuthejan xan Hazo, Pildas, Jidlaf ko xan Betuel. ²³ Ko Betuel kjui ndudee Rebeca. Ko Nacor bechundaka'o Milca jni xe'en xan xii, ko Abraham ko Nacor choo.

²⁴ Kai Nacor kjui ndudee inoo chjan, thi bechundaka'o ngain inaa nchrii bi'in Reúma. ko mee kjui xan Teba, Gaham, Tahas ko xan Maaca.

Be'en ko xrabaa Sara

23 ¹ Sara bechon naa renkia ko kan ko yaato nano, ² ko benxin Sara ngain rajna Quiriat-arba, ko rajna ji'i kai di'in Hebrón ngain nunthe Canaán. Ko anto tsjanga Abraham ko bechiin. ³ Kuthimejan Abraham bachrxexin thi betsingaxi'in Sara, ko bikjao ni hitita, ko ndachro:

⁴—Ja'an ri'i ngaye'a ra maski je'a rajnana, aro nthatsa'an ñao ra nchekjina ni ra naa jngi ixin tsjabaa chri'na.

⁵ Ko ni hitita ndachro na:

⁶—Nthatsa'an ñao suixin, dekina ni ra; suixin naa thi kuinchie'e Ndo Dio jii ngaye'na ná. Dekjabaa chri'a ngain chinthi icha jian techunda ná, ko xru'in ná xro rundachrjan ná ixin dekjaba'a chri'a.

⁷ Ko Abraham bingathjen ko biseta'a nunthe ngathexin kon ni hitita, ⁸ ko ndachro ngain na:

—Ja ndua rinao ra ixin nthi'i tsjabaa chri'na, nthatsa'an ñao ra nichjaxin ni ra ngain Efrón, xe'en Zohar, ⁹ ixin sinchekji'na thi jichrjado'o thjao jii ngain jngi di'in Macpela, thi jii ngade'e jngi'i Efrón, ko ndache ra ixin tsjenga 'na thi jikininxin renthe thi jichrjado'o thjao, ko jaña ja'an tsetu'an thi tsjabaa chri'na.

¹⁰ Ko Efrón ji'i tajii ngayee ni hitita ixin nthi'a be'e kai. Ko ngathe kon kain ni hitita te nthi'a ko ni bagatho, Efrón ndachro ngain Abraham:

¹¹—Na'i, dendachro'a suixin yaa, nthatsa'an ñao, ja'an dechja'a nunthe yaa ko thi jichrjado'o thjao, ni rajnana tatethi'in ixin ja'an rinthathu'an nunthe ji'i. Ko yaa dekjabaa chri'a.

¹²Aro Abraham kjan bisee inaa ngathe kon ni rajna ¹³ko ndachro ngain Efrón ngathexin kon kain na:

—Nthatsa'an ñao, dekina ko degaye'e tumi ixin nunthe'a, kuthejan tsjabaa chri'na nthi'a.

¹⁴Kuthejan ndachro Efrón ngain Abraham:

¹⁵—Deki'in suixin, nunthe dithe nunthe noo renkia chia plata, aro ¿ke'e tsjé yaa ixin ja'an ná? Dekji ko dekjabaa chri'a.

¹⁶Ko Abraham kjuenga 'na thi tumi ndachro Efrón ngathexin kon kain ni hitita, ko bajon thi noo renkia chia plata.

¹⁷Ko nunthe'e Efrón, thi jii Macpela nu thi dachrxjin ncha'on ngain nunthe Mamre. Ko jngi ji'i ja'in be'e; bechunda thjao jichrjado'o ko tsjé ntha bendajin jngi. ¹⁸Kain ji'i Abraham kuetu'an. Ko ji'i ku'en ngathexin kon ni hitita ko ni bagatho ngande'e rajna mee.

¹⁹Kuthimejan Abraham kjuabaa Sara ngain thi jichrjado'o thjao ngain jngi Macpela, thi jii nu thi dachrxjin ncha'on ngain nunthe'e Mamre, thi kai di'in Hebrón, ngain nunthe Canaán. ²⁰Ko nunthe ko thi jichrjado'o thjao thi baketu'an ni hitita ndabatho ngaa raa Abraham, ko nunthe ji'i binchekji ni hitita ixin xrabaa chujni.

Isaac ko Rebeca

24 ¹Abraham ujunchjan, ko Ndo Dio binchenaon ngain kain thi binche'e. ²Ko naa ncha'on Abraham ndache naa ni nchexree thi icha see jinche'e xra ko thi baketu'an kain thi bechunda Abraham:

—Dakee raa ngangixin nthatsao na, ³ko dajin ngathexin kon Ndo Dio, Ndo thetu'an ngajni ko nunthe ixin nche'e thi rundathjo. Tajanda'a ixin xan'na, xan Isaac, tsuthe'e xan ngain naa nchri cananea, thi nunthe te ná jai. ⁴Icha jian thji ngain nunthe te ni chujnina, ko nthi'a thjee nchrii seka'o xan'na xan Isaac.

⁵Ko thi nche'e xra banchiangi:

—Aro ja xan nchrii sinoa'a xan tsii xan ngajin na, ¿ke'e sintha'a, a tsji'an xa'an ngain thi nunthe begachrxjin suixin?

⁶ Ko Abraham ndachro:

—jNa'i, thjio'a xan'na nthi'a! ⁷ Ndo Dio, Ndo thetu'an ngajni, Ndo bantsjexin na ngain nchiandu'a ndudana ko ngain nunthe'e ni chujnina, thi je'e Ndo nichjananxin Ndo ko ndachro Ndo ixin rugajon nunthe ji'i ngain ni sachrjeninxin na ja'an. Mexinxin rurrua'an Ndo angeel Ndo ngajin ko je'e Ndo sinche'e Ndo ixin sinchii xan nchrii seka'o xan'na. ⁸ Aro ja xan nchrii sinao'a xan tsii xan ngajin, isithue'a ixin ja'a; aro nthatsankua ñao xru'in ncha'on thji'o xan'na thi nunthe bachrjexin ja'an.

⁹ Ko xi nche'e xra ji'i bake'e raa ngangixin nthatsao Abraham, nchee xa, ko kjuathexin na ixin sinche'e thi kuetu'en Abraham.

¹⁰ Kuthimejan kuinchie'e the kucamello, ko icha thi anto renthe bechunda nchee ixin bikao, ko sabinthekji na ngain nunthe Mesopotamia, thi jii rajnee Nacor. ¹¹ Ko are ubiji nthi'a ko

utsukjin, binche'e ixin bethuxin kucamello nthi'a chrikee naa thue dachrjedo'o jinda, chiaon rajna mee. Ko are mee kain xan nchrii bakii xan bagirrue xan jinda. ¹² Ko xi nchexree Abraham nichjee Ndo Dio: «Nchana ko Ndo Diue nchana, nthatsa'an ñao dinchenchaon na ko dinchenchaon nchana ngain ncha'on ji'i.

¹³ Ja'an sithuna chrikee thue dachrjedo'o jinda, ko are kain xan nchrii rajna ji'i tsii xan sirrue xan jinda, ¹⁴ denche'e ixin thi xan nchrii rundathjan: “Nthatsa'an ñao nchegania nchixra'a ko chjana nchin jinda”, ko kai sath'e xan: “Degi'i nda suixin ko kai ruchja'a kukamellua si'i ba nda”, ko jaña tsununa ixin xan nchrii yaa thi Suixin kuinchie'e ixin je'e xan Isaac. Ko jaña tsjagunanxin thi anto thjue'e nchana.»

¹⁵ Ko xra jinichjayee Ndo Dio, are bikon juii naa xan nchrii kunixin nchixre'e xan ngata'a nthacheen xan. Ko mee Rebeca, xe'en Betuel, ko Betuel kjui xe'en Milca ko Nacor, ko Nacor ko Abraham choo. ¹⁶ Ko Rebeca anto chrjuin be'e, ko xraje'o be'e ko xra xru'in xii bejuaka'o. Ko bingajin xan ngain thue dachrjedo'o jinda ko binchexre nchixre'e ko usajikjan. ¹⁷ Are mee xi nchexree Abraham kunchie'en ngain Rebeca ko ndachro:

—Nthatsa'an ñao chjana nchin jinda si'i, nda jiria nchixra'a.

¹⁸ Ko Rebeca ndachro:

—Degi'i nda suixin.

Ko jaikua binchegania nchixre'e ko tajike'e nchiixra ko je'e bi'i nda. ¹⁹ Ko are xi nche'e xra juexin bi'i nda, Rebeca ndachro:

—Kai santsje jinda si'i kukamellua, ko santsje jinda tsujexin kain ba.

²⁰ Ko jaikua kuekia nda ngain thi dixin ba nda ko tsjé nthi'á kjui bigantsje nda, juexinja bi'i ba nda. ²¹ Ko xi nche'e xra xratao binchexruan xan ixin binao rukunu'e a Ndo Dio jithjengijna ixin rugithja naa xan nchrii rugeka'o Isaac. ²² Are kucamello juexin bi'i ba nda, xi nche'e xra bajon naa kuchianingo yexin inkjaon gramo chia oro ngain Rebeca, kai bajon yoo chia oro dethia raa xan ko yexin naa renkia gramo. ²³ Ko ndachro xi nche'e xra:

—Nthatsa'an ñao, ¿ndachjejin na kensen ndudaa? ¿A tuenao ndudaa ruchjana ná juachaxin satho ná thie ji'i nchiandu'e ndo?

²⁴ Ko je'e xan ndachro xan:

—Ndudana Betuel, xe'en Milca ko Nacor. ²⁵ Ko ngain nchiana ná kai jii thi sithu'a ra thie ji'i, kai jii tsjé thi sine kukamellua.

²⁶ Kuthimejan xi nche'e xra bethuxin ko biseta'a nunthe ko kuexruxi'in Ndo Dio, ²⁷ ko ndachro: «¡Kain juasaaya jikininxin Ndo Dio, Diue nchana Abraham, ixin jian Ndo ngain, ko nche'e Ndo kain thi ndachro Ndo ngain nchana ixin kjuengijna na ngain nthiana ko je'e thi bikian ngain ni nchiandu'a ni chujnii nchana!»

²⁸ Ko Rebeca kuinga kjui ngain nchiandu'a janee ixin kuekiin jan kain thi ku'en. ²⁹ Ko Rebeca bechunda naa xan choo bi'in Labán, ko je'e kuinga bikjee thi xii ngain thue dachrjedo'o jinda ³⁰ ixin bikon kuchianingo ko chia jithia raa xan choo, ko kui'in are Rebeca jithekin kain ngain janee. Ko Labán kjui bikjee xi nche'e xra ko bikon tajii chrikee kucamello nthi'a chiaon thi thue dachrjedo'o jinda. ³¹ Ko ndache:

—Deji'i suixin, thi binchenchaon Ndo Dio. ¡Suixin ntha chro'a sithu'a ntha nthi'i nduja, ja'an urrichunda thi sithu'a suixin ko kai kukamellua ntha!

³² Kuthimejan xi nche'e xra kjui xa nchia. Ko Labán bankaji'in kain kucamello ko chjee ba juine ba, kuthimejan Labán jui'au'e jinda xi nchexree Abraham ko kain ni jui'a'o ixin runthekjeen ruthee na.

³³ Ko are ukuekie'e nã ixin rune nã, je'e xi nchexree Abraham ndachro:

—Ja'an chro'a sine, ja sa'o rundachrjan'a unda jui'i nthi'i.

Ndachro Labán:

—Denichja suixin.

³⁴ Ko xi nche'e xra ndachro:

—Ja'an xi nchexree nchana Abraham. ³⁵ Ndo Dio anto binchenaon nchana ko anto tsjé chunda ixin chjee kuleko, kuxintha, chia oro ko chia plata, tsjé xi nche'e xra ko nchri nche'e xra, kucamello ko kulucho. ³⁶ Kai Sara, chri'i nchana, binchekunkji'i naa chjan are unachrichjan, ko nchana bajon kain thi chunda ngain xe'en. ³⁷ Ko nchana binche'e ixin ja'an bajin ngathexin kon, ko ndachro: “Tanchrjanda'a ixin xan'na seka'o xan naa nchri cananea, thi nunthe ri'i ja'an. ³⁸ Icha jian thji nchiandu'a ndudana, ngain chujnina ko thjee nthi'a naa nchrii seka'o xan'na.” ³⁹ Ko ja'an ndathjan: “Nchana, ¿ke'e sintha'a, ja xan nchrii sinao'a tsii xan ngajin?” ⁴⁰ Ko nchana ndachjejin na: “Ja'an kain ncha'on bithika'on Nchana, Ndo Dio mexinxin je'e Ndo rurrua'an Ndo angeel Ndo ngajin ko jaña tsji jian thi tsji. Ko ja'a rugunda thjee naa xan nchrii seka'o xan'na, nthi'a nchiandu'a ndudana. ⁴¹ Ko ja chujnina sithuexin'a nã ruchjaa nã xan nchrii mee, je'o jaña ja'a isinche'a thi bajin ngajin na.”

⁴² »Ko jaña are jui'i ngain thue dachrjedo'o jinda ji'i, ja'an nichjayaa Ndo Dio, Diue nchana Abraham ko ndachrjan: “Ja ndua Suixin sinchenaon na ngain nthiana ji'i, ⁴³ nthatsa'an ñao thjengijna na ixin thi juixin, ko ji'i thi deganchia'a: Thi xan nchrii tsii sirruue jinda ko ja'an rundathjan: Nthatsa'an ñao chjana nchin jinda si'i, nda jiria nchixra'a, ⁴⁴ ko sathena xan: Jaan, degi'i nda suixin, ko kai santsje nda si'i kukamellua, ko jaña ja'an rukianxin ixin Suixin kuinchie'e nchrii ji'i ixin seka'o xe'en nchana.” ⁴⁵ Ko xra thjexin'a rinichjayaa Ndo Dio are bikon biji Rebeca kunixin nchixre'e ngata'a nthacheen. Ko bingajin xan ixin bantsje xan jinda, ko ja'an ndathjan xan: “Nthatsa'an ñao, chjana nchin jinda si'i.” ⁴⁶ Je'e xan jaikua binchegania nchixre'e xan, ko ndachjejin na xan: “Degi'i nda suixin, kai ruchja'a kukamellua nda.” Ko je'e xan chjana xan jinda ko

kai chjee xan kukamelluna jinda. ⁴⁷ Kuthimejan ndathjan xan: “¿Kensen ndudaa?” ko je'e xan bathe'e xan: “Ndudana Betuel, xe'en Nacor ko Milca.” Kuthimejan bakee naa kuchianingo ngain chinthjon xan ko chia bethia raa xan, ⁴⁸ ko barithuxin ko binthasayaa Ndo Dio, Diue nchana Abraham, ixin kjuengijna na Ndo jui'i ko bithja chujnii nchana, ko xan nchrii seka'o xe'en nchana, naa xe'en xan choo nchana. ⁴⁹ Anchee ndachjegin ni ra, asinche'e ra thi jian ko thiakunue'e ra nchana, ja na'i, kai ndachjegin ni ra, ko jañaa tsununa ke'e nthi'á rurruaa.»

⁵⁰ Kuthimejan Labán ko Betuel bathe'e:

—Jaan, dikon ná ixin Ndo Dio kjuengijna jui'i nthi'i, mexinxin xru'in inaa dithu'e rundachrjan ná. ⁵¹ Detsjexin, nthi'i jii Rebeca, dekji'o xan ko ncho tuthe'e xan ngain xe'en nchaa, jañaa inchin binchekininxin Ndo Dio.

⁵² Are xi nchexree Abraham kui'in ji'i, bethuxin ko biseta'a nunthe ko kuexruxi'in Ndo Dio. ⁵³ Kuthimejan bantsje tsjé chia plata ko chia oro ko luntho ixin chjee Rebeca. Kai xan choo ko janee bayee tsjé thi renthe juia'o na. ⁵⁴ Kuthejan je'e ko ni juia'o juine na ko bi'i na ko nthi'a batho na thie mee. Ko nduexin are binthengathjen na, xi nchexree Abraham ndachro:

—Chjana ra juachaxin rukjan na nchiandu'e nchana.

⁵⁵ Aro xan choo ko janee Rebeca ndachro na:

—Ncho dithu'e xan ithe ncha'on ngajin ná, kuthimejan nchao satsji xan ngajin.

⁵⁶ Aro xi nchexree Abraham ndachro:

—¡Nthatsa'an ñao ra tajanda ni ra! Ndo Dio jian binche'e Ndo kain; dekanchrjanda ni ra rukjan ná nchiandu'a nchana.

⁵⁷ Ko je'e na bathe'e na:

—Sayee ná je'e xan, ko tsi'in ná ke'e ruchro xan.

⁵⁸ Ko bayee na Rebeca ko banchiangi'i na:

—¿Arinao satsji ngain xii ji'i? Ko Rebeca bathe'e:

—Jaan, satsji.

⁵⁹ Ko kuanchrjanda na sakjui Rebeca, ko chjee na nchri baku'en are xra nchion be'e, xi nchexree Abraham ko ni bikao.

⁶⁰ Ko binchenaon na ja'in:

«Ja'a nchri chian ná,
 ¡ja'a tsji janee tsjé nq chujni!
 ¡Ko ni sachrjeninxin
 sacha nā nunthe'e ni runingaku'en nā!»

⁶¹ Kuthimejan Rebeca ko kain nchri nchexree bintheta'a nā kucamello ko ruee nā xi nchexree Abraham. Ko jaña xi nchexree Abraham sabikao Rebeca.

⁶² Ko Isaac be'e ngain nunthe Neguev, ko je'e jikjanxin ngain thue dachrjed'o jinda di'in «Thi jichon ko dikon na». ⁶³ Ko kjuj ngataon jngi bixraxaon nchin, ko are mee batsiin kon ko bikon ixin jitunchiaon kanxion kucamello. ⁶⁴ Ko kai are Rebeca bikon Isaac, jaikua banianxin kucamello ⁶⁵ ko banchiangi'i xi nchexree Abraham:

—¿Kexe'e xii ji'a, thi jithii thi tethji ná?

Ko xi nchexree Abraham bathe'e:

—Xii yaa xe'en nchana.

Kuthejan Rebeca kuaa naa manta ko kuejanthe ngakon.

⁶⁶ Kuthimejan xi nche'e xra kuekiin Isaac kain thi ku'en.

⁶⁷ Kuthimejan Isaac bikao Rebeca ngain nchia ndasi'in janee, ko Rebeca ndakjan chri'i Isaac. Ko je'e anto thjue'e Rebeca, ko jaña je'e tjañe'e thi juachjaon bechunda ixin be'en janee.

Be'en Abraham

25 ¹ Ko kai Abraham bechunda inaa nchrii, bi'in Cetura. ² Ko ja'in binthegi'in chjan bechundaka'o nchra: Xan Zimram, xan Jocsán, xan Medán, xan Madián, xan Isbac ko xan Súa. ³ Jocsán kjui ndudee xan Seba ko xan Dedán. Ko xe'en Dedán kjui xan Asurim, xan Letusim ko xan Leumim. ⁴ Ko xe'en Madián kjui xan Efa, xan Efer, xan Hanoc, xan Abida ko xan Elda. Kain ni te'i bachrjeninxin Abraham ko Cetura. ⁵ Abraham bajon kain thi bechunda ngain xe'en, xan bi'in Isaac. ⁶ Ko kain chjan bechunda ngain kain nchrii icha, Abraham binchethuen xan nchin thi bechunda, ko are xra bechon je'e bantsjenda kain xan te'i ko rua'an xan ngain nunthe te nu thi chrxin ncha'on, ko je'o Isaac bithu'e.

Be'en ko xrabaa Abraham

⁷ Kain ncha'on bechon Abraham kjui naa renkia ko nii kan ko thena'o nano. ⁸ Ko maski unthaxii, xra suji are be'en, ko are be'en kjuabaa nã thi xrabaa chujnii. ⁹ Kuthimejan Isaac ko Ismael, xe'en Abraham, kjuabaa ndudee xan ngain thjao jichrjado'o di'in Macpela, thi jii nunthe digayee Efrón, xe'en Zohar, thi heteo. Ko nunthe mee be'e chiaon nunthe Mamre, ¹⁰ ko mee thi nunthe kue'na Abraham ngain ni bachrjeninxin Het. Ko nthi'a xrabaa Abraham ngakee chri'i. ¹¹ Ko are be'en Abraham, kuthimejan Ndo Dio binchenaon Isaac, ko je'e be'e chrikee thue dachrjedo'o jinda bi'in «Thi jichon ko dikon na».

Ni bachrjeninxin Ismael

¹² Ko ja'in binthegi'in xe'en Ismael, thi kjui xe'en Abraham ko Agar, thi nchri egipcia kue'na Sara. ¹³ Kain ji'i xe'en Ismael ko nthi'i tetaxin xan inchin bintheguan xan: xan sa'o kjui Nebaiot, kuthejan xan Cedar, xan Adbeel, xan Mibsam, ¹⁴ xan Misma, xan Duma, xan Massa, ¹⁵ xan Hadar, xan Tema, xan Jetur, xan Nafis ko xan Cedema. ¹⁶ Ja'in bi'in thi theyoo xe'en Ismael, ko bechunda xan nunthe'e xan ko nchia ndasi'in xan, ko nunthe'e xan bi'in inchin je'e xan.

¹⁷ Ko Ismael bechon naa renkia ko kan ko theyaato nano, ko are be'en xrabaa thi xrabaa ni chujnii. ¹⁸ Ko kain chujnii Ismael tatse nã nguii nunthe thi thexinxin nu Havila ko diji nu Shur, thi jii nu ngathexin nunthe Egipto ko nu Asiria. Ko nthi'a be'en ngathexin kon kain xan choo.^a

Guan Esaú ko Jacob

¹⁹ Ji'i kain ni bachrjeninxin Isaac, thi kjui xe'en Abraham. ²⁰ Are Isaac bechunda yoo kan nano beka'o Rebeca, xe'en Betuel, thi arameo be'e nunthe'e Padan-aram, kai kjui xan choo

^a **25:18** *Ko nthi'a be'en ngathexin kon kain xan choo.* Esta oración no es clara en el original porque el original dice: «él cayó». Unos entienden que eso quiere decir que él murió y otros que él fue a vivir en este lugar. Tampoco está claro quiénes fueron sus hermanos. Tal vez refiere a los hijos de Abraham y Cetura.

Labán, thi arameo. ²¹ Ko Rebeca chro'a bagechunda chjan, mexinxin Isaac banchie'e Ndo Dio ixin Rebeca ruchunda chjan, ko kui'in Ndo thi banchia Isaac, ko Rebeca unchao beyaa chjan. ²² Ko kunu'e ixin beyaa yoo chjan, ko baketo xan ngaxi'in tse'e janee xan, mexinxin ndachro jan ngain Ndo Dio: «Ndo Diuna, ¿unda tuna ji'i ja'an?» ²³ Ko Ndo Dio ndachro Ndo:

«Yui xa'an jingaa tsee
tsetu'an xan yoo nunthe,
ko ngaxi'on tsee, uningaku'en choo xan.
Ko naa nunthe icha suji tsji ke inaa nunthe,
ko xan sa'o rukjan xi nchexree xan nchiin.»

²⁴ Ko ncha'on kunkji'i xan, Rebeca bikon ixin jaan, guan yoo xan. ²⁵ Xan sa'o guan xraa jatse nthau'e xan ko nguixin xan bechunda xan xralachjunchjan; mexinxin binchegi'in na xan Esaú.^a ²⁶ Ko tuin guan xan choo xan, ko xan ji'i jitse'e chreen ruthee xan Esaú, mexinxin binchegi'in na xan Jacob.^b Ko Isaac bechunda nii kan nano are bintheguan xe'en.

Esau binchekji thi jikininxin xan sa'o

²⁷ Ko xan te'i binthegangi xan, ko Esaú banchexruxi'in bakji ngataon jngi ko baguen kuxiigo bane na, aro Jacob banchexruxin'a bagachrje ko icha banchexruxi'in tabagithu'e nchia. ²⁸ Isaac icha thjue'e Esaú ixin bane kuxiigo baguen xan, aro Rebeca icha thjue'e Jacob.

²⁹ Ko naa ncha'on Jacob jinchechjian naa ndaxra, ko Esaú anto dikunchrjen kjanxin ngataon jngi. ³⁰ Ko ndachro ngain Jacob:

—¡Chruin jatse ndaxra rinchechjian mee! Nthatsa'an ñao, chjana nchin ndaxra sine ixin ndajidenxin na jinta.

³¹ Ko Jacob ndachro:

—Sa'o nchekjina juachaxin jikininxin xan sa'o.

^a 25:25 La palabra hebrea que significa «vello» tiene sonido semejante a «Seir», que es otro nombre de «Esaú». Véase Gen. 36.8. ^b 25:26 *Jacob* Jacob suena como las palabras hebreas para «talón» y «engañador»

³²Kuthimejan ndachro Esaú:

—Jaan, nthathu'an juachaxin mee, ¿ke'e sundana ja ndajidenxin na jинtha?

³³Ko Jacob ndachro inaa:

—Sa'o ngathexin kon Ndo Dio ndachro ixin thi jikininxin dayee xan sa'o sayaa ja'an ngain ncha'on ji'i.

Ko jañaa Esaú bajin ngathexin kon Ndo Dio ixin jaan, sajон thi je'e jikininxin. ³⁴Kuthimejan Jacob bajon nchin niuthja ko ndaxra lenteja binchechjian je'e. Ko Esaú are juexin juine bingathjen ko sakjui. Ko jañaa Esaú bincherenthe'a thi juachaxin bagayee xan sa'o.

Isaac ko Abimelec

26 ¹Ngain ncha'on ta'a, takuchjunga thi bane nã ngain nunthe, jañaa inchin ku'en ngain nchauen Abraham. Mexinxin Isaac sakjui ngain nunthe Gerar, thi be'e Abimelec, rey ni filisteo. ²Ko Ndo Dio kununxi'in Isaac ko ndachro: «Thji'a Egipto, icha jian dithu'a ngain thi nunthe ja'an rundathjo. ³Dari'i ngain nunthe ji'i inchin chujni je'a nunthe'e, ko ja'an sinthanchaon ko sari'i ngajin ja'a ko ngain ni sachrjeninxin ko ruchja'a ra nguii nunthe ji'i. Ko jañaa tsu'en thi ndachrjan ngain Abraham, ndudaa. ⁴Ko ja'an sinthatsjé chujnia inchin tsjexin kunutse jii ngajni ko ruchja'a nã kain nunthe te'i. Ko chujni nguii nunthe tsunchaon nã ixin chujni sachrjeninxin ja'a. ⁵Ja'an sintha'a ji'i ixin Abraham kui'in ko bithikaon thi ja'an kjuaago ko kuetu'an.»

⁶Ko jañaa tabe'e Isaac ngain nunthe Gerar, ⁷Ko ni xii binthe nthi'a are baganchiangi nã ixin Rebeca, chri'i Isaac, je'e bandachro:

—Yaa nchri chian.

Jañaa ndachro ixin je'e xraon rundachro: «Yaa chri'na», ixin je'e xraxaon ixin ni xii binthe nthi'a ruguen nã ixin Rebeca anto chrjuin be'e.

⁸Naa ncha'on are ubinthe nã nthi'a, Abimelec, thi rey ni filisteo, bikunxin nu thi jichrjaduxin nchiandu'a ixin Isaac

jitjantama raa ngain Rebeca, chri'i je'e. ⁹ Mexinxin Abimelec bayee Isaac ko ndachro:

—¡Nduaxin yaa chri'a! ¿Unda ndachro ixin yaa nchri choo?
Ko Isaac ndachro:

—Ixin anto xraon na ixin chrujan ni ruguen na ixin je'e nchra.

¹⁰ Ko Abimelec ndachro:

—¿Unda jaña binche'e ngajin ná? Ja'a ubenu'a jian ixin kexe'o chujnina rugantsja'a nchra ko rugejuaka'o nchra, ko kain ná rugetsingata'a ná thi jian'a ruku'en.

¹¹ Mexinxin Abimelec kuetu'an ngain kain chujni rajnee ko ndachro:

—Kexe'o chujni rukathe xii ji'i o chri'i, chujni mee se'en.

¹² Ko ngain nano be'e nthi'a, kuenga Isaac ngain nunthe mee ko batsiin naa renkia icha tsjé ke thi je'e kuenga, ixin Ndo Dio binchenchaon. ¹³ Ko anto tsjé bechunda, ko kain ncha'on icha bakutsjé thi bechunda. ¹⁴ Ko bechunda tsjé kuleko ko tsjé kuxintha, ko anto tsjé ni nche'e xra, mexinxin ni filisteo kuexi'in na kunchjue'e na ngain Isaac. ¹⁵ Ko binchekaon na kunixin jinche kain thue bagachrjedo'o jinda, thi baketu'an Isaac, ko thue dachrjedo'o jinda te'i binchechjian ni nchexree Abraham, ndudee Isaac. ¹⁶ Kuthimejan Abimelec ndachro ngain Isaac:

—Sathjixin ngajin ná ixin ja'a tsjé chunda ko icha thetu'an ke ja'an ná.

¹⁷ Isaac bachrjexin rajna Gerar, aro sabige'e ngain chjagee rajna, ko nthi'a binchechjian nchia ndasi'in. ¹⁸ Ko kjan nge kain thue bagachrjedo'o jinda binchechjian Abraham, ndudee Isaac, ixin ni filisteo kuenga na jinche are be'en Abraham. Ko Isaac kjan binchegi'in kain thue te'i inchin binchegi'in Abraham.

¹⁹ Naa ncha'on, ni nchexree Isaac tenge na ngain chjagee nunthe Gerar ko bithja na jinda jichrindo'o. ²⁰ Ko ni thingaria kulekue Gerar ko ni thingaria kulekue Isaac kuetuxin na jinda chrindo'o, ko ndachro na: «Ji'i jindana ná.» Mexinxin thue ji'i bi'in Esek, ixin kuetuxin na nda. ²¹ Kuthimejan banthjee na inaa thue, ko kjan kuetuxin na, mexinxin Isaac binchegi'in Sitna.

²² Ko Isaac kuinthu'e thue dachrjedo'o jinda mee ko sakjui kjín ko kjan nge inaa thue, ko ikuetuxin'a nã thue mee, mexinxin Isaac binchegi'in nunthe mee Rehobot, ko mee ruchro «Thi nunthe thi xru'in kensen kayakuen», mexinxin ndachro inaa: «Ndo Dio jai chjaa ná jíé nunthe ko sinthanchaon ná ngain thi tsenga ná.»

²³ Isaac bachrxexin nthi'a ko sakjui inaa nunthe bi'in Beerseba. ²⁴ Ko thie biji Isaac ngain nunthe mee kununxi'in Ndo Dio ko ndachro Ndo:

«Ja'an Ndo Diue ndudaa Abraham,
ko xraon'a ixin ja'an ri'i ngajin.
Ko sinthanchaon ko sinthatsjé chujnia
ixin thjuaa Abraham, xi nchexrana.»

²⁵ Kuthimejan nthi'a Isaac binchechjian naa gi'i jitangi, ko nthi'a binchesayexin Ndo Dio. Kai ngain nunthe mee bake'e nchia ndaasin bexi'in, ko ni nchexree nge nã inaa thue dachrjedo'o jinda.

Isaac ko Abimelec kjuathexin nã

²⁶ Ko naa ncha'on Abimelec juixin Gerar ixin rukjao Isaac, ko juia'o Ahuzat, xi jian bagakao, ko Ficol baketu'an ngain ni bagenda rajnee Abimelec. ²⁷ Ko Isaac ndachro ngain nã:

—Ja rinao'a ni ra ko bengi ni ra, ¿unda jui'i ra bitsjena ni ra?

²⁸ Ko je'e nã bathe'e nã:

—Bikon ná ixin Ndo Dio jii ngajin, mexinxin xraxa'on ná ixin ja'a ko ja'an ná nchao tsjauthexin ná. Ko thi tsjauthexin nã mee ji'i: ²⁹ Xru'in jian'a nchena ni ra, ixin ja'an ná xru'in jian'a bintha'a ra; ko ja'a ra jian binthe ra ngajin ná ko kuanchrjanda ra bachrje ra are ja'a ra binao ra. Ko jai Ndo Dio jinthanchaon Ndo.

³⁰ Kuthimejan Isaac binchechjie'en nã naa kiai ko binthene nã ko bi'i nã. ³¹ Ko nduexin nduuyo are bingathjen nã ko kjuathexin nã inchin ndachro Abimelec. Ko Isaac bikanxin nã ngatja nthi'á ko je'e nã chee nã sakjui nã.

³² Ko xraje'o ncha'on yaa binthekii ni nchexree Isaac, ni nge thue ixin kjuuee na jinda ko ndachro na ixin bithja na jinda. ³³ Ko Isaac binchegi'in thue dachrjedo'o jinda mee Seba, ko ji'i ruchro “thi kjuathexin ná”, ko mexinxin ngain ncha'on jai, rajna mee xra di'in Beerseba.

³⁴ Are Esaú bechunda yoo kan nano beka'o Judit, mee kjui xe'en Beeri, naa xii nunthe heteo. Kai beka'o Basemat xe'en Elón kai naa xii heteo. ³⁵ Ko yui nchrii te'i jian'a binche'e ko ji'i bancheña Isaac ko Rebeca.

Jacob kai bantsje'e Esaú juachaxin rukunchaon sa'o

27 ¹ Naa ncha'on are Isaac ndakujoon ko ndakukajin, bayee Esaú, xan sa'o, ko ndache xan:

—Esaú.

Ko je'e bathe'e:

—Nthi'i ri'i.

² Ko Isaac ndachro ngain xan:

—Ja'an ujuchjan na ko ngain kexe'o ncha'on te'i ndase'en na. ³ Mexinxin rina'o ixin ja'a tama nthā chijnu'a ko thi tamanxin chijno ko thji ngataon jngi ko du'en naa kuxiigo sine. ⁴ Kuthimejan nchechjiana naa ndaxra anto jni, inchin ja'an nchexruxina ko sikoo ixin sine. Ko jañaā sinthanchaon; kuthimejan nchao se'en na.

⁵ Ko Rebeca kui'in thi ndachro Isaac ngain Esaú. Ko are Esaú sakjui ngataon jngi ixin bikjee kuxiigo ruguen, ⁶ Rebeca kjui ko ndache Jacob:

—Ja'an kuian are ndudaa ndachro ndo ngain Esaú: ⁷ “Du'en naa kuxiigo ko nchechjian ba ndaxra sine, ko sinthanchaon ngathexin kon Ndo Dio. Kuthimejan nchao se'en na.” ⁸ Mexinxin thi'in ko nche'e kain thi rundathjo. ⁹ Thji thi jii kuleko ko siku'na yoo kuchibatuchjan chrjuin te. Ko ja'an sinthachjiaan ndudaa naa ndaxra anto jni, jañaā inchin nchexruxi'in ndo. ¹⁰ Ko ja'a tsjiu'e ndo ixin sine ndo, ko jañaā sinthanchaon ndo ja'a; kuthimejan nchao se'en ndo.

¹¹ Aro Jacob ndachro ngain janee:

—Xan chian anto paxra nthau'e xan, ko ja'an na'i. ¹²Ja ndudana rukathe na ndo, tsunu'e ndo kensen na ja'an ko tsunu'e ndo ixin rinthayaa ndo, ko isinchenchaon'a na ndo ko sinchekininxin na ndo thi jian'a.

¹³Aro janee ndachro jan:

—¡Ja'a xan Jacona, thi jian'a sinthakininxin ndo, ja'an setsingata'a na! Ja'a je'o nche'e thi ja'an rindathjo. ¡Thji ko siku'na kuchibatuchjan!

¹⁴Ko Jacob kjui birrue ba, ko jui'au'e ba ngain janee ko binchekhjian jan naa ndaxra anto jni inchin nchexruxi'in Isaac. ¹⁵Kuthimejan kuaa Rebeca lunthue Esaú, xan sa'o, thi luntho icha chrjuin bechunda ko kuentuxi'in Jacob. ¹⁶Kuthimejan kunixin ruee kuchibatuchjan je'e jan bake'e jan ngain raa ko nu thusin Jacob thi xru'in xra bechunda. ¹⁷Ko chjee Jacob latue ndaxra anto jni ko niuthja najuexinkua chjan.

¹⁸Jacob bixi'in thi be'e ndudee ko ndache ndo:

—¡Pa!

Ko Isaac bathe'e:

—Nthi'i ri'i, ko ¿kexe'e xan'na ja'a?

¹⁹Ko Jacob ndachro ngain ndudee:

—Ja'an xan sa'o na, xan Esaú; ko ubintha'a thi suixin ndachjejin na. Anchee degingathjen ko denthe thi ku gue'en, ko dinchenchaon na.

²⁰Ko Isaac ndachro ngain xe'en:

—¿Kexreen binchixin ba tuin?

Ko Jacob ndachro:

—Nchaa, Ndo Dio, binche'e ixin ja'an bithja ba tuin.

²¹Aro Isaac ndachro ngain Jacob:

—Tunchie'en ko rukathe ko jaña'a tsununa a nduaxin ja'a xan'na xan Esaú.

²²Ko Jacob kunchie'en ngain ndudee ixin je'e ndo kathe ndo, ko ndachro ndo: «Thaa thi'in ni inchin thee Jacob, aro raa inchin raa Esaú.» ²³Ko Isaac batsuan'a Jacob ixin raa anto yaa xra inchin raa Esaú. Ko are urrunchenchaon, ²⁴ndachro:

—¿Andua ja'a xan'na Esaú?

—Jaan, ja'an Esaú na —ndachro Jacob.

²⁵ Kuthejan ndachro Isaac:

—Xrakui ko thekia'na ixin sine thi ja'a gu'en. Kuthejan ja'an sinthanchaon.

Ko Jacob binchechie'en thi rune ndudee; kai jui'au'e vino ko jaña'a juine ndo ko bi'i ndo. ²⁶ Kuthimejan ndachro:

—Tunchie'en ngajin ko tjua na.

²⁷ Ko are Jacob kunchie'en ixin kjuua ndo, Isaac kuxre'e lunthue. Ko binchenciaon ko ndachro:

«Jaan, ja'in xrajni xan'na,
inchin xrajni ngataon jngi
thi binchenciaon Ndo Dio.

²⁸ Ndo Dio ruchjaa chrin thixin ngajni,
ko kain thi jian dajon nunthe,
ruchjaa tsjé nua kachji ko vino.

²⁹ Tsjé chujni rukjan ni nchexraa,
ko chujnii tsjé nunthe sinthasaya'a.

Ja'a tsetu'en kain xan choo,
ko kain xe'en janaa sethuxin xan ngajin.
Chujni sinthakininxin thi jian'a, tsji'i na jian'a,
ko tsunchaon thi sinthanchaon.»

³⁰ Ko are Isaac juexin binchenciaon Jacob, ko are nthi'i bachrjexin nchia ndasi'in ndudee, Esaú kjanxin thi biguen kuxiigo. ³¹ Kai binchechjian ndaxra anto jni, ko bikau'e ndudee ko ndachro:

—Deginthjen ko denthe thi gu'en, ko denchenciaon na.

³² Kuthejan Isaac banchiangi:

—¿Kensen ja'a?

Ko Esaú bathe'e:

—Ja'an Esaú na, xa'an xan sa'o.

³³ Ko Isaac atho xrangama ixin kua juachjaon ko ndachro:

—¿Mee kensen kjui biguen kuxiigo ko chjana thi juine renue? Ixin ja'an ujuexin juine. Ko ja'an ubinthanchaon thi juui ko sayee thi jian.

³⁴ Ko are Esaú kui'in kain thi ndachro ndudee, je'e suji tsjanga ixin thi ku'en ko ndachro:

—¡Nchenciaon na ja'an kai;

³⁵ Ko Isaac ndachro:

—Ujuui xan choo ko bincheyana xan, ko je'e xan bayee xan thi ja'a rugaye'e.

³⁶ Ko Esaú ndachro:

—Mexinxin binchegi'in ra xan, Jacob. ¡Ji'i uyuxin nthi'á ncheyana xan! Sa'o bantsjena xan thi juachaxin dayee xan sa'o, ko jai bantsjena xan thi rukunchaunxin na. Ko ¿axru'in bekenchji'an suixin ixin sayaa ja'an?

³⁷ Ko Isaac bathe'e ko ndachro:

—Ja'an undachrjan ixin Jacob tsetu'an ngajin, ko ngain kain ni sachrjeninxin ja'a rukjan n̄a ni nchexree, kai sechunda xan tsjé nua kachji ko vino. ¿Ko ke'e rinao sintha'a ixin ja'a?

³⁸ Ko Esaú kjan ndachro:

—¿A je'o nakua nthi'á nchao sinchenciaon naa chujni? ¡Nthatsa'an ñao nchenciaon na kai!

Ko seen kuyao ko tsjanga.

³⁹ Kuthimejan Isaac nichja ko ndachro:

«Ja'a sari'i kjínxin thi nunthe anto duan,
ko kjínxin thi tjao danianxin ngajni.

⁴⁰ Ko chia taade sayakuenxin thi richon,
ko rukjan ni nchexree xan choo;

Ko siji ncha'on ja'a rundachro, ixin isinche'a xree xan choo,
Ko ja'a isithikaon'a thi tsetu'an xan.»

Jacob sathing'e Esaú

⁴¹ Ko Esaú kuexi'in ningaku'en Jacob ixin kexreen binchenciaon ndudee, ko ngathe anseen bandachro: «Uchiaon sinkee ncha'on se'e juachjaon ixin ndase'en ndudana, kuthimejan su'en xan chian xan Jacob.»

⁴² Ko are Rebeca kunu'e thi rinao sinche'e Esaú, rua'an juajna ixin juui Jacob ko ndachro:

—Thi'in thi rundathjo; Esaú rinao suen ko jaña sabanga ñao. ⁴³ Mexinxin, ja'a sathinga ngain nunthe Harán, nthi'a

ngain nchiandu'a xan chian Labán, ⁴⁴ ko nthi'a dithu'a ngain xan, sabangaja ñao xan choo. ⁴⁵ Ko are tasabanga ñao xan ko rutjañe'e xan thi binche'e ngain xan, kuthimejan ja'an ruru'an sirrua'a na ixin rukjan. Ixin ja'an rinao'a sinthatjaan kayui xan'na ngain nakua ncha'on.

⁴⁶ Kuthimejan Rebeca kjui ngain Isaac ko ndachro:

—Uanto ncheñao na nchri hitita te'i, nchri bintheke'o Esaú. Ko ja Jacob seka'o naa xe'en ni heteo, inchin nchrii te'i, icha jian ndase'en na, ¿unda sarichon?

28 ¹ Isaac kuetu'an juui Jacob, ko are juexin binchenaon ixin sarrukji, je'e kuetu'en: «Xru'in nchrii cananea thinchie'e ixin sariko'o. ² Icha jian sathji ngain nunthe Padan-aram,^a nchiandu'e ndudachri'a Betuel, ko dariko'o naa xe'en chrinia Labán. ³ Ko Ndo Dio, Ndo chunda kainxin juachaxin, sinthanchaon ko sinche'e Ndo ixin sarichunda tsjé xa'an ko ja'a rukjan nduda'a ngain naa nunthe anto jíé. ⁴ Ndo Dio sinthanchaon ja'a ko ni sachrjeninxin inchin binchenaon Abraham, ko saye'e thi nunthe ja'a ri'i jai, ixin Ndo Dio ubajon Ndo ngain Abraham.»

⁵ Ko jaña Isaac rua'an Jacob ngain nunthe Padan-aram ixin kjui bithu'e ngain Labán, xan choo Rebeca, janee Jacob ko Esaú.

Esáu kuthe'e

⁶ Esaú kunu'e are ndudee binchenaon Jacob ko ixin sarrua'an ngain nunthe Padan-aram, ixin rukjee naa nchrii ixin rugeka'o ko kai ixin ndachro Isaac: «Dariko'a nchrii te ngain nunthe Canaán.» ⁷ Ko Jacob bithikaon ndudee ko janee, ko sakjui ngain nunthe Padan-aram. ⁸ Ko jaña Esaú kunu'e ixin ndudee banchexruxin'a kexreen banche'e nchri cananea, ⁹ mexinxin sakjui ngain Ismael, xe'en Abraham, ko beka'o Mahalat, xan choo Nebaiot, xe'en Ismael, ko mee binche'e Esaú maski ubeka'o ikainxion nchri cananea.^b

^a 28:2 “Padan Aram”. Es decir, el noroeste de Mesopotamia; también en vv. 5,6 y 7. ^b 28:9 Los hititas (véase 27:46) fueron una de las naciones de los cananeas.

Ndo Dio kununxi'in Jacob nthi'a Bet-el

¹⁰ Jacob bachrjexin Beerseba ko sakjui ngain nunthe Harán. ¹¹ Ko are sajithji tatse th_{ie} ngatja nthi'á, ko je'e kuaa naa xro be'e nthi'a ko bekjon xro ko tabejua. ¹² Ko th_{ie} mee kuxinxin ko bikon naa ntha taninxin ni nui, thixinxin ngata'a nunthe ko diji ngajni ko bikon angeel Ndo Dio tetaji'in ko texinkajinxin ngain ntha mee. ¹³ Ko thi thjexinxin ntha tajii Ndo Dio, ko ndachro Ndo: «Ja'an Nchaa, Diue ndudachri'a Abraham, ko Diue ndudaa Isaac. Ko thi nunthe tarrichrita'a, jikininxin nunthe ja'a ko ni sachrjeninxin. ¹⁴ Ko ni sachrjeninxin ja'a tsutsjéxin n_a inchin jinche jii ngain nunthe, ko ruchjekee n_a nguii nunthe ji'i, nguii nu thi dachrjexin ncha'on, nu thi diataunxin ncha'on, nu ku'e ko nu nunthe, ko kain chujni nguii nunthe tsunchaon n_a ixin ja'a ko thi ni sachrjeninxin. ¹⁵ Ko ja'an sari'i ngajin ko sayaku'an nguii thi ja'a sakji, ko ja'an sintha'a ixin ja'a rukjan si'i ngain nunthe ji'i inaa, ko ja'an sari'i ngajin ko sintha'a kain thi ja'an rindathjo.»

¹⁶ Ko Jacob are xingame'e ndachro: «Nduaxin nthi'i jii Ndo Dio, ko ja'an benuna'a.» ¹⁷ Aro kai anto xraon ko ndachro: «¡Anto jíé juasaaya jikininxin nunthe ji'i, ko ndua nthi'i nchiandu'a Ndo Dio, ko nthi'i thi jixrangexin ngajni!»

¹⁸ Ko nduexin anto nduuyo xingame'e Jacob, tse xro kuenkjon jaa ko kuengathjen xro ko kuintjithe aceitee tho olivo ngata'a xro ixin xro yaa ruxraxaunxin Ndo Dio.^a ¹⁹ Ko binchegi'in nunthe mee Bet-el,^b maski are sa'o nunthe mee bi'in Luz.

²⁰ Kuthimejan Jacob ndachro: «J_a Suixin sarinda na ngain nthiana, ruchjana thi sine ko ruchjana luntho saringa'a, ²¹ ko j_a Suixin sinche'e ixin rukjan na ngain nchiandu'a ndudana ko xru'in tsuna, Suixin rukjan Nchana. ²² Ko thi bakee xro ixin ruxraxaunxin Suixin, rukjan nchiandui, ko kain thi ruchjana, ja'an santsjenda thi thexin ngain thi ruchjana ixin ruchja'a Suixin.»

^a 28:18 El acto de derramar aceite fue para consagrarla a Dios. ^b 28:19 En hebreo, “Bet-el” significa “casa de Dios”.

Jacob diji ngain nunthe Padan-aram

29 ¹Ko Jacob bingaxin ñao sakjui, ko biji ngain nunthe dithu'e nu thi chrinxin ncha'on ngain nunthe Canaán.

²Ko ngataon jngi bikon naa thue dachrjedo'o jinda, ko nthi'a tenchejuga'a nii tajuchjan kuleko ixin ngain thue mee bagi'i ba jinda. Ko bejanthe kunixin naa xro jíé. ³Ko banthegi'i ba jinda je'o are baxrathe kain ba ixin baginthjianta'a na xro. Ko are bakjexin bagi'i ba nda, kjan bakejanthe na. ⁴Jacob kunchie'en ngain ni bakingaria ba ko banchiangi:

—¿Thinoo rajnaa ra ja'a ra?

—Ja'an ná juixin ná Harán —binthegathe'e na.

⁵Ko Jacob ndachro:

—¿Achunxin ra Labán, xe'en Nacor?

Je'e na ndachro na:

—Jaan, chunxin ná.

⁶Ko Jacob banchiangi:

—¿A ni'a Labán?

Ko ni thingaria kuleko bathe'e na:

—Labán jian jii. Tsje'e, nthimee juii Raquel kunixin kue, yaa xe'en Labán.

⁷Kuthimejan Jacob ndachro:

—Atho xra see ditjaan ixin siataon ncha'on, ko xra dakao ixin siaxi'in kuleko. ¿Aje'a icha nchao chje'e ra ba jinda jaxon ko xra nchao sinea ba nchin?

⁸Aro je'e na bathe'e na:

—Chro'a sintha'a ná yaa, rugunda ruchuan ná tsii kain kuleko, kuthejan dinthjianta'a ná xro ko di'i jinda kain kuna ná.

⁹Ko Jacob xra tetjao na are ubiji Raquel, thi bakingaria kain kulekue ndudee. ¹⁰Ko are bikon Jacob ixin Raquel juia'o kulekue Labán, chrinii je'e, tuin kjui biginthjian xro jijanthe thue dachrjedo'o jinda ko chjee jinda kuleko. ¹¹Kuthejan Jacob kuetuxin Raquel ixin chjee juajna ko suji tsjanga. ¹²Ko Jacob ndache Raquel ixin xra choo xan, ixin ndudee Raquel ko janee Jacob choo na. Ko tuin Raquel kjui binchenu'e ndudee.

¹³Are Labán kui'in ixin Jacob, xe'en nchri choo, tuin bachrje ixin bichu'en xan ko kjuua xan ko kuetuxin xan ixin chjee xan juajna ko bikao xan ngain nchiandu'a. Ko Jacob kuekiin kain thi ku'en. ¹⁴Ko Labán ndachro: «Ndua ja'a chujnina ko xraje'o jni chunda, xraa ja'an.»

Jacob seka'o Lea ko Raquel

Ko chiaon naa kunithjao be'e Jacob nthi'a. ¹⁵Kuthimejan ndachro Labán ngain Jacob:

—Ja'a sinche'a xra jañaunka ngajin; rugunda ruxenga'a 'na. Ko ndachjejin na kie'en rinao sacha.

¹⁶Labán bechunda yoo xe'en xan nchrii: xan Lea ko Raquel, xan icha nchiin. ¹⁷Ko Lea bechunda makon^a xraa suji'a, ko Raquel chrjuin siin ko chrjuin betsje'e. ¹⁸Ko Jacob icha banchexruxi'in Raquel ko ndache chrinii:

—Ja'an rina'o sariki'an xan Raquel, xan icha nchiin. Ja rinao, sintha'a xra yaato nano ixin je'e xan.

¹⁹Ko bathe'e Labán:

—Icha jian ja'a sariko'o xan ko je'a kaxeukua inaa xii. Mexinxin dithu'a ngajin ko nche'e xra.

²⁰Ko jaña binche'e xra Jacob yaato nano ixin Raquel. Aro ixin Jacob anto bathjue'e Raquel, kunue'a batho nano. ²¹Ko are juexin batho thi yaato nano, Jacob ndache Labán:

—Chjana xan Raquel ixin sariki'an ixin uxethja thi kjuan ná.

²²Kuthimejan Labán binchenu'e kain ni chiaon binthe, ko binchechjian naa kiee ni tuthe'e. ²³Ko are undakunthje Labán bajon xan Lea ngain Jacob, ko Jacob bejuaka'o Lea thje mee. ²⁴Labán kai bajon naa nchri nchexree di'in Zilpa, ngain xan Lea ixin kjan nchri nchexree xan. ²⁵Ko nduexin are ubingasaan, Jacob kunu'e ixin bejuaka'o Lea, ko ndachro ngain Labán:

—¿Unda binchena ji'i? ¿Aje'a kjuan ná ixin ja'an bintha'a xra ixin xan Raquel? Mexinxin, ¿unda bincheyana?

²⁶Ko Labán ndachro:

^a 29:17 El hebreo no es muy claro aquí. La palabra traducido tierno o delicado puede también tiene el sentido de débil.

—Nthi'i kukuana ná ixin sa'o xrajon xan icha jíé, kuthimejan xan icha nchiin. ²⁷ Sa'o nchexethja yaato ncha'on ngain xan Lea, ko ja sinche'e xra iyaato nano, nthi'i jni ncha'on, nchao sariko'o xan Raquel.

²⁸ Ko Jacob bithikaon thi kjuathexin, ko are ubatho thi jni ncha'on kuthe'e ngain Lea. Labán bajon xan Raquel ngain Jacob ixin beka'o. ²⁹ Labán kai bajon naa nchri nchexree, bi'in Bilha, ngain Raquel ixin kjan nchri nchexree. ³⁰ Ko Jacob bejuaka'o Raquel ko icha thjue'e ke Lea. Ko Jacob xra binche'e xra iyaato nano ngain Labán.

Xe'en Jacob

³¹ Ko Ndo Dio bikon ixin Jacob bajinao'a Lea, je'e Ndo binche'e Ndo ixin Lea nchao rugechunda chjan, aro Raquel na'i. ³² Ko Lea tabeyaa chjan ko binchekunkji'i xan bi'in Rubén,^a ixin ndachro: «Nchana bikon na ixin tarrichi'in, ko jai nuna ixin xixi'na icha ruthjuena.»

³³ Ko tsje'a nano batho ko Lea bechunda inaa xan, ko binchegi'in xan Simeón^b ko ndachro inaa: «Ndo Dio kui'in Ndo ixin baginao'a na na ko chjana inaa chjan.»

³⁴ Ko bechunda inaa xan, ko ji'i xan ninxin ko binchegi'in xan Leví,^c ko ndachro inaa: «Anchee xixi'na se'e xa icha ngajin ixin uchja'a nii chjan.»

³⁵ Ko Lea bechunda inaa chjan ko are binchekunkji'i xan, binchegi'in xan Judá,^d ko ndachro: «Jai nchue sinthasayaa Nchana.» Kuthimejan ikjan'a bechunda icha chjan.

Xe'en Jacob ko Bilha

30 ¹ Ko are Raquel kunu'e ixin je'e chro'a rugechunda chjan, je'e anto kunchjue'e ngain Lea. Mexinxin ndachro ngain Jacob:

^a 29:32 En hebreo, “Rubén” suena como las palabras que significan “miren, un hijo,” y también “él vio mi aflicción”. ^b 29:33 En hebreo, “Simeón” probablemente significa “el que oye”. ^c 29:34 En hebreo, “Leví” suena parecido al verbo que significa “unir, amar”. ^d 29:35 En hebreo, “Judá” tiene un sonido parecido al verbo que significa “alabar”.

—Nchechjiana chjan; jja na'i, ndase'en na!

²Aro Jacob guñao ko ndachro ngain Raquel:

—¿Atuenao ixin ja'an Dio na? Je'e Ndo thi tanchrjanda'a Ndo darichunda chjan.

³Ko Raquel ndachro inaa:

—Ja'an ruchja'a nchri nchexrana, Bilha, ko darichriko'o nchra ko sinchekunkji'i nchra chjan, ko mee inchin ja'an runthakunkjia xan. Ko jaña sarichunda xan'na.

⁴Ko Raquel bajon nchri nchexree ngain Jacob, ko bejuaka'o nchra. ⁵Ko beyaa nchra chjan ko binchekunkji'i nchra xan.

⁶Kuthimejan Raquel ndachro: «Chjan ji'i si'in xan Dan,^a ixin Ndo Dio kui'in Ndo thana ko binche'e Ndo jie, ko chjana Ndo naa chjan.»

⁷Kuthimejan Bilha binchekunkji'i xan yuxin ngain Jacob.

⁸Ko ndachro Raquel: «Chjan ji'i si'in xan Neftalí,^b ixin anto kuetuki'an xan chian, ko kjuaa xan cha.»

⁹Ko are Lea kunu'e ixin ichru'a rugeyaa chjan, mexinxin bajon nchri nchexree di'in Zilpa, ko bajon nchra ngain Jacob ixin bejuaka'o nchra. ¹⁰Ko Zilpa binchekunkji'i xe'en Jacob.

¹¹Ko ndachro Lea: «Chjan ji'i si'in xan Gad,^c jixin jian kjuina ko cha'na!»

¹²Kuthimejan Zilpa binchekunkji'i xan yuxin ngain Jacob.

¹³Ko ndachro Lea: «Chjan ji'i si'in xan Aser,^d ixin anto cha'na, ko jai kain ni nchrii rundachro na ixin anto cha'na.»

¹⁴Ko naa ncha'on are batse na nua kachji, Rubén kjui ngataon jngi ko bithja nchin thuchjuinchjan di'in mandrágora,^e ko bikao tho ngain janee. Ko are Raquel bikon tho, ndachro ngain Lea:

—Nthatsa'an ñao, chjana nchin tho mandrágora juia'o xa'an.

¹⁵Ko Lea ndachro:

—¿Atusua'a? jUbantsje'na xixi'na, ko xra rinao santsje'na thi thuchjuin juia'o xan'na!

^a 30:6 En hebreo, “Dan” significa “él hizo justicia”. ^b 30:8 En hebreo, “Neftalí” significa “mi lucha”. ^c 30:11 En hebreo, “Gad” puede significar “suerte, buena fortuna”. ^d 30:13 En hebreo, “Aser” significa “feliz, dichoso”. ^e 30:14 La gente de ese tiempo creen que esa planta ayuda a las mujeres tener niños.

Ko ndachro Raquel:

—Ja ruchjana tho mandrágora, sarichriko'o Jacob thie ji'i.

¹⁶ Ko are utsukjin Jacob kjanxin ngataon jngi, ko Lea bachrje ixin bigetan ko ndache:

—Jai darichrin ngajin na, ixin ja'an ukue'na ja'a thie ji'i kunixin nchin tho mandrágora juiau'na xan'na.

Ko thie mee Jacob bejuaka'o Lea. ¹⁷ Ko Ndo Dio kui'in Ndo thi banchia Lea, ko binchekunkji'i inaa xe'en Jacob, ko mee xan naunxin bechundaka'o Lea. ¹⁸ Ko ndachro Lea: «Chjan ji'i si'in xan Isacar, ixin ji'i kjuengananxin 'na Ndo Dio, ixin bajon nchri nchexrana ngain xixi'na.»

¹⁹ Kuthimejan Lea binchekunkji'i xan inkjaunxin ngain Jacob. ²⁰ Ko ndachro Lea: «Chjan ji'i si'in xan Zabulón,^a ixin Ndo Dio binchethunna xan, anchee xixi'na sechundana juasaaya ixin chja'a inkjaon xan xii.»

²¹ Batho kainxion nano, kuthimejan Lea binchekunkji'i naa xan nchrii ko binchegi'in xan Dina. ²² Ko Ndo Dio kuiakunu'e Raquel ko kui'in Ndo thi banchia, ko chjee Ndo juachaxin beyaa chjan. ²³ Ko Raquel binchekunkji'i xan, ko ndachro: «Ndo Dio bantsjena juasuaxin ixin chro'a bagarichunda chjan.» ²⁴ Ko Raquel binchegi'in xan José,^b ixin ndachro: «Nthatsaan ñao Ndo Dio ruchjana inaa chjan.»

Icha kutsjé thi bechunda Jacob

²⁵ Kuthimejan, are Raquel binchekunkji'i José, Jacob ndachro ngain Labán:

—Nthatsa'an ñao tanchrjanda na rukjan na ngain nunthe'na ²⁶ Chjana kain xan'na ko kain chri'na ixin ja'an ubintha'a xra ixin je'e nchra; tanchrjanda na satsji. Suixin nu'a ixin see bintha'a xra ngajin.

²⁷ Ko Labán ndachro:

—Nthatsa'an ñao, sathji'a, ja'an rina'o dithu'a ngajin, ixin Ndo Dio binchegikon na Ndo ixin kain thi richunda, chjana

^a 30:20 En hebreo, “Zabulón” suena como el verbo que significa “honrar”.

^b 30:24 “José” podría ser la forma abreviada de un nombre hebreo que significa “que el Señor añade” o “dé más”.

Ndo ixin ja'a. ²⁸Ja'a ndachjejin na kie'en rinao sacha ko ja'an tsjenga'a 'na.

²⁹Kuthejan Jacob ndachro:

—Ja'a nu'a jian ixin usee bintha'a xra ngajin, ko jian bagayakuan kain kulekua. ³⁰Ko are ja'an xra jui'a, tsje'a kulekuchja'an barichunda, ko jai tsjé kua chunda ixin Ndo Dio binthanchaon ixin ja'an. Ko mee ja'an, ¿kesa sintha'a xrana ixin sarichunda thi ruchja'a ni nchiania?

³¹Ko Labán xra ndachro:

—¿Kie'en rinao tsjenga'a 'na?

Ko Jacob ndachro:

—Rugunda'a tsjenga na 'na; ko ja rinao ja'an xra tsingaria kua, ja rundachro, jaan, thi ja'an rundathjo. ³²Tanchrjanda na sathugaa ngayee kulekua, ko santsjenda kain kuleko ko kuthentso chunda tsjé na'o ko kuleko thie, ko mee thi sacha ja'an. ³³Ko are ja'a si'i sitsje'e kuxiigo kjuengananxin 'na, sikon ixin ja'an xru'in kuema'a, ixin ja sikon chrujan ku dingaxin'a o thie'a, jamee nchao rundachro ixin ja'an kuema'a.

³⁴Ko Labán ndachro:

—Jaan, nchao jii thi rindachro.

³⁵Ko ncha'on mee Labán bantsjenda kain kuthentso jithedunga tsjé na'o, ku chunda nchin nao rua ko ku thie. Kuthimejan bajon ba ngain xe'en ixin saku'en ba. ³⁶Ko kjín sakjui xan ixin bachrjende'e xan Jacob ko kjín kjui na inchin kjínxin thji ni nii ncha'on kunixin ruthee na.

Ko Jacob xra kuingaria kue Labán. ³⁷Kuthimejan Jacob kuaade chaan nthaa di'in álamo, nthaa almendro ko nthaa di'in castaño ko bantsje'e ruee nthaa ixin kununxin thi ruachjan nthaa. ³⁸Ko bake'e nthaa bantsje'e ruee, ngandangii kain thi bagixin kuleko jinda, ixin nthi'a bagayexin choo ba. ³⁹Ko are bagayee choo ba chrika nthaa bancheñe'e Jacob, bantheguan ku jithedunga na'o, ku thie ko ku yaa tsjé na'o. ⁴⁰Ko Jacob bagantsjenda kain ku te'i ixin ruge'a ba ngakjan kue Labán. Ko Jacob bakenthekjan ba ngain kue Labán, je'o ngain thi kunithjao baganchia ba kuda'a. Ko jaña banchetsjé kue Jacob. ⁴¹Kai are ku icha nthanthao baganchia ba kuda'a, Jacob bagake'e nthaa

bancheñe'e ngain thi bagixin ba jinda, ko bagikon ba nthaa are bagayee choo ba. ⁴² Ko are bakii ku icha lantha, bagake'a nthaa bancheñe'e. Mexinxin ku icha lantha bagithu'e Labán ko ku icha nthao bagithu'e Jacob. ⁴³ Ko jañaa binche'e, mexinxin bechunda tsjé kuleko ko kuthentsa, bechunda tsjé ni nche'e xra, ko tsjé kucamello ko kulucho.

Jacob sathing'e Labán

31 ¹ Jacob kunu'e thi bakekin kain xe'en Labán ixin je'e, ixin bandachro xan: «Jacob kueme'e kain thi bechunda ndudaa ná, mexinxin tsjé chunda.» ² Kai Jacob bakunu'e ixin Labán ibanche'a jian ngain inchin are sa'o. ³ Ko Ndo Dio ndache Jacob: «Sathji nunthe'e ni ndui ko ngain ni chujnia ko ja'an sari'i ngajin.»

⁴ Ko rua'an juajna Jacob ngain Raquel ko Lea ixin ruginthekii ngataon jngi thi jithingaria kuleko, ⁵ ko ndache kayui nchra:

—Ja'an dikon ndudaa ra ichrjuin'a nche'e ndo ngajin na xraa are sa'o. Aro Ndo Diue ndudana kain ncha'on jii Ndo ngajin na. ⁶ Ko ja'a ra nu'a ra jian ixin anto dingaxin ña'o nth'a'a xree ndo. ⁷ Ko je'e ndo nguxon ncheyana ndo, ko dasingixina ndo thi dacha. Aro Ndo Dio tajanda'a Ndo ixin Labán sinche'e thi jian'a ngajin. ⁸ Are bandachro ndo: “Ja'a sacha kain ku techunda tsjé na'o”, kain kuna'a banchian ba xan techunda tsjé na'o. Ko are bandachro ndo: “Ja'a sacha kain ku tethedunga na'o”, kain kuna'a banchian ba juxon xan tethedunga na'o. ⁹ Ji'i binche'e Ndo Dio ko bagantsje'e ndudaa ra kuxiigo ko ndabakjan kuxiguna.

¹⁰ »Naa ncha'on are tedinga kuna'a, ja'an kuxinanxin ko bikon ngathe kuthachrin ixin kuda'a teta kuna'a, juxon ku techunda tsjé na'o. ¹¹ Ko ngain kuthachrin ji'i ndachjejin na angeel Ndo Dio: “Jacob”. Ko ja'an bathaa: “Nthi'i ri'i”. ¹² Kuthimejan ángel ndachjejin na: “Tsje'e jian, ko sikon ixin kain kuda'a teta kuna'a juxon ku tethedunga na'o, ku techunda tsjé na'o ko ku xraa dichjekanito na'o. Jamee jitu'en ixin ja'an bikon kain thi binche'e Labán ngajin. ¹³ Ja'an Ndo Dio, Ndo kununxin ngajin ngain Bet-el, nthi'a thi kuinguta'a aceite ngata'a

xro ko ndachruxin ixin sithikaon na ja'an. Jai dingathjen, ko dachrjexin nunthe ji'i ko sathji ngain nunthe guanxin.»»

¹⁴ Ko bathe'e Raquel ko Lea, ko ndachro:

—Kain thi chunda ndudana ná, ja'an ná ixru'in ruchjana ná ndo, ¹⁵ ko nchena ná ndo xraa je'a xe'en ndo, ko binchekji ná ndo ko binchexi'in ndo kain thi kjuenge'e ndo 'na ixin kuthena ná ngajin.^a ¹⁶ Kain thi bantsje'e Ndo Dio ngain ndudana ná ko chjaa Ndo ja'a, nduaxin jikininxin ná ja'an ná ko xan'na ná. Mexinxin jai nche'e kain thi rundathjo Ndo Dio.

Jacob sakjuixin Padan-aram

¹⁷ Kuthimejan Jacob binchekani kayui chri'i ko xe'en ngain kucamello, ¹⁸ ko kuexi'in beka kain kuxiigo. Kai sabikao kain thi bechunda, thi bacha nthi'a Padan-aram ko sakjui nu nunthe Canaán, ngain nchiandu'e ndudee. ¹⁹ Ko ncha'on bachrje n̄, Labán be'a ixin sadikji dikji'in kulekue. Ko Raquel kuema kainxion diue ndudee ko sabikao. ²⁰ Ko jaña Jacob bincheye'e Labán thi arameo, ixin binchenue'a ixin sarrukji. ²¹ Ko sakuingaka'o kain thi bechunda ko bathujin n̄ jinda jithinga di'in Éufrates, ko sakjui n̄ nu jnee nunthe Galaad.

Labán ruee Jacob

²² Ko ncha'on ninxin kuetu'en n̄ Labán ixin Jacob sadikinga. ²³ Kuthimejan Labán kunixin chujnii sarruee n̄ Jacob, ko ngain ncha'on yatuxin bitse n̄ n̄, nu jnee nunthe Galaad. ²⁴ Aro naa th̄je Ndo Dio kununxin ngathe kuthachrin ngain Labán, thi arameo, ko ndache Ndo: «Tuyauth'e^a Jacob are tsjao.»

²⁵ Ko Labán bithja Jacob nthi'a ngain jnee nunthe Galaad thi binchejuga'a Jacob kunixin kain chujnii kanxion ncha'on. Kai Labán binchejuga'a nthi'a chiaon kunixin chujni bikao. ²⁶ Ko ndachro Labán ngain Jacob:

—¿Unda bincheyana? Ko sabikoo xan'na xraa chujni tse n̄ ngain thi diketo n̄ ko sadikao n̄ thiaxi'in n̄. ²⁷ ¿Unda

^a 31:15 La costumbre de ese tiempo es que la familia de la novia daría dinero u otras cosas al novio también, pero Labán no dio nada a Jacob.

^b 31:24 Literalmente: “ni bien ni mal”.

jimao sakuingana ko bincheyana? J̄a rundachjejin na, ja'an runthachjian naa kiai ko rukunchjian soon kunixin nirua ko arpa ko ruchaa ná. ²⁸ Kara rukajanda na ruketuxin xan'na ko xanthina. ¡Ja'a binche'e xraa thi ndakua'a xraxaon! ²⁹ Ja'an nchao runtha'a jian'a ngajin ra, aro Diue ndudaa nichjana riunkjin ko ndachjejin na: “Tuyauth'e'a Jacob.” ³⁰ Ko j̄a anto binao sarrukji nchiandu'e ndudaa, aro ¿unda kuemana kainxion diuna?

³¹ Bathe'e Jacob ngain Labán:

—Xraon na ko xraxa'on ixin ja'a rugantsjena xa'an. ³² Ko ixin dio rindachro, j̄a chrujan thi chunda diua, ncho de'en ngathexin kon chujnia ná. Thjee jian, ko j̄a chrujan bantsjexin ná nchiandui ko sinchii, sathji'o.

Aro Jacob binue'a ixin Raquel kuee diue ndudee.

³³ Ko Labán sa'o bikjee ngaxi'in nchia ndasi'in Jacob, kuthejan bixi'in nchia ndasi'in Lea ko ngain nchia ndasi'in nchri nche'e xra kuthejan ngain nchia ndasi'in Raquel. ³⁴ Ko Raquel dikema dio chringi thi xraji'in kucamello ko je'e tajita'nthi'a. Ko Labán kjuee nguixin ngaxi'in nchia aro xru'in bithja. ³⁵ Kuthimejan Raquel ndache ndudee:

—Deguñao'a ko nchetjañana ixin chro'a dingathjen ngathexin kon ixin jixindangana jnina.

Labán kjuee diue aro xru'in bithja. ³⁶ Kuthejan Jacob anto guñao ko ndachro ngain Labán:

—¿Ke'e binthañauxin? ¿Ke'e jian'a bintha'a ixin anto riduñao ko ruena? ³⁷ Ukjee ngakjan kain thi richunda, tjagu'na ke'e bantsjexin ná nchiandui. Dakee ngathexin kon chujnia ná ixin sikon n̄a kain n̄a ko rundachro n̄a kensen jian'a jinche'e. ³⁸ Kan nano bintha'a xra ngajin, ko xru'in kulekua ko kuthentsua bankajin xe'en ba, ko xru'in kulekua juine. ³⁹ Ko j̄a chrujan kuxiigo chrintho te nga'a jna baguen kulekua, ja'an bakjunkja'an ba, ko j̄a chrujan ku bakee n̄a ngain ncha'on o ngain th̄ie ja'an bakjenga'a ba 'na. ⁴⁰ Ngain ncha'on bachjan na ixin sua, ko ngain th̄ie bakunkina ixin chrintha ko chro'a bagarichrin. ⁴¹ Kan nano ja'in bari'i ngain nchiandui: the ko noo nano bintha'a xra ixin kjuengaxin 'na kayui xa'an xan nchrii ko inkjaon nano bintha'a xra ixin kuingaria kulekua. Ko

the nthi'a basingixina thi bagacha. ⁴² J̄a Diue Abraham, thi Dio kai baxraguen ndudana Isaac, j̄a ruge'a Ndo ngajin na, nduaxin rixruaxon rana rugengixin na nchiandui. Aro Ndo Dio bikon Ndo juachauna ko xra bintha'a, j̄mexinxin riunkjin kununxin Ndo ngajin ko binthasatha'a Ndo.

Jacob ko Labán binthekjuauthexin

⁴³ Kuthejan Labán bathe'e ngain Jacob:

—Nchrii temee xan'na, xan nchinchinchjan temee xanthina, kuleko temee, kulekuna. Ko kain ji'i ja'an thetu'an. Aro jai, ĵke'e sintha'a ngain xan'na ko xanthina? ⁴⁴ Icha jian tsjauthexin ná ja'a ko ja'an, ko ji'i sinthaxraxaon ná kayui ná.

⁴⁵ Kuthimejan Jacob kuaa naa xro jié ko kuengathjen xro, ⁴⁶ ko ndache chujnii:

—ĵThjejo ra xro!

Ko kain n̄a k̄juejo n̄a xro ko basintja n̄a xro. Ko kain n̄a tabinthe n̄a chrika xro basintja n̄a, ko juineka'o choo n̄a. ⁴⁷ Ko Labán bincheji'in nthi'a kunixin ngiigua arameo «Jegar Sahaduta» ko Jacob bincheji'in kunixin ngiigua hebreo «Galaad». ^a

⁴⁸ Kuthejan Labán ndachro:

—Xro basintja ná ji'i sinthaxraxaon ná thi kjuauthexin ná ja'a ko ja'an.

Mexinxin nthi'a bi'in Galaad, ⁴⁹ ko kai bi'in Mizpa^b ixin Labán ndachro:

—Ndo Dio rutsjaa ná kayui ná are ichro'a sukun choo ná.

⁵⁰ J̄a sintja xan'na o sariko'o ikanxin nchrii, Ndo Dio sikon Ndo, maski xru'in kensen sikon, ko je'e Ndo sinthaxraxaon Ndo ja'a, thi kjuauthexin ná.

⁵¹ Ko Labán xra ndache Jacob:

—Tsje'e xro basintja ná ko jii ngayaa ná, xro sinthaxraxaon ná thi kjuauthexin ná. ⁵² Kain xro ji'i sinthaxraxaon ná thi

^a 31:47 “Jegar Sahaduta” en arameo, y “Galaad” en hebreo, significan “montón del testimonio” o “que sirve de testigo” o “xro nchexraxaon ná”.

^b 31:49 “Mizpa” significa, en hebreo, “torre de vigilancia” o “tanito ni nchia nui ixin chuntaon ni”.

kjuauthexin ná, ko ja'a sathu'a tuenxin xro te'i ixin si'i sinche'e thi jian'a ngajin na, ko ja'an kai sathu'a tuenxin xro te'i ixin tsji sintha'a thi jian'a ngajin. ⁵³ Ko Ndo Diue ndudachri'a Abraham ko ndudachri'na Nacor sinche'e jië ngajin ná.

Jacob bajin ngathexin kon Ndo Dio, Ndo baxraguen Isaac, ndudee je'e, ixin isatho'a tuenxin xro te'i. ⁵⁴ Kuthejan Jacob guen naa kuxiigo ixin juinchesaye'e Ndo Dio kuthimejan bayee kain ni chujnii ko juine na ko ndabithu'e na nthi'a ngaga'a jna thie mee.

⁵⁵ Ko nduexin nduuyo, Labán bingathjen ko kuetuxin xanthii ko xe'en ko binchenchaon xan ko sakjan nchiandu'a.

Jacob rua'an juajna ngain Esaú

32 ¹ Ko Jacob kuexi'in sakjui inaa, ko ngatja nthi'á betan kanxion angeel Ndo Dio. ² Ko are bikon ángel te'i ndachro: «¡Kai nthi'i jii Ndo Dio!» Mexinxin binchegi'in nthi'a Mahanaim.^a ³ Kuthimejan Jacob rua'an juajna ngain Esaú, ko Esaú be'e ngain nunthe Seir, ngain nunthe Edom. ⁴ Ko ja'in kuetu'an rundachro na: «Ndache ra xan chian Esaú ixin sintha'a thi tsetuna xan ko ndache ra xan ixin ja'an bari'i ngain chrinina Labán, ⁵ ko jai chunda kuxintha, kulucho, kuleko, xi nche'e xra ko nchri nche'e xra. Ko rua'an juajna ji'i ixin jian saye'na xan are saso ngain xan.

⁶ Are kjan ni bikao juajna, ndachro na ngain Jacob:

—Kjui ná bitsjaa ná Esaú, ko ujithii ixin ruchu'an ngatja nthi'á kunixin noo renkia ni xii.

⁷ Jacob are kui'in ji'i anto xraon ko kuaa juachaon ko yoo kunchjeeya chujni jii ngain, kuleko, kuxintha ko kucamello. ⁸ Ko xraxaon: «Ja Esaú sithja naa chjeeya chujni ko kuxiigo, ko je'e tsjaaya, ni kanxin nchao satsinga na.» ⁹ Kuthejan Jacob nichjayee Ndo Dio ko ndachro: «Nchana, Diue ndudachri'na Abraham ko ndudana Isaac, Suixin ndachjejin na ixin rukjan na ngain nunthe'na ko ngain ni chujnina, ko Suixin ndachro ixin jian rukjina. ¹⁰ Jikininxin'a na kain thi Suixin bechjana ko

^a 32:2 Mahanaim quiere decir “dos campamentos”.

Suixin thjen ngajin kainxin ncha'on. Ja'an bathujin nda jithinga di'in Jordán ko xru'in barichunda, je'o ntha kutho jingaa rana, aro jai ni chujnina ixin ndakutsjé nã yoo kunchjeeya nã.

¹¹ Nthatsa'an ñao thjengijina na ixin suen'a na xan chian Esaú. Jixraon na ixin tsii xan ko suena xan ko suen xan kain chri'na ko xan nchinchinchjan'na. ¹² Aro Suixin bendachjejin na ixin jian rukjina, ko chujni rugachrjeninxin na ja'an, rukutsjé nã inchin nchise jii ngande'e ndachaon ko chro'a rugikin nã.»

¹³ Ko Jacob bejua nthi'a th̄ie mee. Kuthimejan kuinchie'e kuxiigo, thi bechunda chiaon, ixin runchethuen Esaú. ¹⁴ Ko kuinchie'e yoo renkia kuthentso kuna'a ko kan kuda'a; yoo renkia kuleko kuna'a ko kan kuda'a; ¹⁵ kan ko the kucamella kunixin xe'en ba; ko yoo kan kuxinthaa kuna'a ko the kuda'a, ko kai kan kulucho kuna'a ko the kuda'a. ¹⁶ Ko jejee bake'e kain kuxiigo kuinchie'e te'i, ko bake'e nanaa chujni beka nanaa tajuchjan kunchjeeya, ko ndache nã:

—Ditaon ra nthi'á, ko k̄jínxin ncherrue'e ra choo ba.

¹⁷ Ko thi sa'o bitaon nthi'á kuetu'en:

—Are setan xan chian Esaú, ko sanchiangi xan: “¿Kensen nchaa, ko thinoo thji ko kensen kuxigue rithji'o?”, ¹⁸ Ko ja'a dathe'e: “Ji'i kuxigue Jacob, thi sithu'an suixin, Esaú. Ko Jacob, thi sinche'e thi suixin rundachro, kai jirrue'na ná.”

¹⁹ Ko Jacob xra je'o kuetu'en thi yuxin ko thi ninxin rua'an. Ko ndache kain ni tedeka kuxiigo:

—Are setan ra Esaú, xra je'o rundache ra, ²⁰ aro xraxaon ra ndache ra: “Jacob, thi sinche'e thi suixin rundachro, kai jirrue'na ná.”

Ixin Jacob xraxaon: «Sinhabangaa ñao Esaú ixin kuxiigo sinthathuan, ko binthataon ba nthi'á, ko jaña are setan a xra rugabanga'a ñao ko ndakua saye'na.» ²¹ Ko kuxiigo sithuen Esaú, binchetaon ba nthi'á, ko Jacob tabithu'e th̄ie mee ngain nchia ndasi'in.

Jacob tetuka'o Ndo Dio

²² Ko th̄ie ma'o Jacob bingathjen ko sabikao kayui chri'i ko kayui nchri nchexree chri'i ko thi thejngo xe'en ko bathujin

nā nda jithinga di'in Jaboc, ²³kunixin kain thi jidikao. ²⁴Kuthimejan sakjan Jacob, ko are je'o taji, biji naa thi xii ko kuexi'in kuetuka'o nguixin thie ko kuajanda choo chrijan ncha'on. ²⁵Ko thi jithetuka'o Jacob, are bikon ixin chro'a thje'e cha, thi xii bintja nthachreen Jacob ko ndabachrjega'a nthalurue. ²⁶Kuthimejan thi xii ndachro:

—Tajanda na ixin ubingasaan.

Ko Jacob bathe'e:

—Ja sinchenaon'a na, tsajanda'a.

²⁷Ko banchiangi thi xii:

—¿Kexreen di'in?

—Ja'an di'in na Jacob.

²⁸Ko thi xii ndachro:

— Ja'a isin'a Jacob. Jai si'in Israel, ixin kuetuko'o Ndo Dio ko kuetuko'o chujni ko kjuacha.

²⁹Ko Jacob banchiangi'i:

—¿Kexreen di'in ja'a?

Aro thi xii bathe'e:

—¿Unda danchiangi kexreen di'in na?

Kuthimejan thi xii nthi'a binchenaunxin. ³⁰Ko Jacob binchegi'in nunthe mee, Peniel ixin ndachro: «Bikon Ndo Dio ko je'e Ndo bikon na Ndo kai, ko ben'a na.»

³¹Ko are jichri'in ncha'on Jacob sakjuixin Peniel, aro ixin kuni'i nthachreen thinga thji'in ko dania sajithji. ³²Mexinxin jai ni Israel ne'a na nthao te ngain nthachreen kuxiigo ixin Jacob bachrjega'a nthachreen.

Jacob ko Esaú binchebagange'e choo ñao

33 ¹Ko Jacob kjin bikunxin juui Esaú ko juia'o noo renkia ni xii, mexinxin je'e kunchjeeya chjan ngain Lea ko ngain Raquel ko ngain kayui nchri nchexree nchri chri'i. ²Ko basinkjixin nchra ko sa'o bake'e kayui nchri nchexree chri'i kunixin xe'en nchra, kuthejan Lea kunixin xe'en, ko bincherruee Raquel kunixin xe'en di'in José. ³Kuthimejan Jacob bitau'en nchra nthi'á. Ko are uchiaon jidetan xan choo, Jacob kuexi'in

biseta'a nunthe yaato nthi'á, ko ji'i kjuaguxin ixin runche'e thi rundachro xan.

⁴ Ko Esaú kuinga bigetan xan choo ko kjuua thusin xan ko kuetuxin xan ixin chjee xan juajna ko kayui binthetsjanga.

⁵ Kuthimejan bikon Esaú ni nchrii kunixin xe'en nchra, ko banchiangi:

—¿Kensen ni te'i?

Ko Jacob bathe'e:

—Ndo Dio binchenaon na ko chjana chjan te'i.

⁶ Ko kayui nchri nchexree chri'i Jacob kunixin xe'en nchra binthekunchie'en nchra ko biseta'a nchra nunthe. ⁷ Kuthimejan kunchie'en Lea kunixin xe'en ko biseta'a nunthe xraa nchri kanxin ko juexinxin kunchie'en Raquel ko xe'en, xan di'in José ko kai biseta'a nunthe. ⁸ Ko banchiangi Esaú:

—¿Ke'e xraxaon sinche'e kunixin kain kuxiigo betan ngatja nthi'á?

Ko bathe'e Jacob:

—Kuxiigo yaa ruchja'a ixin sinchetjañana ko jian sinche'e ngajin.

⁹ Aro Esaú ndachro:

—Icha jian, dithua'a kuxigua, ja'an anto tsjé ku chunda.

¹⁰ Ko Jacob xra ndachro:

—Nthatsa'an ñao, ja binchetjañana, daye'e kain kuxiigo te'i, ixin are ridikon ja'a, xraa inchin ridikon Ndo Dio. ¹¹ Nthatsa'an ñao daye'e thi bikian ixin sinthathu'an ixin Ndo Dio anto tsjé chjana Ndo ko chunda kain thi rugundana.

Ko Jacob anto binchetse'en ñao Esaú, mexinxin bayee thi bajon Jacob. ¹² Ko ndachro Esaú:

—Unchao, satsjixin ná nthi'i ko ja'an sitaon nthi'á.

¹³ Aro Jacob ndachro:

—Nchana, detsje'e, xan nchinchinchjan tuin tunchrjen xan, ko kuxiigo kai tenchegangi ba xe'en ba ko ja seka ba nguii naa ncha'on ndasinthege'en kain ba. ¹⁴ Icha nchao ditaon nthi'á, ko ja'an ná yao rurrua'a ra ixin yauchjan chrji xan nchinchinchjan ko kuxiguna ná, ko usaso na nthi'a ngain nunthe Seir.

¹⁵ Ko ndachro Esaú:

—Nchao, aro tsinhua ngajin kanxion chujni juui ngajin na, ixin tsjagu'a ra nã nthi'á ko senda ra nã.

Aro Jacob bathe'e:

—jNthatsa'an ñao, taxin'a na juachjaon!

¹⁶ Ko ncha'on ma'o Esaú sakjan nunthe Seir. ¹⁷ Aro Jacob sakjui ngain nunthe Sucot, ko nthi'a binchechjian nchiandu'a ko nchiandu'e kuxigue, mexinxin nunthe mee binchegi'in Sucot.^a

¹⁸ Ko Jacob juixin nunthe Padan-aram ko xru'in ku'en ko jian biji ngain rajna Siquem, thi jii ngain nunthe Canaán, ko chiaon rajna Siquem kuengathjen nchia ndasi'in. ¹⁹ Ko nunthe binchechjianta'a nchia ndasi'in, kue'na nunthe ngain ni nchiandu'e Hamor, thi kjui ndudee Siquem ko kjuenga 'na naa renkia tumi chia plata. ²⁰ Ko nthi'a binchechjian naa gi'i jitangi ixin sinchesayexin Ndo Dio, ko binchegi'in: El-Elohe-israel, ko ji'i ruchro “Thi Diue ni Israel.”

Thi binche'e Siquem ngain Dina

34 ¹ Naa ncha'on Dina, xe'en Lea ko Jacob, kjui xan bitsje'e xan xan nchrii rajna nthi'a. ² Ko naa xii bi'in Hamor, thi heveo, baketu'an ngain rajna mee, ko bechunda naa xe'en xan xii bi'in Siquem. Are Siquem bikon Dina tse ko kuaxin nunthe. ³ Aro Siquem anto juinao Dina ko anto chrjuin nichjee ko binche'e ixin runchebagange'e ñao ko ixin Dina kai rujinao je'e. ⁴ Kuthimejan Siquem ndache ndudee:

—Deganchia xan nchrii ji'a ixin tsuthena ngain xan.

⁵ Ko Jacob kunu'e ixin Siquem kuaxin nunthe Dina, aro icha xe'en Jacob tate xan ngataon jngi tethingaria xan kuxiigo, ko xru'in ndachro kjanxinja xan ngataon jngi. ⁶ Aro Hamor ko xe'en kjui bikjao Jacob.

⁷ Ko are xe'en Jacob binthekjanxin xan ngataon jngi, kai kunu'e xan thi ku'en, ko anto bintheguñao xan ko binthechiin xan ixin anto jíé juasuaxin ixin Siquem kuaxin nunthe xe'en

^a 33:17 Sucot significa, en hebreo, enramadas o cabañas hechas con ramas.

Jacob. ꞑJi'i xru'in ncha'on ruku'en! ⁸Aro Hamor kjuao n̄a ko ndachro:

—Xan'na anto rinao xan nchri choo ra. Nthatsa'an ñao ra tajanda ra xan seka'o xan xan'na. ⁹Ko jaña kjan ra chujnina ná, xan'na ná tsuthe'e xan ngain xa'an ra xan nchrii ko xa'an ra tsuthe'e xan ngain xan'na ná xan nchrii. ¹⁰Ko tadinthe ra ngajin ná, yaa jii nunthe, ko dinthe ra ngain nunthe ko nchao tse'na ra nunthe, thi ja'a ra sinoa ra.

¹¹Ko Siquem ndachro ngain Jacob ko ngain xe'en:

—Nthatsa'an ñao ra dithuaxin ra tsuthena ngain Dina, ko ruchja'a ra thi ja'a ra sanchiana ni ra. ¹²Danchiana ni ra thi ja'a ra sinoa ra ixin xan choo ra, ko kai ja tsjé rinao ra sithuen xan, maski icha tsjé sanchiana ni ra ke thi jikininxin dajon ni, aro tanchrjanda ra xan tsuthe'e xan ngajin na.

¹³Aro xe'en Jacob bithikaon'a xan ko bincheye'e xan Siquem ko Hamor, ixin teduñao xan ixin Siquem kuaxin nunthe Dina.

¹⁴Ko bathe'e xan:

—Ja'an ná chro'a sajon ná xan chian ná ngain naa xii chunda'a xru'e di'in circuncisión, ixin ja chunda'a xru'e, naa juasuaxin ixin ja'an ná. ¹⁵Aro jaan, nchao sariko'o xan, ja sithikaon ra thi ja'an ná rundathjo ra: Ja tsa ra xru'e, ja'a ra ko kain ni xii te ngajin ra, ¹⁶jaña nchao tsutha'a ra ngain xan'na ná xan nchrii ko ja'an ná ngain xa'an ra xan nchrii, ko sinthe ná ngaya'a ra ko rukjan ná nakua rajna. ¹⁷Aro ja tsa'a ra xru'e inchin ndachrjan ná, satsji'an ná xan chian ná.

¹⁸Hamor ko Siquem bithuexin n̄a sinche'e n̄a thi kui'in n̄a. ¹⁹Ko Siquem tuin kuaa xru'e ixin anto juinao urrugeka'o Dina. Ko Siquem kjui naa xii icha juinao ni chujnii. ²⁰Kuthimejan Siquem ko ndudee kjui n̄a thi bagixinxin n̄a rajna ko kjuao n̄a ni thetu'an rajna ko binthendachro n̄a:

²¹—Xii te'i, xi jian dakji'an ná, tsajanda ná n̄a tasinthe n̄a ngain nunthe'a ná ko ncho the'na n̄a icha nunthe, ko ja'an ná nchao tsuthaa ná ngain xe'en n̄a xan nchrii ko je'e n̄a kai nchao tsuthe'e n̄a ngain xa'an ná xan nchrii. ²²Ko je'e n̄a sithuexin n̄a sithu'e ná ngajin ná, ja kainxin ná xro xii ná sayee ná xru'e, jaña inchin je'e n̄a nche'e n̄a. ²³Ko kain thi chunda n̄a ko kain

kuxigue n̄ tsukuxigua ná kai. Je'o suthikaon ná sayee ná xru'e ko sithu'e n̄ ngajin ná.

²⁴ Ko kain ni thetu'an bithikaon n̄ thi ndachro Hamor ko Siquem, ko kain ni xii bayee n̄ xru'e. ²⁵ Aro batho nii ncha'on, ko yoo xe'en Jacob, xan Simeón ko xan Leví, xan choo Dina, kjui xan rajna ko teyaa xan chia taade ko ndaguen xan kain ni xii, ko je'e n̄ chro'a kjuaaya n̄ ixin anto tethiin n̄. ²⁶ Ko Hamor ko Siquem kai guenxin xan chia taade. Kuthimejan bantsjexin xan Dina nchiandu'e Siquem ko sabikao xan. ²⁷ Ko icha xe'en Jacob biji xan ngain rajna ko bikon xan chujni ndadige'en, ko bigantsje xan thi bechunda ni rajna, ko ji'i binche'e xan ixin thi binche'e Siquem ngain Dina. ²⁸ Ko sabikao xan kuleko, kuxintha, kulucho ko kain thi bithja xan ngain rajna ko ngataon jngi. ²⁹ Kuee xan kain thi jii ngain nchia ko sabikao xan kain xan nchinchinchjan ko ni nchrii. ³⁰ Kuthimejan Jacob ndachro ngain Simeón ko Leví:

—Ja'a ra bakee ni ra ngain naa thi anto tangi. Jai chujni nunthe ji'i, ni cananeo, ni ferezeo anto runingakuna n̄ ko tsato choo n̄ ko tsii n̄ suen ná n̄ ko ja'an tsjé'a chujni chunda. ¡Kain ná ndase'en ná!

³¹ Aro je'e xan binthegathe'e xan:

—Aro, ¿a nchao binche'e Siquem, ixin binche'e ngain xan chian xraa ngain naa nchri nchekji nthau'e?

Jacob kjan Bet-el

35 ¹ Ndo Dio ndachro ngain Jacob: «Dingathjen ko sathji digari'i ngain nunthe Bet-el ko nthi'a nchechjiana naa gi'i jitangi. Ko xraxaon ixin ja'an kununxin na ngajin are sarrithinge'e Esaú.» ² Ko Jacob ndache kain chujnii:

—Thinthu'e ra ko inchesaye'a ra kain dio nchechjian chujni, kuthimejan tsinda ra ko dituxi'an ra, ³ ixin tsji ná Bet-el ko nthi'a sinthachjian naa gi'i jitangi ixin tsexruxian Ndo Dio ixin je'e Ndo kjuengijna na Ndo thi ja'an bakji.

⁴ Kuthimejan je'e n̄ bajon n̄ kain dio binthechunda n̄ ko kain nthachia bechunda n̄ ngain ndatsjuen n̄. Ko Jacob kjuabaa thi bajon n̄ ngain naa ruthee nthathjao jii chrika

Siquem. ⁵ Ko are bachrje nã, Ndo Dio xrand'o juaxraon kain chujnii rajna tendajin nthi'a, ko ixru'in binche'e nã ngain xe'en Jacob.

⁶ Kuthimejan Jacob ko kain chujni jithji ngain biji nã ngain rajna Luz thi kai di'in Bet-el, jii ngain nunthe Canaán. ⁷ Ko nthi'a Jacob binchechjian naa gi'i jitangi ko binchegi'in El-bet-el,^a ixin nthi'a kununxin Ndo Dio ngain are sajithinge'e Esaú. ⁸ Ko are mee be'en Débora, nchri bagayaku'en Rebeca are xra nchion be'e, ko kjuabaa nã chringi naa nthathjao chiaon Bet-el ko binchegi'in nã ntha «Alón-bacut» ko ruchro «Ngain nthathjao anto tsjanga nã».

⁹ Are ukjanxin Jacob Padan-aram, nthi'a thi kununxi'in Ndo Dio ngain Bet-el ko binchenciaon Ndo. ¹⁰ Ko are mee Ndo Dio ndache:

«Isin'a Jacob,
si'in Israel,
ko arema'o jaña bichunxin nã.»

¹¹ Kai ndachro Ndo Dio:

«Ja'an Ndo Dio, Ndo chunda kainxin juachaxin.
Darichundako'o chri'a tsjé chjan ko tsjé ni
sachrjeninxin ja'a,
ko ni sachrjeninxin ja'a tsunchjian naa rajna jié ko tsjé
rajnanchjan ko kai sachrjeninxin ni tsetu'an.

¹² Ko nunthe chja'a Abraham ko Isaac,
kai ruchja'a nunthe ja'a,
kuthimejan ruchja'a nunthe ni sachrjeninxin ja'a.»

¹³ Ko are Ndo Dio sakjuixin nthi'a, thi kjuauxin Jacob,
¹⁴ Jacob basintja xro ko kuenthjithe xro aceite ko vino ko xro
ji'i nchexraxaon, thi nichjexin Ndo Dio, ¹⁵ ko Jacob binchegi'in
nthi'a Bet-el, ko ji'i ruchro «nchiandu'a Ndo Dio».

^a 35:7 “El-bet-el” quiere decir “Dios de Bet-el”.

Raquel ndabe'en

¹⁶ Jacob ko chujnii sakjuixin n̄ Bet-el, aro xra k̄jínxin rugijixin n̄ Efrata, are Raquel binchekunkji'i xe'en, aro atho tangi guanxin xan. ¹⁷ Ko thi icha tangi are ujiduan xan, mexinxin nchri jithjengijna Raquel ndachro: «Xraon'a ixin rinchekunkji'i naa xan xii.» ¹⁸ Raquel undajide'en aro xra kuixi'in nichja ko binchegi'in xe'en Ben-oni.^a Aro Jacob binchegi'in xan Benjamín.^b

¹⁹ Ko Raquel ndabe'en ko kjuabaa n̄ ngande'e nthi'á thji Efrata, thi kai di'in Belén. ²⁰ Ko Jacob basinta'a choo xro thi xrabaa Raquel ixin ruxraguxin chinthi'i. Ko xro te'i xra be'e are k̄jín n̄ xroon ji'i.

²¹ Kuthimejan Israel^c ruce nthiee ko sabige'e tuenxin nunthe di'in Migdal-edar. ²² Ko are Israel ube'e nthi'a, Rubén xe'en Israel, xan sa'o, bejuaka'o Bilha, thi kai chri'i Israel, ko ji'i kunu'e Israel.

Xe'en Jacob

(1 Cr 2.1-2)

Ja'in di'in thi the yoo xe'en Jacob. ²³ Chjan bechunda Lea kjui xan Rubén, xan sa'o, Simeón, Leví, Judá, Izacar ko Zabulón. ²⁴ Chjan bechunda Raquel kjui José ko Benjamín. ²⁵ Chjan bechunda Bilha, nchri nchexree Raquel, kjui Dan ko Neftalí. ²⁶ Ko ngain Zilpa nchri nchexree Lea, binchekunkji'i Gad ko Aser. Kain xan te'i xe'en Jacob ko guan xan are binthe n̄ Padan-aram.

Ndabe'en Isaac

²⁷ Ko Jacob kjui bitsje'e Isaac ndudee ngain rajna Arba, thi kai di'in Hebrón ko jii ngain nunthe Mamre, thi be'e Abraham ko Isaac. ²⁸ Isaac bechon naa renkia ko noo kan nano ²⁹ kuthimejan ndabe'en. Ko Esaú ko Jacob kjuabaa xan ndudee xan ngain chinthi'i ni chujnii.

^a 35:18 “Ben-oni” quiere decir “chjan nchekiin na”. ^b 35:18 “Benjamín” quiere decir “xan icha rina'o”. ^c 35:21 Aquí es la primera vez que usa “Israel” como nombre para Jacob.

Ni bachrjeninxin Esaú

(1 Cr. 1:34-54)

36 ¹Ni te'i ni bachrjeninxin Esaú, thi kai di'in Edom. ²Esaú beka'o nii nchrii nunthe Canaán, ko mee nchri te'i: Ada, nchrichje'e Elón, thi heteo; Aholibama, nchrichje'e Aná, xe'en Zibeón thi heveo ³ko Basemat, nchrichje'e Ismael ko xan choo bi'in Nebaiot. ⁴Ko Ada binchekunkji'i naa xe'en Esaú ko bi'in xan Elifaz; ko nchri Basemat binchekunkji'i xan Reuel. ⁵Ko Aholibama binchekunkji'i xan Jeús, xan Jaalam ko xan Coré. Ko kain xan te'i xe'en Esaú, xan bintheguan are binthe na ngain nunthe Canaán.

⁶Kuthimejan Esaú sabikao kanio chri'i, xe'en xan xii ko xan nchrii, ko kain ni be'e ngain, kain kuxigue ko kain thi bacha ngain nunthe Canaán, ko sakjui inaa nunthe ixin sakunkjinxin ngain Jacob, xan choo je'e. ⁷Ixin kayui na anto tsjé binthechunda ná, ko thi nunthe binthe na ibagithja'a thi bane kuxigue na, mexinxin ichro'a binthe na xraje'o nunthe. ⁸Ko Esaú, thi kai di'in Edom, sakjui sabige'e ngain jnee nunthe Seir.

⁹Chujni te'i bachrjeninxin Esaú, ni xranchrje'en ni edomita, ni binthe ngain jnee nunthe Seir. ¹⁰Ko ja'in di'in xe'en Esaú: Xan Elifaz, xe'en Ada, chri'i Esaú, ko xan Reuel, xe'en Basemat thi kai chri'i Esaú. ¹¹Ko xe'en Elifaz kjui Temán, Omar, Zefo, Gatam ko xan Cenaz. ¹²Ko Elifaz kai bechunda inaa nchrii ko bi'in Timna; kai bechundaka'o nchra naa chjan, ko xan mee bi'in Amalec. Ko kain xan te'i kjui xanthii Ada, naa chri'i Esaú. ¹³Xe'en Reuel kjui Nahat, Zera, Sama ko Miza; kain xan te'i xanthii Basemat thi inaa chri'i Esaú. ¹⁴Ko Aholibama, xe'en Aná, kai kjui xanthii Zibeón, ko Aholibama bechundaka'o Esaú chjan ko mee kjui Jeús, Jaalam ko Coré.

¹⁵Ni te'i ni bachrjeninxin Esaú ko kai kuetu'en na chujni bachrjeninxin na: Ni bachrjeninxin Elifaz, xan sa'o bechunda Esaú, ko xan kuetu'en chujnii kjui Temán, Omar, Zefo, Cenaz, ¹⁶Coré, Gatam ko Amalec. Xan te'i kuetu'an ngain nunthe Edom; ko xan te'i kjui xanthii Ada nchrii beka'o Esaú. ¹⁷Kai Basemat kjui chri'i Esaú, ko binchekunkji'i Reuel. Ko xe'en Reuel kjui

Nahat, Zera, Sama, Miza ko xan te'i kai kuetu'en xan chujnii xan ngain nunthe Edom. ¹⁸ Kai Aholibama beka'o Esaú, ko Aholibama kjui xe'en Aná ko xe'en Aholibama kjui Jeús, Jaalam ko Coré, ko xan te'i kai kuetu'en xan chujnii xan bachrjeninxin xan. ¹⁹ Kain xan te'i kuetu'an xan ko bachrjeninxin xan Esaú, thi kai di'in Edom.

²⁰ Ko Seir, thi bachrjeninxin ni di'in horeo, ko ni te'i sa'o binthe na ngain nunthe Edom, ko ni bachrjeninxin Seir kjui: xan Lotán, Sobal, Zibeón, Aná, ²¹ Disón, Ezer ko xan Disán. Ni horeo te'i kuetu'en na chujni bachrjeninxin na ngain nunthe Edom. ²² Ko xe'en Lotán kjui xan Hori ko Hemam. Ko Timna kjui nchri choo Lotán. ²³ Ko xe'en Sobal kjui Alván, Manahat, Ebal, Sefo ko Onam. ²⁴ Ko xe'en Zibeón kjui Aja ko Aná. Ko Aná ji'i thi bithja thi chrinduxin jinda ngain thi nunthe xema ko xru'in jii are jithingaria kuluchu'e ndudee. ²⁵ Ko xe'en Aná kjui naa xan xii di'in Disón ko naa xan nchri di'in Aholibama. ²⁶ Ko xe'en Disón kjui Hemdán, Esbán, Itrán ko Querán. ²⁷ Ko xe'en Ezer kjui Bilhán, Zaaván ko Acán. ²⁸ Ko xe'en Disán kjui Uz ko Arán.

²⁹ Ko xan kuetu'en ni horeo kjui Lotán, Sobal, Zibeón, Aná, ³⁰ Disón, Ezer ko Disán; xan te'i kuetu'an xan ni horeo, ngain nunthe Seir.

³¹ Kain ni te'i kjui rey ko kuetu'an na ngain nunthe Edom, ko sa'o ni te'i baketu'an, kuthimejan bechunda rey ni Israel. ³² Ko thi kjui rey sa'o kjui Bela, thi xe'en Beor ko kuetu'an nunthe Edom ko rajnee kjui Dinaba. ³³ Be'en Bela, kuthimejan kuetu'an Jobab, xe'en Zera ko rajnee di'in Bosra. ³⁴ Ko be'en Jobab, kuthimejan kuetu'an Husam, thi juixin nu nunthe'e Temán. ³⁵ Ko be'en Husam, kuthimejan kuetu'an Hadad, xe'en Bedad, thi kuetuka'o Madián ko kjue'e cha ngain nunthe Moab. Ko rajnee Hadad bi'in Avit. ³⁶ Ko be'en Hadad, kuthimejan kuetu'an Samla, ko rajnee bi'in Masreca. ³⁷ Ko be'en Samla, kuthimejan kuetu'an Saúl thi juixin rajna Rehobot, thi rajna be'e chrika jinda, thi nda di'in Éufrates. ³⁸ Ko be'en Saúl, kuthimejan kuetu'an Baal-hanán, xe'en Acbor. ³⁹ Ko be'en Baal-hanán, xe'en Acbor, kuthimejan kuetu'an Hadar, ko rajnee bi'in Pau. Ko chri'i

Hadad bi'in nchra Mehetabel, xe'en Matred ko janachri'i kjui Mezaab.

⁴⁰Ni bachrjeninxin Esaú, binthe na ngain jejee rajna ngain nunthe Edom. Ko ni te'i kjui: Timna, Alva, Jetet, ⁴¹Aholibama, Ela, Pinón, ⁴²Cenaz, Temán, Mibzar, ⁴³Magdiel ko Iram. Kain ni te'i kuetu'an nunthe Edom ko juixin na jejee rajna. Kain ni te'i bachrjeninxin Esaú, mexinxin bi'in na edomita.

37¹ Kuthimejan Jacob tabe'e ngain nunthe Canaán, thi be'e ndudee inchin naa chujni je'a nunthe'e. ²Ko ji'i thi ku'en Jacob ko chujnii.

Thi kuxinxin José

Are José, xe'en Jacob, bechunda theyaato nano bakingaria kulekue ndudee, je'e kunixin xan choo, xe'en Bilha ko xe'en Zilpa, nchri bechunda Jacob. Ko José banchenu'e ndudee kain thi jian'a banche'e xan choo.

³Ko Israel icha thjue'e José ke xan icha, ixin ujoon are guan xan. Mexinxin je'e binchechjie'en xan naa luntho tsjé na'o ixin betsaa xan. ⁴Aro kain xan choo anto baningaku'en xan ko banichje'a xan ixin bagikon xan ixin ndudee xan icha bathjue'e José.

⁵Naa ncha'on José kuxinxin, ko kuekiin xan choo thi kuxinxin, ko je'e xan icha guñau'e xan, ⁶ixin ndachro ngain xan:

—Thi'in ra, tseki'an ra thi kuxinanxin. ⁷Kuxinanxin ixin kain ná tate ná ngataon jngi, ko tethiathe ná kachji, ko thi tjua ja'an bintahchjian xendua ko nao bengathjen, aro tjua binchechjian ra ja'a ra bintahdajin tjua bintahchjian ja'an, ko binthesee ka ixin binchesaye'e thi tjua bintahchjian.

⁸Kuthimejan xan choo José bathe'e xan:

—¿Ja'a tuenao ixin rukjan reyna ná, ko tsetuna ni ra?

Ko icha guñau'e xan ixin kexreen bakekin thi kuxinxin.

⁹Kuthimejan José kuxinxin inaa, ko kai kuekiin xan choo, ko ndachro:

—Thi'in ra, kjan kuxinanxin inaa, ko bikon ncha'on, kunithjao ko thejngo kunutse ixin binthesee ngajin.

¹⁰ Ko are José kuekin kuthachrin ji'i ngain ndudee ko ngain xan choo, ndudee binchesathe'e ko ndachro Ndo:

—¿Ke'e rinao rundachro kunixin thi kuxianxin ji'i? ¿A ji'i ruchro ixin janaa ko ja'an ko kain xan choo rukjan ná ni nchexraa ja'a?

¹¹ Ko kain xan choo bakunchjue'e xan ngain, aro ndudee xan juxon baxraxaon ndo ixin ke'e ruchro thi kuxinxin xe'en.

Kuchji José

¹² Kuthimejan xan choo José sabikao xan kuleko binea ba ngain nunthe'e rajna Siquem. ¹³ Ko Israel ndachro ngain José:

—Ja'a unu'a ixin xan choo tethingaria xan ku ngain nunthe'e Siquem. Ko rina'o ixin ja'a tsji sitsje'e xan.

Ko José bathe'e:

—Jaan, rina'o tsji.

¹⁴ Ko ndachro Israel:

—Nchao, thji ditsje'e kexreen te xan choo ko kain ku, ko kjan tuin ixin siku'na juajna.

Ko Israel rua'an José ko bachrxexin chjagee nunthe Hebrón ko biji ngain rajna Siquem, ¹⁵ ko tabichrue are sajithji. Ko betan naa thi xii ko ndachro xa:

—¿Ke'e rithjee?

¹⁶ Ko ndachro José:

—Rithjee xan chian ko kue xan. ¿Anchao rundachjejin na suixin thinoo te xan?

¹⁷ Ko ndachro thi xii:

—Usakjuixin xan nthi'i. Aro kuian ndachro xan ixin sarrukji xan ngain rajna Dotán.

Ko José sabikjee xan choo ko bithja xan nthi'a Dotán. ¹⁸ Ko xan choo kjínxin bikon xan jithii José, ko daka binthekjuauthexin xan ixin kexreen ruguen xan. ¹⁹ Ko ndache choo xan:

—¡Unthimee juui thi anto tuxinxin! ²⁰ Xrakui ra suen ná xan, kuthejan sankaa ná xan ngain naa thue. Kuthimejan rundachro ná ixin naa kuxiigo chrintho jii nga'a jna ndajuine xan. ¡Ko sukon ná ako siku'en thi kuxinxin xan!

²¹ Are Rubén kui'in ji'i, je'e nichjaxin José ko ndachro:

—Suen'a ná xan. ²² ¿Unda tsingo ra jnii xan? Dankaa ra xan ngaa thue xema ji'i, thi jii ngain nunthe xema ji'i, aro ncheni'a ra xan.

Ko Rubén ndachro ji'i ixin xru'in ruku'en José, kuthimejan rugikaan ngain ndudee. ²³ Aro José, are biji thi te xan choo, je'e xan bantsje'e xan thi jitsaa, ²⁴ ko tse xan ko bankaa xan ngaa thue xru'in jinda beria. ²⁵ Kuthimejan tabinthe xan ixin juine xan.

Ko are xendua xan bikon xan juii tsjé chujni, ko mee ni ismaelita,^a ni juixin rajna Galaad, ko kukamellue n̄a jiyama ba ndaxrajni, chingue nthaa ko tsjuka ixin tedikao ngain nunthe Egipto. ²⁶ Kuthimejan Judá ndache xan choo:

—¿Ke'e sacha ná ja suen ná xan choo ná, ko kexreen tsema ná ixin ndabe'en xan? ²⁷ Icha jian sinthukji ná xan ngain ni ismaelita ko suen'a ná xan, ko ja'a ra nu'a ra ixin kai xan choo ná.

Ko kain xan kjuathexin xan ixin thi binche'e xan. ²⁸ Ko are tedatho ni ismaelita, ni the'na ko nchekji, je'e xan binthegantsjexin xan José ngain thue ko binchekji xan José ixin kan chia plata. Ko ni ismaelita sabikao n̄a xan ngain nunthe Egipto.

²⁹ Kuthimejan Rubén kjan ngain thue ko ibithja'a José ngaxi'in, ko anto kuaa juachjaon ko kuinchje lunthue. ³⁰ Ko Rubén kjan thi te xan choo ko ndachro ngain xan:

—jXan choo ná iko'a xan! ¿Anchee ke'e sintha'a?

³¹ Kuthimejan kua xan luntho bagetsaa José, ko kuinga xan jnii naa kulekuchjan bintheguen xan, ³² ko bikao xan luntho ngain ndudee xan ko ndachro xan: «Bithja ná luntho ji'i, degatsuan a lunthue xa'an o na'i.»

³³ Ko Jacob tuin batsuan luntho ko ndachro: «jJaen, lunthue xan'na! Chrujan kuxiigo chrintho te nga'a jna kjuaaaya ba ko juine ba xan.» ³⁴ Ko Jacob anto tabechiin ko kuinchje lunthue ko bengaa luntho thi, ko tsjé ncha'on kuaxin juachjaon ko tsjangaxin José. ³⁵ Kain xe'en xan nchrii ko xan xii binao xan

^a 37:25 Note que este mismo grupo se llama madianitas en versos 28 y 36. Fueron descendientes de Ismael y por eso se llamaban ismaelitas. Y fueron de Madián y por eso se llamaban madianitas.

rugantsje'e xan juachjaon ndudee xan, aro Jacob binao'a kui'in xan. Ko anto batsjangaxin xe'en ko baganchia ruge'en tuin ixin sarrukji ngain xan.

³⁶ Ko are ni madianita, ni banchekji ko bake'na, biji na Egipto, binchekji na José ngain naa xii bi'in Potifar, thi baketu'an ngain ni nchexree faraón, ko kai baketu'an ngain ni bakji bakjaaya.^a

Judá ko Tamar

38 ¹ Ngain ncha'on ta'a, Judá bachrjende'e xan choo ko sakjui sabige'e ngain rajna Adulam, ngain nchiandu'a naa xii bi'in Hira. ² Ko nthi'a Judá batsuan naa xan nchrii, nchrichje'e naa xi cananeo bi'in Súa, ko Judá beka'o nchra ko bejuaka'o nchra. ³ Ko je'e nchra tabeyaa nchra chjan ko binchekunkji'i nchra naa xan xichjan, ko binchegi'in xan Er. ⁴ Kuthejan kjan beyaa nchra inaa chjan ko binchekunkji'i nchra xan, ko binchegi'in xan Onán. ⁵ Ko kjan beyaa nchra inaa xan ko binchekunkji'i nchra xan, ko binchegi'in xan Sela. Ko binthe na ngain rajna Quezib, are kunkji'i xan ji'i.

⁶ Kuthimejan Judá kjuee naa nchrii beka'o Er, xan sa'o, ko bi'in nchra Tamar. ⁷ Aro Er atho jian'a banche'e ngathexin kon Ndo Dio, mexinxin Ndo Dio binche'e Ndo ixin ndabe'en Er.

⁸ Kuthimejan Judá ndachro ngain Onán:

—Dariko'o nchri ga'an nchri kuinthu'e xan choo, inchin chro ley chunda ná, ko jaña xan choo, xan be'en, ruchunda xan naa chjan ixin ja'a.

⁹ Aro Onán benu'e ixin xan ruguan rukji'a inchin xe'en, mexinxin are bagejuaka'o Tamar, Onán banche'e ixin rugithue'a nchra chjan, ko bakingo ngain jinche thi rukunchjianxin chjan, ko jaña xru'in chjan ruchjee xan choo. ¹⁰ Ko Ndo Dio banchexruxin'a thi banche'e Onán, mexinxin Ndo Dio binche'e Ndo ixin be'en Onán. ¹¹ Ko Judá ndachro ngain nchri deinde'e:

—Jaña ga'an dithu'a ngain nchiandu'a ndudaa, sangija xan'na Sela.

^a 37:36 Note que el rey de Egipto tenía el título “faraón” que quiere decir “rey” nada más.

Aro Judá baka juachjaon ixin kai ruge'en xan Sela inchin xan choo xan. Kuthimejan Tamar sakjui ngain nchiandu'a ndudee.

¹²Batho nano ko chri'i Judá, thi kjui xe'en Súa, ndabe'en. Ko are ujuexin juachjaon ixin be'en chri'i, Judá sakjui ngain rajna Timnat, thi te ni kji'in kulekue. Ko bikao xi jian dakao di'in Hira, thi adulamita. ¹³Ko chujni binchenu'e Tamar ixin ndunchee kjui ndo Timnat ixin bikji'in ndo kulekue ndo, ¹⁴ko bantsje nchra luntho dengaa ni ga'an ko bengaa nchra inaa luntho, ko kuejanthe jaa ko kjuamataon ngakon nchra ixin xru'in kensen rugatsuan ko kjui sabige'e thi dixinxin na rajna Enaim, ko rajna ji'i be'e chrikee nthi'á thji rajna Timnat. Tamar binche'e ji'i ixin bikon ixin xan Sela ubangi xan ko ibirru'e'a na je'e ixin rugeka'o xan.

¹⁵Are Judá bikon nchra, je'e xraxaon ixin yaa naa nchrii nchekji nthau'e ixin dikjamataon jaa nchra. ¹⁶Mexinxin bachrjenda ko kjui ngain nchra, aro benue'a ixin nchri deinde'e, ko ndache nchra:

—¿Anchao sarichrin ngajin?

Ko ndachro je'e nchra:

—¿Kie'en tsjengana 'na ixin sarichrin ngajin?

¹⁷Ko ndachro Judá:

—Ja'an rurrua'an naa kuthentsuchjan.

Ko ndachro je'e nchra:

—Nchao jii, aro thinthuena naa lunthua ko tsunkja'an are rurruana kuthentsuchjan.

¹⁸Ko banchiangi Judá:

—¿Ke'e rinao tsinthu'a?

Ko je'e nchra ndachro nchra:

—Chjana nthu kuthu'a, kuchianingo kunixin jinunchje'en.

Judá chjee thi banchia ko bejuaka'o nchra, ko je'e nchra tabeyaa nchra chjan. ¹⁹Kuthimejan je'e nchra sakjan nchra nchiandu'a nchra ko kjan bengaa nchra lunthue nchri ga'an.

²⁰Ko Judá rua'an xi adulamita, xi jian bagakao, ixin bikao xa kuthentsuchjan ngain thi nchrii, ixin runchekjan nchra kain thi kuinthu'e Judá, aro je'e xa ibithja'a nchra nthi'a. ²¹Kuthimejan banchiangi xa ngain nchin ni xii binthe nthi'a ko ndachro:

—¿Thinoo jii nchri nchekji nthau'e be'e ngande'e rajna Enaim, nthi'i ngade'e nthi'á?

Ko bathe'e xa:

—Nthi'i xru'in nchri nchekji nthau'e de'e.

²² Ko sakjan xa thi be'e Judá ko ndachro xa:

—Bithja'a thi nchrii, ko ni xii te nu yaa ndachro na inin nthi'a xru'in nchri nchekji nthau'e de'e.

²³ Ko Judá bathe'e:

—Ncho tadithu'e nchra thi chja'a nchra, ixin xru'in kensen tsjanua ná, aro sithue'a ixin ja'an, ixin ja'an rua'an kuthentsuchjan ko ja'a binchi'a nchra.

²⁴ Ko batho inchin nii kunithjao ko juiau'e na naa juajna ngain Judá:

—Tamar, nchri deinda'a suixin, digejuaka'o inaa xii, ixin ujiyaa nchra chjan.

Ko seen ndachro Judá:

—¡Dantsje ra nchra ko tjaaga ra nchra!

²⁵ Ko are tedantsje na nchra, je'e nchra rua'an nchra naa juajna ngain ndunchee nchra: «Thi kuinthuena nthu kutho, jinunchjan ko kuchianingo, mee thi ndudee chjan riyaa.» ²⁶ Are Judá batsuan thi je'e kuinthu'e, je'e ndachro: «Ja'an thi jian'a bintha'a ko je'a je'e nchra, ixin ibinthatha'a nchra ngain xan'na xan Sela.» Ko Judá ixru'in ncha'on bejuaka'o Tamar.

²⁷ Ko are ubithja ncha'on ixin Tamar urrunchekunkji'i chjan, kunu'e ixin rukunkji'i yoo xan. ²⁸ Ko are kunkji'i xan, naa xan bantsje raa xan, ko thi nchrii kjuengijna Tamar kuethedunga naa chjon jatse ngain raa xan ko ndachro: «Xan ji'i kunkji'i sa'o.» ²⁹ Ko are xan bantsje raa sa'o, kjan xranxi'in raa xan, ko xan choo xan kunkji'i sa'o, mexinxin nchri kjuengijna Tamar binchegi'in xan Fares,^a ko ndachro nchra: «¡Nduaxin, banthje'e nthiaa ko bachrje sa'o!». ³⁰ Kuthimejan bachrje xan bethea chjon jatse, ko ixin bethea raa xan, chjon jatse, mexinxin bi'in xan Zara.^b

^a 38:29 En hebreo “Fares” significa “abertura” o “brecha”. ^b 38:30 En hebreo, “Zera” puede significar “rojo, brillo” o “resplandor”.

José ngain nchiandu'a Potifar

39 ¹Ko are ni ismaelita, ni banchekji ko bake'na, biji na Egipto, ko binchekji na José ngain Potifar, thi kjui naa xi nchexree faraón, ko kai baketu'en ni bakjaaya ko ni bagenda xi rey. ²Ko Ndo Dio be'e ngain José, mexinxin jian banche'e kain xree, kain ncha'on be'e ngain nchiandu'a nchee, thi kue'na. ³Ko Potifar bikon ixin Ndo Dio bakjengijna José ixin kain jian banche'e. ⁴Ko Potifar banchexruxi'in kain thi banche'e José, mexinxin Potifar binchekjan José naa xi nche'e xra benda nchiandu'a ko kuetu'an kain thi bechunda. ⁵Ko ngain ncha'on kuexinxin kuetu'an José ngain nchiandu'a Potifar ko ngain kain thi bechunda, Ndo Dio binchennaon ngain nchiandu'a ko ngain jngi'i. ⁶Ko Potifar bajon kain juachaxin ngain José, ko ixru'in juachjaon baka, je'o ixin thi bane.

Ko José kjui naa xan xii chrjuin betseje'e ko chrjuin be'e. ⁷Ko batho kainxion ncha'on ko chri'i Potifar banchexruxi'in José, ko ndachro nchra:

—Xrakui darichrin ngajin.

⁸Aro José binao'a ko ndachro:

—Nthatsa'an ñao, nchana kuinthuena kain thi chunda je'e, ko je'e xru'in juachjaon chunda ixin ri'i nthi'i nchiandu'a.

⁹Ngain nchia ji'i nchana chjana kain juachaxin, je'o ngajin suixin na'i ixin suixin chri'i nchana. ¿Unda sintha'a thi jian'a yaa ngain nchana ko sintha'a thi jian'a ngathexin kon Ndo Dio?

¹⁰Ko je'e nchra kain ncha'on bandache nchra José ixin rugejuaka'o nchra, aro je'e bagithuexin'a. ¹¹Aro naa ncha'on José bixi'in nchia ixin runche'e xra, ko xru'in kensen be'e ngain nchia. ¹²Ko je'e nchra tse'e nchra lunthue ko ndachro nchra:

—Darichrin ngajin.

Aro José sakuinge'e nchra ko je'e nchra ixin jitse nchra luntho, tabithu'e lunthue José ngaa raa nchra are bachrje. ¹³Ko are bikon nchra ixin tabithu'e nchra lunthue José, ¹⁴bayee ninche'e xra te ngain nchia ko ndachro nchra:

—Tsjexin ra, xixi'na juia'o naa xi hebreo ko jai tjanua ná xa. Ixin juui xa ko binao xa rugarichriki'an xa, aro ja'an suji

kuyao. ¹⁵ Ko are kui'in xa ixin suji kuyao, kuinga xa bachrje xa ko kuinthu'e xa lunthue xa nthi'i.

¹⁶ Ko je'e nchra tabithu'e nchra luntho, juija xixi'i nchra nchia.

¹⁷ Ko xraje'o kuekin nchra ngain xixi'i nchra ko ndachro nchra:

—Thi xii kue'na ja'a, thi hebreo, bixi'in nchia ko binao rukaxin na nunthe, ¹⁸ aro ja'an suji kuyao, ko sakuinga xa ko kuinthu'e xa lunthue xa nthi'i. ¹⁹ Ko jaña binchena xi nchexraa.

Ko are kui'in nchee José kain ji'i, anto guñaio, ²⁰ ko tuin kuetu'an ixin rukiaxi'in na ngain ndu'a xiiso, thi te ni kuiaxi'in xi rey. Aro maski xrangaxi'on ndua xiiso, ²¹ Ndo Dio xra be'e ngain José ko kjuague Ndo ixin je'e Ndo anto thjue'e Ndo, ko binche'e Ndo ixin José kjui thi icha jian rugakao thi baketu'an ngain ndu'a xiiso. ²² Ko thi baketu'an ndu'a xiiso, bajon kain juachaxin ngain José ixin je'e ruketu'an ngain ndu'a xiiso, ko José bandachro ke'e ruku'en. ²³ Ko thi baketu'an xru'in juachjaon baka ixin thi banche'e José, ixin Ndo Dio be'e ngain José, ko banche'e Ndo ixin jian bagachrje kain.

José ndachro ke'e ruchro kayui kuthachrin

40 ¹ Are ujuexin ku'en kain ji'i, xi bagajon vino ngain rey ko baketu'an ngain ni bakunchjeeya vino,^a ko xi baketu'en ni banchechjian niuthja jian'a binthenche'e ngain faraón. ² Ko guñaio faraón, rey Egipto, ngain kayui xi nche'e xra te'i, xi thetu'an ngain ni thekia vino ko thi thetu'an ngain ni nchechjian niuthja. ³ Ko kuetu'an xa biaxi'in xi te'i ngain ndu'a xiiso, xraje'o thi biaxi'in José. ⁴ Xi thetu'an ndu'a xiiso kuetu'en xa José senda kayui xi te'i, ko see binthe na ngain ndu'a xiiso.

⁵ Ko naa thje yui xii te'i binthekuxinxin xa, ko nanaa thi kuxinxin xa jejee ruchro. ⁶ Ko nduexin dakao are José juii bitsje'e xii te'i, bikon ixin tatechiin xa. ⁷ Mexinxin banchiangi:

—¿Unda anto tatechi'in ra jai?

⁸ Ko binthendachro xa:

—Kayui ná kuxinanxin ná ko xru'in kensen nchao ndachjjejin ná ke'e ruchro thi kuxinanxin ná.

^a 40:1 Esa persona fue encargada de probar la calidad del vino que tomaba el rey, y de comprobar que no tuviera veneno ni nada que pudiera dañar su salud.

Ko ndachro José:

—Ndo Dio nchao rundachro Ndo ke'e ruchro thi kuxianxin ra, thekina ni ra thi kuxianxin ra.

⁹Kuthimejan xi baketu'en ni bakunchjeeya vino kuekiin xa José thi kuxinxin xa:

—Ngain kuthachrina bikon naa ntha uva, ¹⁰ko ntha uva mee bechunda nii chaan ntha, ko jiduanma ntha tsjo ko bangibe'o tho uva. ¹¹Ko ja'an barichunda ngaa rana thi dixin vino xi rey, ko bageni tho uva ko bagingo ndee tho ngaa copa. Ko ja'an bagakee ngaa raa faraón thi dixin vino.

¹²Ko ndachro José:

—Ji'i ruchro kuthachrian: thi nii chaan ntha uva, mee ruchro nii ncha'on, ¹³ko nthi'i nii ncha'on xi rey sinthatjaña'a xa jie ko sinthakjan xa ngain xraa ixin tsetu'en ni tunchjeeya vino. ¹⁴Nthatsa'an ñao xraxaon ixin ja'an are rukjan ngain xraa ko nichjaxin na ngain xi faraón, ꞑko santsjexin na nthi'! ¹⁵Ja'an kue'na na nã ngain nunthe'e ni hebreo, ko biaxina ko xru'in jian'a bintha'a.

¹⁶Ko are xi thetu'en ni nchechjian niuthja kui'in ixin jian bathe'e José ixin ke'e ruchro kuthachrin, je'e ndachro:

—Kai ja'an kuxinanxin ixin jita'a jana nii nthaxra niuthja. ¹⁷Thi nthaxra be'e nui jejee niuthja bengaa ntha ixin rujine faraón, aro kunthua bakii ba ko bane ba niuthja jingaa ntha.

¹⁸Kuthimejan José bathe'e:

—Thi kuxianxin suixin ruchro: ixin kanii nthaxra, yaa ruchro nii ncha'on. ¹⁹Ko nthi'i nii ncha'on faraón rutsje'e thi binche'e ko sintha'a jie ko tsetu'an ixin tserianda nã ngain naa nthaa, ko kunthua siji ba ko sixra ba nthau'a.

²⁰Ko ngain ncha'on ninxin kiese faraón, ko rua'an kunchjian naa kiai ixin rujineka'o kain ni nchexree. Ko nthi'a ngathexin kon kain ni nchexree rua'an bixrakua ngain ndu'a xiiso xi thetu'en ni tunchjeeya vino ko xi thetu'en ni nchechjian niuthja ixin rukii nã. ²¹Ko xi rey binchekjan ngain xree xi thetu'en ni tunchjeeya vino, ko kjan bajon vino ngain faraón. ²²Ko xi thetu'en ni banchechjian niuthja kuerianda nã, ko jaña ku'en thi ndachro José.

²³ Aro xi thetu'en ni dajon vino ndatjañe'e xa ixin José.

José ndachro ke'e ruchro kuthachriin faraón

41 ¹ Ko batho yoo nano, kuthimejan faraón kuxinxin ixin tajangathjen ngande'e jinda jithinga di'in Nilo. ² Ko ngathe kuthachrin bikon ixin ngain jinda jithinga, bachrxjexin yaato kuxintha'a kuna'a anto nthanthao ba ko chrjuin te ba, ko tenea ba ntheta'a. ³ Kai bikon bachrxjengixin nda Nilo iyaato kuxintha'a kuna'a lantha ko chrjuin'a te ba ko tabinthe ba ngakee ku icha. ⁴ Kuthimejan thi ku chrjuin'a te ko anto lantha, tajuine thi ku nthanthao.

Kuthimejan faraón xingame'e, ⁵ aro kjan tabejua ko kuxinxin inaa. Ko bikon naa kachji jiyama yaato ninchje'en ko chrjuin diguan. ⁶ Aro tuenxin ka ji'i bachrje iyaato ninchjan dixen'the ko chrjuin'a te, ixin dinchexenthe chrintho thixin nu thi chrinxin ncha'on, thi jii nunthe xema ko xru'in jii. ⁷ Ko thi yaato ninchjan dixen'the tajuine thi yaato ninchjan chrjuin te.

Ko faraón xingamenkjiio, ko kunu'e ixin je'o naa kuthachrin. ⁸ Aro nduexin faraón jita juachjaon ixin kuthachrin, mexinxin bayee kain ni datsu'en kuthachrin, ni be'e Egipto, ko kuekiin na thi kuxinxin, aro xru'in ni ndachro ke'e ruchro kuthachrin mee. ⁹ Kuthimejan thi thetu'en ni dajon vino, ndachro ngain faraón:

—Ja'an uxraxa'on ixin anto jian'a bintha'a. ¹⁰ Are suixin beguñao ngain thi baketu'en ni nchechjian niuthja ko ngajin na, ko kayui ná ru'an ni ra ngain thi baketu'an ndu'a xiiso ixin biaxina ná, ¹¹ naa thje thi baketu'en ni banchechjian niuthja ko ja'an kuxinanxin ná, aro kuthachrina ná jejee ruchro. ¹² Ko ngain ndu'a xiiso be'e ngajin ná naa xan xii hebreo, thi kjui naa ni nchexree xi baketu'en ni bagenda suixin. Ko kuekian ná kuthachrina ná, ko ndachjejin ná thi ruchro kuthachrina ná. ¹³ ;Ko ku'en kain thi je'e ndachjejin ná! Ja'an kjan na ngain xrana, ko thi baketu'en ni banchechjian niuthja kuerianda na ngain naa ntha'a.

¹⁴ Mexinxin xi faraón rua'an xa bixrakua José, ko tuin bantsjexin na ngain ndu'a xiiso. Ko José kji'in jaa ko xrarru'a ko

bituxi'in lunthue ko kunchie'en ngathexin kon xi faraón. ¹⁵ Ko faraón ndachro:

—Ja'an kuxinanxin ko xru'in kensen nchao ndachro ke'e ruchro kuthachrina, aro kuian ixin ja'a are thi'in naa kuthachrin, nchao datsu'en ke'e ruchro kuthachrin.

¹⁶ Ko José bathe'e:

—Je'a ja'an ntha'a yaa; aro Ndo Dio nchao rundathjo Ndo ke'e ruchro ixin ixru'in juachjaon se'e ngain ansean.

¹⁷ Ko faraón ndachro ngain José:

—Ngain kuthachrina, ja'an tarringathjen ngade'e nda Nilo, ¹⁸ ko ngain jnda bachrjengixin yaato kuxintha'a kuna'a anto nthanthao ko chrjuin te, ko tenea ba ngain kachji ngande'e nda. ¹⁹ Ko tuenxin ku te'i, jirrue iyaato kuxintha'a anto lantha ko chrjuin'a te ba. ;Xru'in ncha'on bikon kuxintha'a anto chrjuin'a te ngain nunthe Egipto! ²⁰ Ko kuxintha'a lantha te'i, tajuine thi yaato ku nthanthao bikon sa'o, ²¹ ko maski juexin juine ba thi ku nthanthao, xru'in kensen nchao rugithikaon, ixin xra lantha ba inchin be'e ba.

»Ko xingamana, ²² aro kuthimejan kjan kuxinanxin ixin naa kachji jiyama yaato ninchje'en chrjuin jitsama nua ko chrjuin tedangi. ²³ Aro tuenxin ka ji'i bachrje iyaato ninchjan dixen'the ko chrjuin'a te, ixin dinchexenthe thi chrintho thixin nu thi chrinxin ncha'on. ²⁴ Ko thi yaato ninchjan dixema tajuine thi yaato ninchjan chrjuin te. Ko ja'an kuekin ji'i ngain ni datsu'en kuthachrin, aro xru'in kensen nchao ndachro ke'e ruchro kuthachrina.»

²⁵ Kuthimejan José bathe'e faraón:

—Kayui kuthachrin barichunda suixin, xraje'o ruchro. Ndo Dio binthanu'a Ndo thi sinche'e Ndo. ²⁶ Thi yaato kuxintha'a kuna'a chrjuin te, mee ruchro yaato nano, ko xraje'o ruchro thi yaato ninchje'en kachji chrjuin te. ²⁷ Ko thi yaato kuxintha'a kuna'a chrjuin'a te ko bachrje tuenxin kunthao te, kai ruchro yaato nano. Ko thi yaato ninchjan dixen'the ko chrjuin'a te, ixin dinchexenthe chrintho thixin nu thi chrinxin ncha'on, mee ruchro ixin se'e jintha yaato nano. ²⁸ Ko ji'i ruchro thi bekuxianxin: Ndo Dio ubindathjo Ndo thi sinche'e Ndo. ²⁹ Tsii

yaato nano anto chrjuin suan ngata'a nunthe Egipto. ³⁰ Aro kuthimejan, tsii jintha yaato nano. Ko ndarrutjañe'e nã thi anto chrjuin baguan ngain nunthe Egipto ixin anto suji jintha tsii, ko chujni nguii nunthe tangi sathue'e nã. ³¹ Anto jié jintha se'e ko chujni iruxraxaon'a nã thi nano anto chrjuin guan. ³² Suixin yoo nthi'a xraje'o bekuxianxin, ko mee ruchro ixin Ndo Dio undachro Ndo thi sinche'e Ndo, ko utuin siku'en.

³³ »Mexinxin, atho jian ixin suixin dekjee naa xii chunda jian juaxraxaon ko jian nche'e, ko degakee ixin tsetu'an ngain nunthe Egipto. ³⁴ Kai degakee chujni nguii nunthe Egipto ixin satsetau'en nã naa thi naunxin chjeeya tsanda chujni ixin sechjian, ko ji'i sinche'e nã ngain thi yaato nano anto suan. ³⁵ Ko je'e nã tsjejo nã kain nua kachji mee ngain thi yaato nano, ko sechjian ngain tsjé nchia jié, thi suixin sakee chujni ixin senda ko sachrjekua'a nua ixin sine kain rajna. ³⁶ Ko jaña nua kachji sechjian, sathuexin jintha ko sen'a chujni nunthe Egipto, thi jintha tsunchrje'en yaato nano.»

José thetu'an nunthe Egipto

³⁷ Ko faraón ko ni thjengijna, binchexruxi'in nã thi jian nichja José. ³⁸ Ko ndachro faraón ngain ni thjengijna:

—¿A xrasinthoo ná inaa xii, inchin xii ji'i, thi chunda espritue Ndo Dio?

³⁹ Ko kai ndachro ngain José:

—Xru'in inaa chujni anto jian juaxraxaouen inchin ja'a, ko Ndo Dio thi ndathjo kain ji'i. ⁴⁰ Ja'a thi tsetu'an nchiania ko kain thi richunda, ko kainxin chujni nunthe'na sithikaon nã thi tsetu'en nã. Aro je'o ja'an thi icha renthe na ke ja'a. ⁴¹ Tsjexin, ja'an ridakee ja'a inchin xi nchiixin nguii nunthe Egipto.

Ko are faraón ndachro ji'i, ⁴² bantsje kuchianingo bechunda raa, ko bake'e ba ngain raa José. Kuthimejan kuetu'an ixin runchengaa nã José luntho anto renthe ko kuenthia nã chia oro ngain thusin. ⁴³ Ko faraón banchie'e José ixin rukani ntha thingajin kunxin ko rurruee ntha jingaa faraón, ko nguii thi bakji José naa chujni bakuyao suji: «¡Dinthethuxin ra!». Ko jaña faraón bake'e José ixin kuetu'en nguii nunthe Egipto.

⁴⁴ Kuthimejan ndachro faraón ngain José:

—Maski ja'an faraón na, aro xru'in chujni chrujan sinche'e ja ja'a sajón'a juachaxin.

⁴⁵ Ko faraón binchegi'in José, Zafnat-penea;^a ko chjee Asenat ixin beka'o, ko nchrii mee kjui xe'en xi daana di'in Potifera, danee rajna On. Kuthimejan José kjui bigatsuan nguii nunthe Egipto. ⁴⁶ José bechunda kan ko the nano are bikao n̄ ngathexin kon faraón, rey nunthe Egipto.

Ko José bachrjexin nchiandu'a faraón ko sakjui nguii nunthe Egipto. ⁴⁷ Ko ngain thi yaato nano anto guan nguii ngata'a nunthe, ⁴⁸ José kuetu'an batsetau'en n̄ thi naunxin chjeeya nua kachji ngain kain ni rajna ko kuenchji'an nua. Ko ngain kain rajna kuenchji'an nua kachji, thi bagatse n̄ ngain kain jngi be'e ngandajin rajna mee. ⁴⁹ Ko José kjuejo anto tsjé nua kachji, inchin nchise jii ngande'e ndachaon, ko ikuentaxin'a kain thi bakjejo, ixin anto tsjé nua ko ichru'a kuekin.

⁵⁰ Are xra kuexin'a nano ruge'e jintha, José bechundaka'o Asenat yoo chjan. ⁵¹ Xan sa'o bi'in xan Manasés ixin ndachro: «Ndo Dio binche'e ixin ndatjañana kain thi tangi ko juachjaon binchegatho na ni nchiandu'a ndudana.» ⁵² Ko xan yuxin binchegi'in xan Efraín, ixin ndachro: «Ndo Dio chjana juachaxin richunda xan'na, ngain nunthe ji'i, thi anto tangi bathua.»

⁵³ Ko batho thi yaato nano anto chrjuin guan ngain nunthe Egipto, ⁵⁴ ko kuexi'in thi yaato nano ruge'e jíe jintha, jaña inchin ndachro José, ko jíe jintha be'e ngain nunthe bendajin Egipto, aro ngain nunthe Egipto be'e thi bane n̄. ⁵⁵ Aro batho nano ko jintha kai biji ngain nunthe Egipto, ko kain chujni egipcio biganchia n̄ nua kachji ngain faraón, ko faraón ndachro ngain chujni: «Thji ra ngain José ko nche'e ra thi je'e rundathjo ra.»

⁵⁶ Ko are atho suji be'e jintha nguii nunthe Egipto, José banthjee kain nchia bechjian nua kachji ixin runchekji'i ni egipcio, ixin anto takuchjunga thi bane chujni. ⁵⁷ Uatho

^a 41:45 Zafnat-penea probablemente quiere decir “Dios habla y él vive”.

kuchjunga thi bajine chujni, mexinxin chujni tsjé nunthe juii na ngain nunthe Egipto ixin bakenee na José nua kachji.

Xan choo José thji xan Egipto

42 ¹Are kunu'e Jacob ixin ngain nunthe Egipto jii nua kachji, ndachro ngain xe'en: «¿Unda tatetjsekua choo ra ko xru'in nche'e ra? ²Ja'an ukununa ixin ngain nunthe Egipto jii nua kachji. Mexinxin thji ra nthi'a ko dike'na ra tsjé thi sunthe ná ko jaña nchao sunthechon ná ko isenxin'a ná nthá.»

³Kuthimejan binthekji the xan choo José ngain nunthe Egipto ixin bintheke'na xan nua. ⁴Aro Jacob kuajanda'a kjui Benjamín, xan choo José ngain xan kanxin ixin xraon ixin chrujan thi jian'a ruku'en Benjamín. ⁵Ko jaña thi the xe'en Israel sabintheke'na xan nua kachji, ngain kain ni baginthekeji ixin bake'na nua ixin ngain nunthe Canaán ixru'in thi bane na be'e.

⁶Ko José baketu'an ngain nunthe Egipto ko je'e thi banchekji'i nua kain chujni bakixin ngain tsjé nunthe. Ko naa ncha'on are binthekii xan choo José, binthethuxin xan ko biseta'a xan nunthe ngathexin kon José. ⁷Are José bikon xan choo, batsuan xan aro binchexon ixin chunxin'a xan ko suji nichjee xan ko ndachro:

—¿Thinoo juixin ra?

Ko je'e xan binthegathe'e xan:

—Juixin ná ngain nunthe Canaán ixin bike'na ná thi sine ná.

⁸Aro José jaan, batsuan xan choo, aro je'e xan binthegatsuan'a xan je'e. ⁹Kuthimejan xraxaon José thi kuxinxin ixin je'e xan, ko ndachro ngain xan:

—Ja'a ra je'o bitsaya'na ni ra ko bitjse'e ra thinoo sixinthexin ni ra.

¹⁰Ko xan choo José binthendachro xan:

—¡Thi dendachro yaa ndua'a! ¡Ja'an ná je'o jui'i ná bike'na ná thi sine ná! ¹¹Kain ná ja'an ná nakua ndudana ná. Ko ja'an ná chujni jian ná ko je'a chujni tsaaya.

¹²Kuthimejan José kjan ndachro:

—Ndua'a thi tendachro ra. Ja'a ra je'o jui'i ra bitsaya'na ni ra.

¹³ Je'e xan binthendachro xan:

—Na'i, ndua'a yaa. Ja'an ná theyoo ná chian ná, xe'en nakua xii ko te ná ngain nunthe Canaán ko xan chian na, xan icha nchiin tabithu'e xan ngain ndudana ná ko inaa xan chian ná ikua'a xan ngajin ná.

¹⁴ Ko José kjan ndachro:

—Ja'an undachrjan ixin ja'a ra chujni tsaaya, ¹⁵ ko ja'in satsuanxin ra: ja'an sajin ixin faraón ixin sachrjexin'a ra nthi'i ja siko'a ra xan choo ra, xan icha nchiin. ¹⁶ Thji ra nakua ra dirrue'e ra xan choo ra ko xro icha ra tadithu'a ra ngaxi'in ndu'a xiiso. Ko jañaá sikunxin ajaan, ndua thi tendachjejin ni ra, ko ixin juachaxiin faraón ja ja'a ra siko'a ra xan choo ra, yaa ruchro ixin ja'a ra jaan, chujni tsaaya.

¹⁷ Ko jañaá José kuiaxi'in kain xan choo nii ncha'on, ¹⁸ aro ncha'on ninxin ndachro José ngain xan choo:

—Ja'an naa xii xraguen Ndo Dio, mexinxin nche'e ra thi ja'an rundathjo ra ko sinthechon ra. ¹⁹ Ja ndua chujni jian ra, thinthu'e ra nthi'i nakua xan choo ra, ko xro icha ra dikaan ra nua kachji sine chujnia ra. ²⁰ Kuthimejan siku'na ni ra xan choo ra, xan icha nchiin, ko sukon ná ajaan ndua, thi tendachjejin ni ra, ko jañaá isuen'a ra.

Ko je'e xan bithikaon xan, ²¹ ko binthendache choo xan:

—Ndua atho jian'a bintho'o ná ngain xan choo ná, ixin binthuxon ná kuin'a ná are binthatsaan ná xan ñao ná ixin runthukji'a ná xan, ko maski bukan ná ixin anto xraon xan. Mexinxin jai bita'a ná thi tangi ji'i.

²² Kuthimejan Rubén ndachro:

—Mexinxin ja'an ndathjo ra xru'in runchekoo ra xan aro ja'a ra bithikaon'a ra ko jai rugunda tsjenga ná 'na ixin thi bintho'o ná ngain xan.

²³ Ko je'e xan binthenu'e'a xan ixin José jaan, jithinxin thi techro xan ixin are José banichja ngain xan, inaa chujni bandachro ke'e jinichja José ngain xan ixin jee ngiigua banichja na. ²⁴ Kuthimejan José sakjuixin ngain xan ko be'e tsjanga. Ko are ujuexin tsjanga kjan ngain xan ko kuetu'an ixin kuiathe

nā xan ko kuiaxi'in nā Simeón ngathexin kon kain xan choo.

²⁵ Kuthimejan ndachro José ngain xi nchexree:

—Nchekaon ra kustee xan, ko thi tumi kjuengaxin xan 'na dakee ra ngaa kustee xan. Ko chje'e ra xan thi sine xan ngatja nthi'á.

Ko jaña ku'en. ²⁶ Kuthimejan xan choo José binthencheka xan kuluchu'e xan ko sabinthekji xan.

²⁷ Ko are binthegiji xan thi ruginthegathuxin xan thje, naa xan banthjee xan kustee xan ixin ruchjee xan kuluchu'e xan rune ba, ko bikon xan ixin ngaxi'in yaa jii tumii xan. ²⁸ Ko ndachro xan ngain xan choo xan:

—¡Xrakui ra tsje'e ra, dikunkjana nā tumina! ¡Nthi'i jingaa ngain kustee nuana!

Kuthimejan kain xan anto kuaa xan juachjaon ko anto binthexraon xan ko binthendache choo xan:

—¿Ke'e binthaa ná Ndo Dio?

²⁹ Ko are ubinthegiji xan ngain nunthe Canaán, kuekiin xan ndudee xan kain thi bintheku'en xan ko binthendachro xan:

³⁰ —Xi thetu'an ngain nunthe Egipto anto chrintho nichjana ná xa ko ndachro xa ixin ja'an ná chujni tsaaya. ³¹ Aro ja'an ná ndathjan ná xa ixin ja'an ná xii jian ná ko je'a chujni tsaaya.

³² Kai ndathjan ná xa ixin ja'an ná theyoo ná chian ná, ko nakua ndudana ná, ko naa xan chian ná iku'a xan ngajin ná ko xan icha nchiin tabithu'e xan ngajin, nthi'i ngain nunthe Canaán.

³³ Kuthimejan xi thetu'an nunthe Egipto ndachjegin ná: «Ji'i sikunxin, ajaan ndua chujni jian ra. Thinthuena ra nthi'i, naa xan choo ra ko thji ra dikaan ra thi sine chujnia ra ko isen'a nā nthā. ³⁴ Ko siku'na ni ra xan choo ra, xan icha nchiin. Ko jaña tsununa ixin ja'a ra, jaan, chujni jian ra ko je'a chujni tsaaya, ko ja'an tsunkja'an ra xan choo ra. Kuthimejan unchao tse'na ra ko sinchekji ra ngain nunthe'na ná.»

³⁵ Kuthimejan are kunxiree xan kustee nue'e xan binthegithja xan thi teringa tumii xan, thi binthekjengaxin xan 'na. Ko je'e xan kunixin ndudee xan anto binthexraon nā. ³⁶ Kuthimejan Jacob ndachro ngain xan:

—Ja'a ra tatedantsjena ra xan'na. Mee José iko'a ngajin na, kai Simeón iko'a ko jai rinao ra satsji'o ra Benjamín. Kain juachjaon ji'i ndasuen na ja'an.

³⁷ Kuthimejan Rubén ndachro ngain ndudee:

—Suixin je'o dechjana juachaxin tsji'an xan ko uja'an sikian xan, ko ja irrukjankian'a Benjamín, suixin nchao segu'en kayui xan'na.

³⁸ Ko Jacob bathe'e ko ndachro:

—Xan'na tsji'a xan ngajin ra. José undabe'en, ko je'o xan ji'i dithuena. Ja chrujan tsu'en xan ngatja nthi'á, ja'a ra tasu'en ni ra ixin juachjauen xan.

Bikao na Benjamín ngain nunthe Egipto

43 ¹ Anto kuchjunga thi bane chujni nguii nunthe Canaán, ² mexinxin Jacob ko xe'en are ndajue'e na thi nua kachji juiaxin na nunthe Egipto, je'e ndachro:

—Thji ra Egipto inaa ko the'na ra icha nua ixin sunthe ná.

³ Aro Judá bathe'e:

—Thi xii ndachjejin ná: “Ja sikuna'a xan choo, xan icha nchiin, icha jian isi'a ra.” ⁴ Mexinxin ja tsanchrjanda xan tsji xan ngajin ná, nchao tsji ná sike'na ná nua kachji; ⁵ ko ja ruchje'a xan juachaxin tsji xan, ja'an ná tsji'a ná, ixin thi xii ndachjejin ná: “Ja sikuna'a xan choo, xan icha nchiin, icha jian isi'a ra.”

⁶ Ko ndachro Israel:

—¿Unda ndache ra ixin bithu'e inaa xan choo ra? ¿Unda anto jian'a nche'e ra ngajin?

⁷ Ko binthegathe'e xan:

—Xii mee anto banchiangina ná ixin suixin nthá, ko ndachro: “¿A xra jichon ndudaa ra? ¿A chunda ra inaa xan choo ra?” Ko ja'an ná je'o bathaa ná thi je'e banchiangina ná. ¿Kexreen rukununanxin ná ixin je'e rundachjejin ná: “Sikoo ra xan choo ra”?

⁸ Ko Judá ndache ndudee:

—Tanchrjanda xan tsji xan ngajin na ko ja'an sarinda xan, ko satsji ná tuin ja rinao xra sunthechon ná kain ná. ⁹ Ja'an sarinda xan ko setsingata'a na thi tsu'en xan. Ko ja sikian'a xan ngajin

inaa, ja'an setsingata'a na thi jian'a sinchekininxin na kainxin ncha'on. ¹⁰ ko ja rukayakuna'a ni ra kain ncha'on te'i, uyuxin nthi'á rukji ná ko rukjan ná.

¹¹ Ko Jacob ndachro ngain xan:

—Ja xru'in inaa dithua ná sintho'o ná, nche'e ra thi sinche'e ra. Thji ra ngain xii yaa, aro ngaa thi sikuxin ra nua'a ná, dankaa ra thi icha jian dajon nunthe te ná, nchin ndabalsamo, nchin tsjen, nchin ndaxrajni, nchin tsjuka di'in mirra, nchin nuez ko nchin almendra. ¹² Thji'o ra tumi kunkja'an ra na ixin ja chrujan ni tjajin ko sanchia'a ra na tumii na, ko kai thji'o ra icha tumia ra. ¹³ ;Sathji ra!, thji'o ra xan choo ra ko thji ra ngain xii yaa inaa. ¹⁴ Ndo Dio, Ndo chunda kainxin juachaxin, tsjengijna ra Ndo are sinthe ra ngathexin kon xii yaa ixin tsanchrjanda Simeón, ko Benjamín nchao rukjan ngajin ra. Ko ja sinthatjaan kain xan'na, jncho tu'en thi rugunda tsu'en!

¹⁵ Ko xe'en Jacob kuaa xan thi binthegikao xan, kuaa xan tsjé tumi ko bikao xan Benjamín, ko jaikua sabinthekji xan Egipto. Are bintheji xan kunchie'en xan ngain José, ¹⁶ ko José bikon ixin Benjamín juu ngain xan, ko ndache xi nche'e xra thetu'an ngain nchiandu'a:

—Thji'o xii te'i ngain nchiania, ko duena naa kuxintha ko nchechjan ba ixin sineki'an xa jai ngusine ncha'on.

¹⁷ Ko xi thetu'an ngain nchiandu'a José binche'e xa thi bitu'en xa, ko sabikao xa kain xan choo José, ¹⁸ aro je'e xan binthexraon xan ixin bikao na xan ngain nchiandu'a José, ko ndache choo xan:

—;Bikoo ná na nthi'i ixin thi tumi bankaa ná na ngain thi kjuiuxin ná nua kachji, ko rundachro xa ixin ja'an ná kueme'e ná, ko sinthakjan ná na xi nchexree na ko santsjaa ná na kain kuluchu'a ná!

¹⁹ Mexinxin are uchiaon tediji na nchia, kunchie'en xan ngain xi nchexree José, ²⁰ ko ndachro xan:

—Deki'in suixin, nduaxin ja'an ná ujui'i ná naa nthi'á bike'na ná nua kachji. ²¹ Ko thi ku'en are jui'i na kue'na ná are mee, ixin are usakjan ná ko ndabithuna ná thi tse ná thie ko banthjaa ná kustee nuana ná, ko ngaa nanaa kusta bingachjian nua kachji

bithja ná tumina ná. Ko yaa be'e kain tumi kjuenga ná 'na, ko jai bikian ná tumi ixin sinthakjan ná tumi. ²² Kai bikian ná icha tumi tsenanxin ná icha nua kachji. Aro nuna'a ná kensen bake'e tumina ná ngain thi kjuianxin ná nua, are mee.

²³ Ko xi nchexree José bathe'e:

—Unchao, xraon'a ra. Ndo Diua ra binche'e ixin kununxin tumi mee ngain thi kjuixun ra nua'a ra, ixin ja'an nuna jian ixin ja'a ra chjana ra tumi.

Ko xi nchexree José bantsje Simeón ko binchechie'en ngain xan choo. ²⁴ Kuthimejan xi nche'e xra bikao kain xan ngain nchiandu'e José, ko bajon jinda ixin kjueen xan ruthee xan ko bajon thi juine kuluchu'e xan.

²⁵ Ko je'e xan bantsje xan thi bikao xan ko chu'en xan José ixin rukii ngusine ncha'on, ixin je'e xan kunu'e xan ixin rukii José rujine.

²⁶ Ko are José biji nchia, je'e xan bajon xan kain thi juia'o xan ko binthethuxin xan ko biseta'a xan nunthe. ²⁷ Ko José banchiangi kexreen te xan:

—¿Kexreen jii ndudaa ra, thi dachrichjan ndachjejin ni ra? ¿A xra jichon?

²⁸ Xendua xan ko ndachro xan:

—Ndudana ná xra jichon ndo ko nchao jii ndo.

Ko kjan biseta'a xan nunthe.

²⁹ Ko José tsje'e kain xan ko bikon Benjamín, xan choo je'e, xe'en janee ko ndachro:

—¿A ji'i xan choo ra, xan icha nchiin, thi ja'a ra ndachjejin ni ra? ¡Ndo Dio sinthanchaon ko tsiakunua'a ja'a, Benjamín!

Ko José are ndachro ji'i, ³⁰ ko bikon xan choo, xraa ndakuaiya anseen, ko binao rutsjanga. Ko José bachrjegee ko sakjui thi dejuaxi'in ko be'e tsjanga. ³¹ Ko are ujuexin tsjanga, kunthi nda ngakon ko bachrje ko ndachro ngain xi nchexree: «¡Dakee ra thi sunthe ná!»

³² Ko jee bake'e n̄a thi juine José ko jee bake'e n̄a thi juine xan choo, ko ni egipcio be'e nthi'a kai jee binthe n̄a ixin ni egipcio chro'a neka'o ni hebreo ixin ndachro n̄a ixin xru'in renthe ni hebreo. ³³ Ko José ndache xan kexreen ruginthe xan

ngathexin kon je'e ko kuexinxin ngain xan sa'o ko juexinxin ngain xan icha nchiin, ko je'e xan xratao binchexruan choo xan. ³⁴Ko thi ndaxra beta'a ngain nthanchauen José ixin rujine je'e, bajon ngain xan choo ko na'o nthi'á icha tsjé bajon ngain xan Benjamín. Kuthejan juine nã ko bi'i nã ko anto chee nã.

Thi bagixin José vino

44 ¹Ko José kuetu'en xi nchexree, xi icha chunthiaxin ko ndachro:

—Nchekaon thi dikauxin xii te'i nua kachji ko ngaa yaa, kai dakee tumii xa. ²Kuthimejan dakee thi ja'an dixin vino, thi dikunchjianxin chia plata ngaa thi jidikauxin nua kachji, xan icha nchiin ko kai tumii xan.

Ko xi nche'e xra binche'e xa thi ndachro José. ³Ko are ubingasaan, xan choo José binthencheka xan kuluchu'e xan ko sabinthekji xan. ⁴Ko xra kjín'a bintheji nã are José ndachro ngain xi nchexree, xi icha chunthiaxin:

—Dingathjen ko rue'e ni xii sabinthekji ko are usasutse nã ndache nã: “Nchana anto jian binche'e ngajin ra, ¿unda jian'a binche'e ra ngain nchana? ¿Unda dikema ra thi dixin vino nchana thi dikunchjianxin chia plata? ⁵Ko mee thi dunde'e nchana ixin datsuanxin ke'e siku'en. ¡Nduaxin ja'a ra anto jian'a binche'e ra ngain nchana!”

⁶Ko are xi nchexree José bitse xan, ndachro ngain xan inchin kuetu'an José. ⁷Ko je'e xan binthegathe'e xan:

—¿Unda jaña ndachjejin ni ra? Ja'an ná xru'in ncha'on runtha'a ná yaa. ⁸Suixin nu'a ixin kjanki'an ná tumi biraxin ná ngaa thi kjuianxin ná nua kachji. Mexinxin, ¿unda rukema ná chia oroe ko chia platee nchaa? ⁹¡Thjee thi dixin vino nchaa, ko ja sinchii, ncho de'en thi dikema!, ko xro icha ná ndarrukjan ná xraa ni nchexraa suixin.

¹⁰Kuthimejan xi nchexree José ndachro:

—Jaña tsu'en inchin techro ra, aro je'o xan dikema thi dixin nchana vino, mee xan rukjan xi nchexrana, ko xro icha ra nchao satsji ra ixin xru'in teka ra.

¹¹ Ko je'e xan jaikua binthegankaji'in xan kuluchu'e xan thi teringa nue'e xan ko binthekunxiree xan. ¹² Ko xi nchexree José kuexi'in kjuee ngaa kain thi teringa nua kachji ko kuexinxin ngain xan sa'o ko juexinxin ngain xan icha nchiin. Ko bithja xa thi dixin vino José ngaa thi jidikauxin Benjamín nue'e. ¹³ Ko kain xan choo José are bikon xan ji'i, kuinchje xan lunthue xan ixin anto binthexraon xan ko tabinthechiin xan. Kuthimejan kjan xan binthencheka xan kuluchu'e xan ko sakjan xan ngain José. ¹⁴ Ko are ubinthegeji xan, José xra tajii ngain nchiandu'a, kuthimejan Judá kunixin kain xan choo binthethuxin xan ko biseta'a xan nunthe ngathexin kon José. ¹⁵ Ko José ndache xan:

—¿Ke'e binchena ni ra? ¿Abenua'a ra ixin naa xii xraa ja'an, nu'e xa datsu'en xa thi siku'en?

¹⁶ Judá bathe'e:

—¿Ke'e nchao rundachrjan ná ngajin suixin? Chro'a tsjaago ná ixin xru'in teka ná, Ndo Dio nu'e Ndo thi teka ná, mexinxin jinchegatho ná Ndo thi tangi ji'i ko jai kainxin ná tarrukjan ná xi nchexraa suixin, ko kai thi xan bire'e nã thi degixin vino.

¹⁷ Ko José ndachro:

—Na'i ja'an chro'a sintha'a yaa; je'o xan bechunda thi ja'an dixin vino, yaa thi tarrukjan xi nchexrana ko xro icha ra unchao sathji ra ngain ndu'a ndudaa ra ko ixru'in kensen sinthañao ra.

Judá nichjaxin Benjamín

¹⁸ Kuthimejan Judá kunchie'en ngain José ko ndachro:

—Denthatsa'an ñao, dekajanda na senichja'a nchiunchjaon, ko denthatsa'an ñao deguñao'a ngajin na ixin suixin anto renthe xraa xi faraón. ¹⁹ Suixin beganchangina ni nthã a xra chunda ná ndudana ná ko a xra chunda ná chrujan xan chian ná. ²⁰ Ko ja'an ná bathaa ná, jaan, xra jii ndudana ná ko anto junchjan ndo ko kai xra chunda ná inaa xan chian ná, xan nchiin, xan binchekunkji'i Raquel are ujunchjan ndo, ko naa xan choo xan ji'i undabe'en xan ko je'o xan nchiin dithu'e. Mexinxin ndudana ná anto thjue'e ndo xan. ²¹ Ko suixin bendachro ixin sikian ná xan ixin segatsuan xan. ²² Ko ja'an ná bendathjo nthã ixin xan ji'i chro'a rukinthu'e xan ndudee xan, ko ja rukinthu'e xan

ndo ndarrugenxin ndo juachjaon. ²³Aro suixin bendachro: Ja rugikian'a ná xan, suixin irrugayena'a ni ntha.

²⁴»Ko mexinxin are baso ná ngain ndudana ná kuekian ná ndo kain thi suixin bendachjejin ni ntha. ²⁵Kuthimejan ndudana ná kuetuna ná ndo ixin rukjan ná rugike'na ná nua kachji, ²⁶ko ja'an ná bathaa na ndudana ná: “Ja'an ná chro'a rukjan ná ja tsjian'a ná xan chian ná, xan Benjamín, ixin xi thetu'an jañaa ndachro xa.” ²⁷Ko ndudana ná ndachro ndo: “Ja'a ra unu'a ra ixin chri'na Raquel yuto chjan chjanna nchra. ²⁸Ko naa xan sakjui xan ko ikjan'a bikon xan, ko ja'an xraxa'on ixin naa kuxiigo chrintho taguen ba xan. ²⁹Ko ja satsji'o ra xan ji'i ko chrujan thi jian'a tsu'en xan, ja'a ra ndasuenxin ni ra juachjauen xan.”

³⁰»Ko jai, chro'a rukjan na nchiandu'a ndudana ja rukjankian'a xan ixin ndudana ná najindaxinxon ndo xan. ³¹Ko are ndudana ná sikon ndo ixin irrukjankian'a ná xan, ndase'en ndo ko ja'an ná setsingata'a ná ixin ndase'en ndo. ³²Ja'an ndathjan ndudana ixin ja'an sarinda xan, ko ja rukjankian'a xan, ja'an setsingata'a na thi jian'a yaa kainxin ncha'on. ³³Mexinxin denthatsa'an ñao, dekaajanda na ja'an sithuna ixin je'e xan ko rukjan na xinchexraa suixin, ko je'e xan sarrukjanka'o choo xan. ³⁴¿Kexreen rukjan na ja'an ngain ndudana ja tsjian'a xan chian ngajin na? Ja'an tsixina'a sikon juachaon sita'a ndudana.

José ndachro kensen je'e

45 ¹Ko José ichro'a tenkua ngathexin kon kain na, mexinxin kuyao suji ko ndachro ngain ni nchexree: «¡Dachrje ra kain ra!» Ko ixru'in ni nchexree be'e ngain je'e are ndachro ngain kain xan choo kensen je'e.

²Ko anto tsjanga ko ni egipcio kui'in na ji'i, ko kai kunu'e faraón. ³Ko José ndachro ngain xan choo:

—¡Ja'an José na! ¿A xra jichon ndudana?

Aro kain xan choo anto binthexraon xan, mexinxin chro'a binthegathe'e xan. ⁴Ko José ndachro inaa:

—Nthatsa'an ñao ra tunchie'en ra ngajin.

Ko are je'e xan binthekunchie'en xan, je'e ndache xan:

—Ja'an José na, xan choo ra, thi ja'a ra binchekji ra ngain nunthe Egipto, ⁵ aro ta'a ra juachjaon ko dinthechin'a ra ixin binchekji ni ra nthi'i. Ndo Dio thi rua'an na nthi'i ko jaña kjuengijnaxin ná Ndo kain ná, ko tsjé chujni ben'a. ⁶ Uyuxin nano jii jintha ko xraa ditjaan ina'o nano, ko xru'in se'e ko maski singa xru'in suan. ⁷ Ndo Dio rua'an na Ndo nthi'i icha sa'o ke ja'a ra, ko jaña sen'a ra ja'a ra ko chujnia ra ko ni sachrjeninxin ra, ko jaña Ndo Dio tsjaago thi jié juachaxin chunda ixin tsjengijna ra. ⁸ Ko Ndo Dio binche'e Ndo ixin ja'an jui'i nthi'i, ko je'a ja'a ra binche'e ra yaa, ko je'e Ndo chjana Ndo juachaxin thetu'an nguui nunthe Egipto, ko kai thjengijna faraón. ⁹ Jai dingaxin ñao ra thji ra ngain ndudana ko ndache ra ndo: “Ja'in ndachro xa'an xan José: Ndo Dio bake'e na ixin tsetu'an nguui nunthe Egipto. ¡Dekunchrjan'a ko tuin sitsjena! ¹⁰ Ko seji'i suixin, kain xa'an, kain xanthia ko kain kuxigua ko kain thi chunda suixin ixin sinthe ntha ngain nunthe Gosén, ko chiaon sunthexin ná. ¹¹ Ko nthi'i ruchja'a ra kain thi sinthe ntha, suixin ko kain ni chujnia ntha; ixin xra se'e jié jintha ina'o nano, ko ja si'a ntha suixin ko ni nchiandui ntha sinchetjaan ra kain.” ¹² Xan chian Benjamín ko ja'a ra tedikon ra ixin ndua ja'an José ko tethi'in ra thi ja'an rindachrjan. ¹³ Ko theki'in ra ndudana kain juachaxin chunda nthi'i Egipto, ko kain thi bikon ra. ¡Tuin thji ra dirrue'e ra ndudana!

¹⁴ Ko José ko Benjamín kjuua choo ko binthetsjanga.

¹⁵ Kuthimejan José kuetuxin kain xan choo ixin chjee xan juajna, ko anto tsjanga are kjuua kain xan choo. Kuthimejan xan choo José ukuexi'in xan nichjee xan ixin ixru'in juaxraon bechunda xan.

¹⁶ Ko kai chujni be'e nchiandu'a faraón kui'in na ixin nthi'a be'e kain xan choo José, ko faraón ko kain chujnii chee na are kui'in na ji'i. ¹⁷ Ko faraón ndachro ngain José:

—Ndache xan choo sincheka xan kuluchu'e xan ko rukjan xan ngain nunthe Canaán, ¹⁸ ko tsia'o xan ndudaa ra ko chujnii xan. Ko ja'an ruchja'a na nunthe icha jian jii ngain nunthe Egipto, ko sine na kain thi jian dajon nunthe ji'i. ¹⁹ Kai thetu'en xan ixin nthi'i Egipto sikauxin xan ntha thingajin kunxin ixin tsia'o xan

chri'i xan ko nchinchinchje'en xan ko ndudaa ra, ko ncho thii nã. ²⁰ Ko tsa'a nã juachjaon ixin thi tsinthue'e nã nthi'a, ixin nthi'i je'e nã ruchunda nã kain thi jian jii ngain nunthe Egipto.

²¹ Ko jañaa binche'e xe'en Israel, ko José bajon ntha thingajin kunxin inchin ndachro faraón, ko bajon thi rujine xan ngatja nthi'á. ²² Kai bajon luntho narua ngain kain xan choo, aro ngain Benjamín bajon nii renkia chia plata ko na'o luntho rugengaa.

²³ Ko José rua'an ngain ndudee the kulucho jiyama thi icha jian chunda nunthe Egipto, ko the kulucho kuna'a jiyama nua kachji, niuthja ko icha thi sine Jacob ngatja nthi'á are rukii.

²⁴ Ko are José bikanxin xan choo ngatja nthi'á, je'e ndache xan:
—Theto'a ra nguui satsji ra ngatja nthi'á.

Ko sabinthekji xan. ²⁵ Ko bachrjexin xan Egipto, ko kjan xan thi be'e ndudee xan ngain nunthe Canaán. ²⁶ Kuthimejan are kuekiin xan ndudee xan ixin José xra jichon, ko je'e baketu'an nunthe Egipto, Jacob ibenue'a ke'e rundachro, ko xratao bithu'e ixin bithikaon'a thi ndache nã. ²⁷ Ko are xra ndachro xan kain thi ndachro José, ko bikon ndo kain ntha thingajin kunxin rua'an José ixin tsjixin Jacob, je'e anto chee. ²⁸ Kuthimejan Jacob ndachro: «¡Nchao remee, xan'na José xra jichon xan! Ko tsji sitsjaa xan, kuthimejan nchao se'en na.»

Jacob, kai bi'in Israel, je'e ko chujnii biji nã Egipto

46 ¹ Israel, ndudee José, bachrjexin Canaán kunixin kain chujnii ko kain thi chunda. Ko are biji Beerseba, binchendusén kuxiigo ixin binchesayexin Ndo Diue Isaac, thi kjui ndudee. ² Thië mee Ndo Dio bayee Israel ngathe kuthachrin ko ndachro:

—Jacob, Jacob.

Ko je'e bathe'e:

—Nthi'i ri'i.

³ Kuthimejan Ndo Dio ndachro:

—Ja'an Dio na, Diue ndudaa. Xraon'a ixin tsji Egipto ixin nthi'a sinthatsjé chujni sachrjeninxin ja'a ko sinthakjan nã naa rajna anto jié. ⁴ Ja'an tsji ngajin ngain nunthe Egipto, ko ja'an

sinthakjan chujni sachrjeninxin ja'a ngain nunthe Canaán. Ja'a senxin ngain nunthe Egipto ko José se'e ngajin ko tsejee makon.

⁵ Ko Jacob sakjuixin Beerseba, ko xe'en binchekani xan ngain ntha thingajin kunxin, kai chri'i xan ko kai xan nchinchinchje'en xan, ngain ntha thingajin kunxin rua'an faraón ixin rukjixin na Egipto. ⁶ Ko Jacob ko kain chujnii sakjui na Egipto ko sabikao na kuxinthe'e na, kulekue na ko kain thi bechunda na nthi'a Canaán. ⁷ Ko kain xe'en ko kain xanthii sakjui xan ngain je'e.

⁸ Ja'in bi'in xe'en Israel, xan sabikao Egipto:

Rubén, xan sa'o, xan binchekunkji'i Lea. ⁹ Kain xe'en Rubén kjui: Xan Hanoc, Falú, Hezrón ko Carmi.

¹⁰ Ko kain xe'en Simeón kjui: Xan Jemuel, Jamín, Ohad, Jaquín, Zohar, ko Saúl thi kjui xe'en nchri cananea.

¹¹ Ko kain xe'en Leví kjui: Xan Gersón, Coat ko Merari.

¹² Ko kain xe'en Judá kjui: Xan Er, Onán, Sela, Fares ko Zara; (aro xan Er ko xan Onán ndabinthege'en xan nthi'a Canaán). Ko xe'en Fares kjui Hezrón ko Hamul. ¹³ Ko kain xe'en Isacar kjui: Xan Tola, Fúa, Job ko Simrón. ¹⁴ Ko xe'en Zabulón kjui: Xan Sered, Elón ko Jahleel.

¹⁵ Kain chjan te'i bechunda Lea ngain Jacob are binthe na Padan-aram, ko kai xan Dina. Ko kan ko thenii chujni bachrjeninxin Jacob ko Lea, xan xii ko xan nchrii. ¹⁶ Ko xe'en Gad kjui: Xan Zifión, Hagui, Ezbón, Suni, Eri, Arodi ko Areli. ¹⁷ Ko xe'en Aser kjui: Xan Imna, Isúa, Isúi, Bería, ko Sera nchri choo xan. Ko xe'en Bería kjui; xan Heber ko Malquiel. ¹⁸ Kain chjan te'i bachrjeninxin Jacob ko Zilpa, nchri nche'e xra bajon Labán ngain Lea. Ko kain chujni bachrjeninxin ni te'i kjui theinkjaon chujni.

¹⁹ Ko xe'en Raquel, thi kjui chri'i Jacob, kjui: Xan José ko Benjamín. ²⁰ Ko guan yoo xe'en José ngain nunthe Egipto, xan Manasés ko xan Efraín xan binchekunkji'i Asenat, ko ndudee Asenat kjui Potifera xi danee rajna On. ²¹ Ko xe'en Benjamín kjui xan Bela, Bequer, Asbel, Gera, Naamán, Ehi, Ros, Mupim, Hupim ko Ard. ²² Ko xan te'i xan bachrjeninxin Raquel ko Jacob, thi thenoo chujni bachrjeninxin na.

²³ Ko xe'en Dan kjui: xan Husim. ²⁴ Ko xe'en Neftalí kjui: Xan Jahzeel, Guni, Jezer ko Silem. ²⁵ Ko xan te'i bachrjeninxin Bilha ko Jacob, ko Bilha kjui nchri nche'e xra bajon Labán ngain Raquel, ko yaato chujni bachrjeninxin ni te'i.

²⁶ Ko kain chujni te'i bijikao Jacob ngain nunthe Egipto, thi chujni bachrjeninxin je'e ko bikin'a nchri deinde'e, ko binthekji nii kan ko inkjaon chujni. ²⁷ Ko kai bikin Jacob ko José ko kayui xe'en José, xan bintheguanxin Egipto, ko kain chujnii Jacob bintheji Egipto, kjui nii kan ko the n̄a.

²⁸ Ko are uchiao rugiji n̄a, Jacob binchetaon nthi'á Judá ixin rugetan José ko ruganchiangi'i kexe'e nthi'á thji Gosén. Ko are biji n̄a, ²⁹ José kuetu'an ruxrangi'i n̄a kunxin ngain nthā thingajin ba ixin bichu'en ndudee ngatja nthi'á. Ko are José bikon ndudee, kuinga bikjua ndo, ko see tsjanga ngata'a nthachaan ndudee. ³⁰ Ko Israel ndachro ngain José:

—Ja'an ubikon ko nuna ixin richon, ¡ko jai unchao ndase'en na!

³¹ Kuthimejan José ndache xan choo ko kain ni nchiandu'e ndudee:

—Tsji sitsjaa faraón ixin sinthanua, ko rundathjan ixin xan chian ko kain ni nchiandu'a ndudana binthe nunthe Canaán juui n̄a ixin bigithu'e n̄a ngajin na. ³² Ko rundathjan ixin thi thingaria ra kuxiigo yaa xraa ra, mexinxin bikoo ra kuleko, kuxintha ko kain thi techunda ra. ³³ Ko are saya'a ra faraón ko sanchiangi'a ra ke'e xra nche'e ra, ³⁴ ja'a ra ndache ra ixin juxon kuleko nchiangi ra xraa ni xranchrje'an ra. Ko jaña nchao sithu'a ra ngain nunthe Gosén ixin ni egipcio nchexruxin'a n̄a ni thingaria kuleko.

47 ¹ José kjui bitsje'e faraón ko ndachro:

—Ndudana ko xan chian ubinthe kixin n̄a nunthe Canaán ko ute n̄a ngain nunthe Gosén, ko sajuia'o n̄a kulekue n̄a, kuxinthe'e n̄a ko kain thi techunda n̄a.

² Ko José bikao na'o xan choo ngain faraón ixin binchegatsuan xan. ³ Ko faraón banchiangi'i xan ko ndachro:

—¿Ke'e xra nche'e ra?

Je'e xan binthegathe'e xan:

—Ja'an ná thingaria ná kuleko xraa ni xranchrjena ná. ⁴ Ko jui'i ná ixin sithuna ná ngain nunthe ji'i, ixin ngain nunthe Canaán anto jii jintha ko xru'in kachji sine kulekuna ná. Denthatsa'an ñao suixin, dekaajanda ni ntha sinthe ná ngain nunthe Gosén.

⁵ Kuthimejan faraón ndache José:

—Ndudaa ko xan choo juui nā biginthe nā ngajin. ⁶ Ko nunthe Egipto ja'a thetu'an. Ko dajon Gosén thi icha jian jngi jii ngain nunthe Egipto, ko ncho dinthe nā ko jā chrujan xan choo jian nu'e xan dayaku'en xan kuxiigo, dakee xan ixin sayaku'en xan kuxiguna.

⁷ Kuthimejan José bikao ndudee ngain faraón ixin binchegatsuan ndo. Ko Jacob bajon juajna ngain faraón kunixin jíe juasaaya ko binchenaon. ⁸ Ko faraón banchiangi'i Jacob:

—¿Kie'en nano chunda?

⁹ Jacob bathe'e:

—Uchunda naa renkia ko kan ko the nano chrji nda'a ko nde'i, ko maski jian o jian'a uridathua nano te'i, aro xra tuyai'a inchin nano binthechon ni ndudachri'na xranchrjen.

¹⁰ Ko Jacob binchenaon faraón ko bachrjexin nthi'a. ¹¹ Ko José bajon nunthe icha jian jii ngain nunthe Egipto ngain ndudee ko xan choo ixin ruginthe nā nthi'a, jañaan inchin kuetu'an faraón. Ko jañaan ndudee ko xan choo binthechunda nā nunthe ngain nunthe'e Ramesés. ¹² Ko José chjee ndudee thi juine ndo, ko kai nanaa xan choo chjee xan thi rugithja rune je'e xan ko chri'i xan ko xe'en xan.

Thi binche'e José are be'e jintha

¹³ Ko nguii nunthe Egipto xru'in nua kachji be'e ko icha suji be'e jintha. Ko ngain nunthe Egipto ko nunthe Canaán chujni bagenxin nā jintha. ¹⁴ Ko José batse kain tumii ni nunthe Egipto ko ni nunthe Canaán ixin binchekji'i nua kachji, ko kuenchji'an tumi ngain nchiandu'a faraón. ¹⁵ Ko are ndajuexin tumii ni egipcio ko tumii ni Canaán, kain ni egipcio kjui nā ngain José ko ndachro nā:

—Chjana ra thi sine ná, je'a jian tsajanda ni ra senxin ná jintha ixin ixru'in tumina ná.

¹⁶ Ko José bathe'e:

—Ja ixru'in tumi chunda ra, sikoo ra kuxigua ra ko sasingixi'an ra ba ixin nua kachji.

¹⁷ Ko ni egipcio bikao na ngain José kunxi'in na, kulekue na, kuxinthe'e na, kuluchu'e na, ko basingixinka'o na kain thi juine na ngui nano mee. ¹⁸ Ko are ndajuexin nano, kjui na bitsje'e na José inaa, ko ndachro na:

—Chro'a sinthaaya ná ngajin suixin ixin ixru'in tumi chunda ná ko kuxiguna ná ukuxigua suixin. Ixru'in inaa ke'e ruchja'a ra, je'o dithuena ná jngi'na ná ko tsuchji ná ngajin. ¹⁹ ¿Unda tsanchrjanda ni ra se'en na? The'na ni ra ja'an ná ko jngi'na ná ixin nua kachji. Ko rukjan ná ni nchexree faraón ko sintha'a ná xra ngataon jngi'i, ko thi suanta'a jngi, je'e tsethu'an. Ko je'o dechjana ni ra tsee sine ná ko tsee tsenga ná ko jaña senxin'a ná jintha ko jngi setsingakua'a jngi.

²⁰ Ko José kue'na kain jngi'i ni egipcio ixin bithu'e faraón. Kain ni egipcio binchekji na jngi'i na ixin anto suji jintha be'e ko jaña kain jngi Egipto ndakjan jngi'i faraón, ²¹ ko kain chujnii nunthe Egipto ndakjan na ni nche'e xra kue'na faraón, Ko kain ji'i binche'e José. ²² Ko nunthe kuena'a José, kjui je'o nunthe'e ni daana ixin faraón bagajon thi bane na, mexinxin binchekji'a na jngi'i na. ²³ Kuthimejan José ndache ni egipcio:

—Tsjexin ra, ja'a ra ko jngi'a ra ja'an kue'na ixin sithue'e faraón, anchee ruchja'a ra tsee thenga ra ngataon jngi. ²⁴ Ko are suan, kain thi usuan na'o tunchjeeya ra, ko naa thi na'o kunchjeeya ra chje'e ra faraón, ko thi icha ndadithu'a ra ko yaa dantsjenda ra tsee tsenga ra, ko thi icha sintheko'o ra ni nchiandui ra.

²⁵ Ko ni egipcio bathe'e na:

—Suixin kuajanda'a ni nth a be'en na, tajanda ni nth a rukjan ná ni nche'e xra dike'na faraón.

²⁶ Ko José bake'e naa ley ngain nunthe Egipto ixin thi suan ngataon jngi na'o ruchjeeya ko naa thi na'o ruchjeeya sayee faraón. Ko ley ji'i xra bagithikaon na ley are Moisés kjin xroon ji'i. Ko je'o jngi'i ni daana kjui'a jngi'i faraón.

Thi juinao Jacob ruku'en are ndarruge'en

²⁷ Ko ni Israel tabinthe nã ngain nunthe Egipto ko bayee nã nunthe Gosén, ko nthi'a kutsjéxin nã. ²⁸ Ko Jacob bechon ngain nunthe Egipto theyaato nano, ko kain nano bechon kjui naa renkia ko yoo kan ko yaato nano.

²⁹ Ko naa ncha'on are Israel kunu'e ixin tuin ndarruge'en, rua'an juajna ixin rukii José ixin rundache:

—Jã ndua rinao sinche'e naa thi sinthatsa'an ñao, dakee raa chringi'i nthatsao na ko ndachro ixin jaan, sinche'e thi sanchia'a. Nthatsa'an ñao, tjaba'a na ngain nunthe Egipto. ³⁰ Are ndase'en na tjabaa na ngain chinthi thi texrabaa ni xranchrje'na.

Ko José bathe'e:

—Jaña tsu'en.

³¹ Aro Israel ndachro:

—¡Dajin ixin sinche'e thi ndathjo!

Ko José bajin ixin jaan, sinche'e thi ndachro, kuthimejan Israel biseta'a ngata'a saon ngain thi dekjon.

Jacob nchennaon Efraín ko Manasés

48 ¹ Are batho ikanxion ncha'on binchenu'e nã José ixin ndudee anto beni'i ndo. Mexinxin José kjui bitsje'e ndudee, ko bikao kayui xe'en, xan Manasés ko Efraín. ² Are ndache nã Jacob ixin juui José ixin bitsje'e, tanuinka binche'e xendua ixin beta'a ngain sauen. ³ Ko Jacob ndachro ngain José:

—Ndo Dio, Ndo chunda kainxin juachaxin kununxina Ndo ngain Bet-el, ngain rajna kai di'in Luz ngain nunthe Canaán, ko nthi'a binchennaon na Ndo. ⁴ Ko ndachjejin na Ndo: “Tsjexin, ja'an sintha'a ixin ja'a sarichunda tsjé chjan, ko chujni sachrjeninxin ja'a tsuchjjanxin tsjé rajna yeye, ko nunthe sinthe nã tsji nunthe'e nã kainxin ncha'on.” ⁵ Ko jai, kayui xa'an, xan Efraín ko xan Manasés, xan bintheguanxin nthi'i Egipto, are xra bari'a ngajin ngain nunthe ji'i, xan te'i tekininxin na xan ja'an, jaña inchin Rubén ko Simeón. ⁶ Ko are sarichunda icha chjan, xan yaa tsji xa'an, ixin Efraín ko Manasés kai ruchunda xan, thi ruchje'e xan'na. ⁷ Are ja'an kjanxin na Padan-aram, ndabe'en

janaa Raquel ngain nunthe Canaán, chiaon rugaso ná Efrata, ko nthi'a kjuabaa jan ngatja nthi'á Efrata, thi rajna jai di'in Belén.

⁸ Ko bikon Jacob kayui xe'en José, ko banchiangi'i:

—¿A xa'an xan te'i?

⁹ Ko bathe'e José:

—Jaan, xan te'i xan chjana Ndo Dio nthi'i Egipto.

Ko Jacob ndachro:

—Nthatsa'an ñao, nchechie'en xan icha ngandaxina, ixin sinthanchaon xan.

¹⁰ Jacob uatho nthaxii ko ibagikon'a jian. Mexinxin José binchechie'en xe'en ngakee ndudee, ko je'e ndo kuetuxin ndo xan ko kjuua ndo xan. ¹¹ Kuthejan ndachro ngain José:

—Ja'an xraxaon'a ixin rukjan na rugikon ja'a, aro jai Ndo Dio kai chjana Ndo juachaxin bikon xa'an.

¹² José binthjianxin kayui xe'en ngata'a ndajuchji'i ndudee,^a ko biseta'a nunthe. ¹³ Kuthejan bake'e José kayui xe'en ngathe kon Jacob, ko Efraín bikauxin ngain rajianxin ko Manasés ngain rajngunxin. Ko jaña Efraín bithu'e nu rajngunxin Jacob ko Manasés nu rajianxin. ¹⁴ Aro Jacob bake'e rajian ngain Efraín thi icha nchiin, ko rajngo bake'e ngata'a jaa Manasés, maski Manasés thi sa'o. ¹⁵ Ko ja'in ndachro are binchenciaon José:

«Thi Ndo Dio bithikaon

Ndudachri'na Abraham ko ndudana Isaac,

Ko jithjengijna na Ndo kainxin ncha'on richon.

¹⁶ Ko thi ángel^b kjuengijna na ngain kainxin
thi tangi bathua,

Je'e sinchenciaon xan xii te'i.

Ko ixin je'e xan ruxraxaunxin na chujni ja'an

Ko ndudachri'na Abraham,

Ko ndudana Isaac.

Ko ruchunda xan tsjé chjan

Ko tsutsjé chujnii xan ngata'a nunthe.»

^a 48:12 El hecho de sentar a un niño sobre las rodillas formaba parte de la ceremonia de adopción legal. ^b 48:16 El contexto indica claramente que este “ángel”, como en otros pasajes el “ángel del Señor”, equivale a Dios mismo.

¹⁷Aro José binchexruxin'a ixin ndudee bake'e ndo rajian ngata'a jaa Efraín, mexinxin bintjhian raa ndudee ngataxin jaa Efraín ko bake'e ra ngata'a jaa Manasés. ¹⁸Ko ndache ndo:

—¡Na'i, pa, jañaa na'í! Ji'i xan sa'o. Degakee rajian ngata'a jaa xan.

¹⁹Aro ndudee chro'a ndo binche'e ndo jañaa ko ndachro ndo:

—¡Ununa! Ko kai je'e sinchechjian naa nunthe jíé. Aro xan choo xan, xan icha nchiin icha renthe se'e xan, ko chujni sachrjeninxin xan tsjé rajna sinchechjian n̄a.

²⁰Ko ngain ncha'on mee Jacob ja'in binchenciaon xan:

—Ko chujni sachrjeninxin na ja'an are sinchenciaon n̄a inaa chujni, ja'in rundachro n̄a: “Ndo Dio sinthanchaon Ndo, inchin binchenciaon Ndo Efraín ko Manasés.”

Ko Jacob sa'o bake'e Efraín kuthejan Manasés. ²¹Kuthimejan Jacob ndachro ngain José:

—Tsjexin, ja'an ndase'en na; aro Ndo Dio ngajin ra se'e Ndo ko sinthakjan ra Ndo ngain nunthe'e ni xranchrje'an ra. ²²Ko ja'an richja'a icha tsjé ke xan choo: ruchja'a jna Siquem, thi bantsjaa ni amorreo are kuetuki'an n̄a kunixin chiataade ko nthá chijno.

Jacob binchenciaon kain xe'en

49 ¹Ko Jacob bayee kain xe'en ko ndachro ngain xan:
«Dinthendajin ni ra ko rundathjo ra ke'e siku'an ra kain ra.

²»Ja'an ndudaa ra Jacob tunchie'en ra ngajin,
ixin tsi'in ra thi rundathjo ra ja'an, Israel na.

³»Ja'a Rubén, ja'a thi xan'na xan sa'o,
ja'a tsangaxin na, ja'a xan sa'o guan are tsanga bari'i,
ja'a thi sa'o jitusaya'a ko richunda juachaxin.

⁴Aro ja'a itsji'a inchin xan sa'o,
Ixin ja'a xraa ndachaon juxon kjamangiathe
ixin binche'e jian'a ngata'a thi darichrita'a
ixin barichriko'o naa chri'na.

⁵»Simeón ko Leví xraje'o nche'e
ko chrintho xraa kuxiigo ko tjayakua.

⁶¡Ja'an rinao'a sari'i
thi je'e xan ruxrathe xan!
Ixin are bintheguñao xan guen xan tsjé chujni,
ko je'o ixin juinao xan
bincherrengo xan tsjé kuxintha.

⁷¡Jian'a tsji'i thi duñao xan,
jian'a tsji'i thi anto chrintho xan!
Ja'an tsunchjekaa xan ngayee chujni sachrjeninxin Jacob;
ngain nguixin nunthe Israel.

⁸»Ja'a, Judá, xan choo sinthasaya'a xan.
Ko kain ni ningaku'an, ja'a tsje'e nã cha,
ko kain xan choo ruchunda xan juasaaya ngajin.

⁹¡Xan'na Judá! Ja'a xraa naa kuleunchjan
ixin are uthjexin jine ba kuxiigo duen ba,
disee ba ko detsingata'a ba nunthe,
xraa nche'e naa kuleón jié.

¿Ko xru'in kensen rinao tunchie'en ixin
sinchekjaye'e ba?

¹⁰Xru'in kensen nchao santsja'a juachaxin, ja'a Judá,
ko xru'in thi santsja'a nhasen, thi nthã ruchro
ixin chunda juachaxin,

tsija thi thetu'an nhasen,
thi tsetu'an nguixin nunthe.^a

¹¹Ja'a thenchruaga'a kuluchu'a ngain jngi tho uva,
ko kuluchuchje'en ba ngain inaa nthã icha jian
Ko thjeen lunthua kunixin ndee tho uva.

¹²Ko jmakon icha thie tetsje'e ke ndee tho uva;
ko neno icha rua jitsje'e ke tsjin.^b

^a 49:10 Este frase no es muy claro en el hebreo. ^b 49:12 Versos 11 y 12 indica que los descendientes de Judá van a vivir en un lugar de abundancia. Las viñas producirán tantas uvas que no le hace si uno ata su burro allá, y uno puede lavar la ropa en el vino porque va a ser tan abundante como agua.

¹³»Zabulón ja'a sari'i ngande'e ndachaon,
thi nchao senganthjen ntha barco.
Ko nunthe'a sekaxin ngain nunthe'e Sidón.

¹⁴»Isacar, ja'a naa kuxiigo tama
ko tajijua ngayee yoo thi teaxi'in kuxiigo.
¹⁵Ko are sikon ixin nunthe jian nunthe
ko chrjuin jii nunthe ixin sinchejuga'a,
rucha'a sinchechie'en lumua ixin tsama,
ko sithuaxin sinche'e xra, xraa chujni dike'na n̄a.

¹⁶»Dan, ja'a sinche'e jię ngain rajnaa,
ixin ja'a sachrjeninxin Israel.

¹⁷Dan ja'a xraa naa kunchee
jii ngande'e nthi'á,
ko ne'e ruthee kunxin
ko detsinga xi jita'a kunxin.^a

¹⁸»iNdo Diuna, chuan Suixin tsjengijna na!

¹⁹»Ja'a Gad, sixinthe tsjé chujni che'e,
aro ja'a sinchekinga n̄a are je'e n̄a texpraxaon'a
n̄a ixin tsetoko'o n̄a.

²⁰»Ja'a Aser, ruchunda tsjé thi sinthe;
ko sajón thi jikininxin sine ni rey.

²¹»Ja'a, Neftalí, xraa naa kuxijna xru'in kensen thenchrua
ko chrjuin te xe'en ba.

²²»Ja'a, José, xraa naa nthaa jii chrika jinda,
ko dajón tsjé thuchjuin
ko chaan ntha tanito thjario'o.

^a 49:17 Este verso compara los descendientes de Dan a una víbora porque aunque no van a ser grupo grande podrán ganar sobre gente más numerosa (más grandes) que ellos.

²³Ni tjaxixin ntha chijno ningaku'an n̄ ko tja'a n̄ chijno
ko nguxon tentañaño n̄;

²⁴Aro anto suji ntha raa

ko suji tse ntha chijnu'a;

¡ko ja'a sujixin ixin Ndo Diue Jacob, thi chunda
kain juachaxin!,

¡ko suji ixin thi jinda ko dayaku'en Israel!

²⁵Ko Ndo Diue ndudaa tsjengijna;

Ko Ndo Dio chunda kain juachaxin, sinthanchaon ja'a.

Ko ngajni sinthanchaunxin Ndo,

¡Ko sinthachaon Ndo kunixin thi jii chringi ndachaon!

¡Ko sinthanchaon kunixin jana'a sinchekunkji'i

chjan ko sinchekai xan!

²⁶Ja'an, ndudaa, ko icha rinthanchaon

ke inchin binchanchaon na ndudana,

ko icha jian ke thi tsunchaunxin kunixin nthajie

ko jna xru'in ncha'on tsjexin.

Ko thi kunchaunxin ji'i

se'e ngajin ja'a José,

ixin ja'a xan icha renthe ngayee xan choo.

²⁷»Ja'a, Benjamín, ja'a naa kundanaxra chrintho,

ko are nduuyo jine ba kuxiigo duen ba

ko tsukjin tunchjeeya ba thi jue'a ba.»

²⁸Ji'i thi the yoo xe'en Israel, ko ji'i thi ndache nanaa xe'en
are binchanchaon xan.

Ndase'en Jacob

²⁹Naa ncha'on Jacob ndachro ngain xe'en: «Utuin ndase'en
na. Ko tjabaa ni ra chrika ni xranchrje'na ngain thjao jichrjado'o
jii ngain jngi'i Efrón thi heteo, ³⁰nthi'a ngain nunthe Canaán. Ko
thjao jichrjado'o mee jii ngain nunthe Macpela nu thi chrixin
ncha'on chrikee nunthe'e Mamre thi kue'na Abraham ngain
Efrón ixin ruxrabaa ni chujnii. ³¹Nthi'a kjuabaa n̄ Abraham ko
Sara, Isaac ko Rebeca, ko kai nthi'a ja'an kjuabaa Lea. ³²Ko jngi

ko thjao jichrjado'o, ndudachri'na Abraham kue'na ngain ni Het.»

³³ Are Jacob juexin kuetu'an ji'i ngain xe'en, kjan betsingata'a sauen ko ndabe'en.

50 ¹ Ko José kjuua ndudee ko kuetuxin ndo ko tsjangaxin ndo. ² Kuthimejan kuetu'en xi nchexruan banche'e xra ngain, ixin jian ruchjee n̄ xruan nthau'e ndudee ixin rukuxra'a nthao; ko jaña binche'e xi nchexruan ngain Israel. ³ Ko yoo kan ncha'on kunchrje'en n̄ chjee n̄ xruan ixin jaña bakunchrje'en n̄ banche'e n̄ yaa.

Ko ni egipcio kuaxin n̄ juachjaon Jacob nii kan ko the ncha'on. ⁴ Ko are uxethja thi ncha'on taxin n̄ juachjaon, José nichjee ni bakjengijna faraón ko ndache n̄:

—Ja chundana ni ra juasaaya, ja'an nthatsa'an ñao ra nichjaxin ni ra ngain faraón ko ndache ra, ⁵ ixin are ndudana uchiao ndarruge'en ndo, je'e ndo binche'e ndo ixin ja'an bajin ngain ndo ixin are ruge'en ndo rukjabaa ndo ngain thi chinthi je'e ndo binchehjian ndo ngain nunthe Canaán. Mexinxin ndache ra ixin tsanchrjanda na tsji sikjabaa ndudana, ko tuin rukjan na.

⁶ Ko faraón rua'an juajna ko ndachro:

—Thji dikjabaa ndudaa, jaña inchin banchia ndo.

⁷ Kuthimejan José kjui bikjabaa ndudee, ko José bikao kain ni nchexree faraón, ni baketu'an ngain nchiandu'a ko ngain nunthe Egipto, ⁸ ko kain chujnii Jacob, ko kain xan choo José ko ni nchiandu'a je'e. Ko ngain nunthe Gosén bithu'e je'o ni nchinchjan ko kain kuxigue n̄. ⁹ Ko kai kjui chujni dikao ntha thingajin kunxin ko ni teta'a kunxin, ko anto tsjé chujni bikao José. ¹⁰ Ko are biji n̄ ngain jngi di'in Atad, thi jii chrikee nda Jordán, ko nthi'a binchehjian n̄ xraa naa kiai ko yaato ncha'on kuaxin n̄ juachjaon Jacob.

¹¹ Ko are ni cananeo binthe nu yaa bikon n̄ kain thi jitu'en, ko ndachro n̄: «Nchingo ni egipcio ndabe'en naa chujnii n̄, naa ni anto jíé juachaxin chunda.» Mexinxin binche'gi'n n̄ Abel-mizraim, ixin ndachro n̄: «Ngain nunthe ji'i anto jíé juachjaon chunda ni egipcio.»

¹² Kain xe'en Jacob binche'e xan thi kuetu'en ndudee xan, ¹³ ixin bikao xan ndo Canaán, ko kjuabaa xan ndo ngain thi thjao dichrjado'o jii ngain jngi di'in Macpela, chiaon nunthe Mamre. Ji'i thi chinthi kue'na Abraham ngain Efrón thi heteo. ¹⁴ Kuthimejan are ujuexin xrabaa ndudee José, je'e sakjan Egipto kunixin kain xan choo ko kain ni bikao.

José kuenta juachjauen xan choo

¹⁵ Ko ixin ndabe'en Jacob, kain xan choo José xraxaon xan: «¿Mee ja xra ningakuan ná José, ko sinao chrujan sinthaa ná ixin kain thi binthukoo ná?» ¹⁶ Mexinxin je'e xan rua'an xan naa juajna ngain José ko ndachro xan: «Are xra bechon ndudaa ná, kuetuna ná ndo ¹⁷ Ja'in ndache ra José: “Nthatsa'an ñao, nchetjañe'e xan choo kain thi jian'a bintha'a xan.” Mexinxin nthatsa'an ra ñao nchetjañana ni ra thi jian'a bintha'a ná, ja'an ná xro ni nchexree Ndo Diue ndudaa ná.»

Ko are ni bikao juajna tenichja ná ngain José, je'e kuixin'a ko be'e tsjanga. ¹⁸ Kuthimejan are ubintheji xan choo, kain xan bethuxin xan ko biseta'a xan nunthe, ko ndachro xan:

—Nthi'i te ná ngajin, ja'an ná xi nchexraa.

¹⁹ Aro José bathe'e:

—Xraon'a ra. Ja'an je'a Dio na ixin sintha'a jje. ²⁰ Ja'a ra xraxaon ra binchena ni ra thi jian'a, aro Ndo Dio binchekjan thi jian'a mee, naa thi jian ko jaña kjuengijnaxin ná Ndo kain ná, ko tsjé chujni ben'a. ²¹ Mexinxin xraon'a ra. Ja'an ruchja'a ra sinthe ra, ja'a ra ko kain xa'an ra.

Ko José kuenta juachjauen xan ixin nichjee xan kunixin juathjua.

Se'en José

²² José ko kain chujnii ndudee, xra binthe na ngain nunthe Egipto. Ko José bechon naa renkia ko the nano, ²³ ko xra bikon xanthe xranchrje'en Efraín, xe'en je'e. Kai xra binchengithjen ngain nthajuchji'i xe'en Maquir, ko Maquir kjui xe'en Manasés.

²⁴ Naa ncha'on José ndache xan choo: «Ja'an utuin se'en ná, aro Ndo Dio tsii Ndo tsjengijna ra Ndo, ko santsjexin ra Ndo

ngain nunthe ji'i ko tsji'o ra Ndo ngain thi nunthe ndachro Ndo rugajon Ndo ngain Abraham, Isaac ko Jacob.»²⁵ Ko José binche'e ixin kain xe'en Israel bajin xan ko ndache xan: «Ndua Ndo Dio tsii Ndo tsjengijna ra Ndo. Ko are siku'en yaa, ja'a ra sathjiuxin ra nthi'i kain ntha luruna.»

²⁶ José be'en are bechunda naa renkia ko the nano; ko jian chjee na xruan nthau'e ixin rukuxra'a nthau'e ko kuenga'a na ngaa naa nthacaaja chuxin dengaa ni faraón are de'en na.